

Politiske forhold, sikkerhedssituationen og menneskerettighedsforhold i Afghanistan

*Rapport fra fact-finding mission
til Kabul, Afghanistan*

20. marts – 2. april 2004

København, juni 2004
Udlændingestyrelsen
Ryesgade 53
2100 København Ø

Dansk Flygtningehjælp

Tlf.: 35 36 66 00
Hjemmeside: www.udlst.dk
E-post: dok@udlst.dk

Oversigt over fact finding-rapporter m.v. udgivet i 2003 og 2004

Sikkerheds- og beskyttelsesforhold for minoritetsbefolkninger, kvinder og børn i **Somalia**
Marts 2003: 1

Menneskerettighedsforhold i **Burundi**
Maj 2003: 2

Dobbeltstraf mv. i **Serbien**
Maj 2003:3

Joint British-Danish Fact Finding Mission to Damascus, Amman and Geneva on Conditions in **Iraq**
August 2003: 4

Indrejse- og opholdsbetingelser for statsløse palæstinensere i **Libanon**
November 2003: 5

Sikkerheds- og menneskeretsforhold for rohingyaer i **Burma og Bangladesh**
December 2003: 6

Fact-finding mission til Amman vedrørende asylrelevante forhold i **Irak**
Januar 2004: 1

Human rights and security in central and southern **Somalia**
Marts 2004 : 2

Politiske forhold, sikkerhedssituationen og menneskerettighedsforhold i **Afghanistan**
Juni 2004 : 3

Indholdsfortegnelse

1. INDLEDNING.....	5
1.1 DEN SENESTE POLITISKE OG SIKKERHEDSMÆSSIGE UDVIKLING.....	5
1.2 FORKORTELSER.....	8
2. IMPLEMENTERINGEN AF DEN NYE FORFATNING OG FORBEREDELSE AF FRIE VALG	9
2.1 FORFATNINGEN	9
2.2 VALGFORBEREDELSENE	10
2.3 LOVEN OM POLITISKE PARTIER OG NYE POLITISKE GRUPPER.	10
3. SIKKERHEDSSITUATIONEN	12
3.1 DEN GENERELLE SIKKERHEDSSITUATION	12
3.1.1 ISAF's mandat og Provincial Reconstruction Teams	13
3.2 SIKKERHEDEN OG MAGTFORDELINGEN I FORSKELLIGE REGIONER	14
3.2.1 Kabul.....	14
3.2.2 De centrale områder	14
3.2.3 Det sydlige, sydøstlige og østlige Afghanistan.....	15
3.2.4 Det nordlige og nordvestlige Afghanistan	16
3.2.5 Det vestlige Afghanistan	18
3.3 TALIBANS OG AL-QAEDAS ORGANISEREDE TILSTEDEVÆRELSE OG UDBREDELSE	18
4. UDVIKLINGEN I CENTRALREGERINGENS MULIGHED FOR UDØVELSE AF MYNDIGHED OG GENOPBYGNINGEN AF VIGTIGE AFGHANSKE STATSINSTITUTIONER.....	20
4.1 CENTRALREGERINGENS MULIGHEDER FOR UDØVELSE AF MYNDIGHED	20
4.2 GENOPBYGNINGEN AF DEN CIVILE ADMINISTRATION	21
4.2.1 Genopbygningen af retssystemet.....	23
4.3 ETABLERING AF ET NATIONALT POLITI OG MILITÆR HERUNDER FREMSKRIDT I AFVÆBNINGSPROCESSEN	25
4.3.1 Genopbygning af et nationalt politi	25
4.3.2 Etableringen af en national hær	26
4.3.3 Afvæbningsbestræbelserne.....	26
4.4 AFGHANISTANS UAFHÆNGIGE MENNESKERETTIGHEDSKOMMISSION	28
5. MENNESKERETTIGHEDSSITUATIONEN	30
5.1 MENNESKERETTIGHEDSSITUATIONEN GENERELT	30
5.2 RETSSIKKERHEDEN	30
5.2.1 Retssikkerheden generelt.....	30
5.2.2 Retsanvendelse – sharia-love og sekulær lovgivning	33
5.2.3 Lokale domstole/stammeråd - shuraer og jirgaer.....	34
5.2.4 Fængselsvæsenet.....	35
5.2.5 Anvendelse af tortur.....	36

5.3 YTRINGSFRIHED	36
5.4 RELIGIONSFRIHED	38
5.5 MULIGHEDEN FOR FRI BEVÆGELIGHED OG BETYDNINGEN AF NETVÆRK	39
6. SÆRLIGE GRUPPER	41
6.1 ETNISCHE MINORITETER	41
6.2 KVINDERS SITUATION.....	41
6.2.1 <i>Kvindes situation generelt</i>	41
6.2.2 <i>Sikkerheden for kvinder</i>	43
6.2.3 <i>Kvindes retssikkerhed</i>	43
6.2.4 <i>Tvangsægteskaber</i>	45
6.2.5 <i>Situationen for enlige kvinder</i>	45
6.2.6 <i>Adgang til uddannelse og sundhedsvæsen for kvinder</i>	46
6.3 HOMOSEKSUELLE	46
6.4 SEKULÆR OPFØRSEL.....	47
6.5 TIDLIGERE MEDLEMMER AF PDPA HERUNDER KHAD OG PERSONER MED TILKNYTNING TIL DET TIDLIGERE SOVJETUNIONEN	47
6.5.1 <i>Tidligere medlemmer af KHAD og PDPA</i>	47
6.5.2 <i>Situationen for personer med tilknytning til det tidligere Sovjetunionen</i>	49
6.6 PERSONER I KONFLIKT MED DE NUVÆRENDE MAGTHAVERE HERUNDER DEN NORDLIGE ALLIANCE	49
6.6.1 <i>Personer i konflikt med Jamiat-e-Islami og Shura-e-Nazar</i>	49
6.6.2 <i>Personer i konflikt med Hezb-e-Wahdat</i>	50
6.6.3 <i>Personer i konflikt med Junbish-i-Melli</i>	50
6.7 PERSONER MED TILKNYTNING TIL TALIBAN	51
6.8 PERSONER MED TILKNYTNING TIL HEZB-E ISLAMI	51
6.9 SITUATIONEN FOR PERSONER I BLANDEDE ÆGTESKABER	52
6.10 FLYGTNINGE OG INTERNT FORDREVNE.....	53
6.10.1 <i>Repatriering af flygtninge</i>	53
6.10.2 <i>Internt fordrevne</i>	54
7. SÆRLIGE EMNER.....	55
7.1 TVANGSREKRUTTERING OG TVANGSARBEJDE	55
7.2 RISIKO FOR DOBBELTSTRAF	55
7.3 SIKKERHEDSTJENESTER.....	55
8. FAMILIERETLIGE SPØRGSMÅL HERUNDER DOKUMENTUDSTEDelser	57
8.1 AFGHANSKE NATIONALITETSPAS	57
8.1.1 <i>Afghanske nationalitetsbeviser</i>	57
8.2 ÆGTESKABSINDGÅELSE OG VIELSESATTESTER	58
9. DEN HUMANITÆRE SITUATION	60
9.1 TØRKEN	60
9.2 ADGANG TIL UDDANNELSE.....	60
9.3 SUNDHEDSBEHANDLING.....	60
9.3.1 <i>Adgang til sundhedsbehandling og medicin</i>	60

9.3.2 Udviklingen indenfor sundhedssektoren.....	62
9.3.3 Behandlingsmuligheder for sygdomme.....	62
KONSULTEREDE PERSONER, ORGANISATIONER OG MYNDIGHEDER.....	64
KILDER.....	69
BILAG 1: KOMMISSORIUM FOR MISSIONEN.....	70
BILAG 2 A: KORT OVER AFGHANISTAN	72
BILAG 2 B: KORT OVER PROVINSENE I AFGHANISTAN	73
BILAG 3: LISTE OVER GODKENDTE PARTIER.....	74
BILAG 3 FORTSAT: LISTE OVER GODKENDTE PARTIET (ORIGINALSPROG DARI).....	75

1. Indledning

Afghanistan er fortsat blandt de lande, hvorfra der kommer flest asylansøgere til Danmark. I 2003 blev i alt 664 afghanske statsborgere registreret som asylansøgere i Danmark. Udlændingestyrelsen står samtidigt over for at skulle tage stilling til spørgsmålet om, hvorvidt et stort antal afghanske statsborgere, der har midlertidige asylopholdstilladelser i Danmark, skal have forlænget deres opholdstilladelse. På dette grundlag blev det besluttet at foretage en fact-finding mission for at indhente helt aktuelle oplysninger til brug for vurderinger af asylansøgninger og forlængelse af asylopholdstilladelser for afghanske statsborgere.

Udlændingestyrelsen og Dansk Flygtningehjælp har tidligere gennemført fire missioner med henblik på at undersøge asylrelevante forhold i Afghanistan i henholdsvis november 1997, januar 2001 og maj og oktober 2002.

Formålet med fact-finding missionen er at opdatere oplysningerne om de politiske forhold og sikkerhedssituationen og menneskerettighedsforholdene i landet siden den sidste fact-finding mission for 18 måneder siden. Endvidere er formålet at indhente oplysninger om status for genopbygningen af landet. Kommissoriet for missionen er gengivet i bilag 1.

Delegationen bestod af Dansk Flygtningehjælp og Udlændingestyrelsen. Missionen fandt sted fra den 20. marts til den 2. april 2004. Delegationen besøgte udelukkende Afghanistans hovedstad, Kabul.

I kriterierne for udvælgelse af kilder er indgået kildernes repræsentativitet, kompetence og viden i forhold til de emner, der er blevet undersøgt. Der er tilstræbt en stor bredde i kildegrundlaget, således at såvel internationale uafhængige organisationer som lokale organisationer og repræsentanter for udenlandske ambassader og den afghanske regering er blevet inddraget.

Kilderne blev udvalgt på baggrund af de erfaringer, som Dansk Flygtningehjælp og Udlændingestyrelsen har indhentet fra tidligere fact-finding missioner til Afghanistan. Herudover er Det Danske Institut for Menneskerettigheder og den danske repræsentation i Kabul blevet konsulteret. Antallet af kilder er udvalgt i forhold til emnernes kompleksitet og den tid, der var til rådighed for missionen.

Kildernes svar på de spørgsmål, der er blevet stillet under missionen, er gengivet så ordret som muligt i rapporten. Sidst i rapporten er kilderne nærmere præsenteret.

1.1 Den seneste politiske og sikkerhedsmæssige udvikling

I perioden fra den 13. december 2003 til den 4. januar 2004 samledes 502 delegerede, i det der kaldes "Forfatnings-Loya Jirgaen" (Constitutional Loya Jirga) for at vedtage Afghanistans nye forfatning¹. Vedtagelsen af en ny forfatning for landet var en vigtig del af Bonn-aftalen². Den endelige

¹ BBC monitoring *Global Newline South Asia Political File* 14/12/2003, United Nations General Assembly Security Council, *The Situation in Afghanistan and its implications for international peace and security*, 19 March 2004. "Jirga"

forfatning giver retningslinierne for et politisk system, der har en stærk præsident men også et parlamentarisk system med to kamre. Der gives endvidere i den nye forfatning mulighed for, at minoriteter kan få anerkendt respektive deres sprog som det officielle sprog i områder, hvor hovedparten af befolkningen taler dette sprog. Dette betragtes som en forbedring af minoriteternes position³. Desuden fremgår det af forfatningen, at mænd og kvinder skal betragtes som lige, og det garanteres, at mindst 25% af medlemmerne i det laveste kammer skal bestå af kvinder. Tillige fremgår det, at landets love skal være i overensstemmelse med Islams tro og retningslinier⁴.

I slutningen af marts 2004 bekendtgjorde præsident Hamid Karzai, at der vil blive afholdt kombinerede præsident og parlamentsvalg i september 2004⁵. Den første april 2004 var 1,8 millioner ud af ca. 10 millioner stemmeberettigede afghanere registreret som stemmeberettiget. Heraf var 29 % kvinder⁶.

Sikkerhedssituationen i Afghanistan blev markant forværret i løbet af foråret 2003. I midten af april blev en international medarbejder fra det Internationale Røde Kors (ICRC) dræbt. Siden har mange nødhjælpsarbejdere og medarbejdere for regeringen været direkte mål for angreb fra regeringsfjendtlige grupper. FN organisationer og flere andre nødhjælpsorganisationer har på grund af den forværrede sikkerhedssituation været nødsaget til at opgive deres arbejde og trække sig ud af store dele af det sydlige og sydøstlige Afghanistan.

En international medarbejder fra United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) blev dræbt i Ghazni-provinsen i november 2003, hvorefter UNHCR suspendede sine repatrieringsaktiviteter fra Pakistan. Repatrieringen fra Pakistan blev først genoptaget den 1. marts 2004⁷. Den 7. maj 2004 var ca. to millioner flygtninge vendt hjem fra Pakistan og ca. 700.000 var vendt hjem fra Iran⁸.

er den traditionelle betegnelse for et lovgivende råd af ældre. Sådant et råd kaldes "Loya Jirga" når det er en større landsdækkende forsamling af repræsentanter for samfundet.

² Bonn-aftalen blev vedtaget den 5. december 2001 af 23 afghanere herunder repræsentanter for den Nordlige Alliance og andre repræsentanter for den afghanske befolkning. Den blev indgået under, det der kaldes Bonn-forhandlingerne, der var ledet af FN's Generalsekretær's særlige repræsentant for Afghanistan. Bonn-aftalen giver retningslinierne for, hvordan Afghanistan skal ledes i perioden indtil det er muligt at etablere en regering. Vigtige dele af Bonn-aftalen er vedtagelsen af en forfatning for landet og afholdelsen af frie valg. Andre vigtige dele af aftalen er opbygning og reformering af den civile administration, retssystemet og opbygning af et nationalt afghansk militær og politi. Af Bonn-aftalen fremgår det videre, at selvstændige væbnede grupper i Afghanistan så vidt muligt skal integreres i den nationale afghanske hær. Et vigtigt element i Bonn-aftalen er tillige, at etablere en uafhængig afghansk menneskeretskommission.

³ Det danske Udenrigsministerium, *Vurdering af den vedtagne forfatning og Loya Jirga processen i Afghanistan*, 7. januar 2004

⁴ United Nations General Assembly Security Council, *The Situation in Afghanistan and its implications for international peace and security*, 19 March 2004

⁵ BBC-News, *Afghan pool delayed until September*, 28/03/2004

⁶ UNHCR, *Return Information Update 1-15 April 2004*, UNHCR OCM Afghanistan

⁷ UNHCR, *UNHCR resumes repatriation from Pakistan to Afghanistan*, UNHCR Briefing Notes 9/03/2004

⁸ UNHCR, *Afghanistan*, UNHCR briefing Notes 07/05/2004

Herudover har der i løbet af 2003 og 2004 været lokale sammenstød mellem forskellige hærlederes fraktioner flere steder i landet.

Blandt andet fandt sammenstød sted den første uge af april 2004 i Faryab-provinsen og ved Mazar-e-Sharif mellem tropper, der er loyale mod den uzbekiske krigsherre general Abdul Rashid Dostum og tropper, der er loyale mod den tadjikiske krigsherre Mohammed Atta⁹. Se endvidere afsnit 3.2.4 om det nordlige og nordvestlige Afghanistan.

I Herat, der ligger i den vestlige del af landet, og som hidtil har været betegnet som et af de mere stabile områder i landet, udbrød kortvarige kampe i marts 2004 mellem tropper loyale mod Herat's guvernør Ismail Kahn og tropper loyale mod den regeringsudpegede kommandant, general Zahir. Kampene blev udløst, da guvernørens søn og minister for luftfart og turisme, Mirwais Siddiq, blev dræbt. Se endvidere afsnit 3.2.5 om det vestlige Afghanistan.

De amerikansk ledede koalitionsstyrker fortsætter deres forårsoffensiv i de sydlige og sydvestlige områder af landet imod Taliban og Al-Qaeda styrker¹⁰.

I august 2003 overtog NATO kontrollen med den internationale sikkerhedsassistencestyrke (ISAF). ISAF fik i oktober 2003 mandat til at indsætte styrker uden for Kabul. Indtil videre har ISAF dog kun kontrol med et såkaldt Provincial Reconstruction Teams (PRT) uden for Kabul. Det forventes, at ISAF yderligere skal overtage tre PRTs i det nordlige Afghanistan og at ISAF skal spille en rolle i forbindelse med forberedelserne og afholdelse af de kommende valg til september. Se endvidere afsnit 3.1.1 om PRTs.

I løbet af de sidste 18 måneder er produktion, handel og salg af opium i Afghanistan steget markant, hvilket betragtes som en væsentlig udfordring for landets udvikling. Det skønnes nu, at opiumproduktionen vil nå op på 6000 tons i 2004 og dermed være på niveau med produktionen før Taliban-tiden. I slutningen af marts 2004 indledte regeringen i samarbejde med England og USA en opiumudryddelseskampagne.

⁹ IRIN *Asia English reports* 4/12/2004, General Abdul Rashid Dostum er leder af partiet Junbesh-e-Milli, som er domineret af uzbekere. Mohammad Atta er en fremtrædende kommandant i partiet Jamiat-e-Islami, der er tadjik domineret.

¹⁰ De amerikansk ledede koalitionsstyrker ledte krigen mod Taliban, og kæmper fortsat mod formodede al-Qaeda- og Taliban tilhængere i Afghanistan.

1.2 Forkortelser

AAWU	All Afghan Women Union
ACBAR	Agency Coordinating Body for Afghan Relief
AIHRC	Afghan Independent Human Rights Commission
ANA	Afghan National Army
CCA	Cooperation Centre for Afghanistan
DACAAR	Danish Committee for Aid to Afghan Refugees
EU	European Union
FN	Forenede Nationer
ICG	International Crisis Group
ICRC	International Committee for Red Cross
IOM	International Organization for Migration
ISAF	International Security Assistance Force
KHAD	Khidamat-i-Ittala'at-i-Dawlati (Ministeriet for Statens Sikkerhed under det kommunistiske styre i Afghanistan)
MSF	Médecins sans Frontières
NGO	Non Governmental Organization
NSD	National Security Directorate (Sikkerhedsdirektoratet)
OHCHR	Office of the High Commissioner for Human Rights
PDPA	People's Democratic Party of Afghanistan
SCA	Swedish Committee for Afghanistan
PRT	Provincial Reconstruction Teams
UNAMA	United Nations Assistance Mission in Afghanistan
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees
WHO	World Health Organization

2. Implementeringen af den nye forfatning og forberedelse af frie valg

2.1 Forfatningen

United Nations Assistance Mission in Afghanistan (UNAMA) oplyste, at der i forbindelse med gennemførelsen af forfatnings-Loya Jirgaen ikke har været alvorlige sikkerhedsmæssige problemer. Der har dog været lokale episoder, hvor enkeltpersoner blev udsat for pres i forbindelse med valg af delegerede til forfatnings-Loya Jirgaen. Endvidere var der ifølge UNAMA en lavere deltagelse i forfatnings-Loya Jirgaen fra nogle områder, der har sikkerhedsproblemer, heriblandt Uruzgan-provinsen i det sydlige Afghanistan. Deltagelsen fra sydøst har dog været god.

UNAMA fremhævede fire forhold som værd at lægge mærke til i forbindelse med forfatnings-Loya Jirgaen:

- Der blev vedtaget en forfatning, der er tilpasset afghanske forhold og kultur.
- Under de politiske forhandlinger om forfatningen fremstod den Nordlige Alliance¹¹ som svækket, mens pashtunerne kom styrket ud af forhandlingerne.
- Under forfatningsdiskussionerne kom spørgsmål om etnicitet og sprog markant frem.
- Præsident Karzai kom styrket ud af forhandlingerne.

UNAMA var af den opfattelse, at den umiddelbare reaktion på vedtagelsen af forfatningen var letelse, selvom processen efterlod en form for splittelse indenfor regeringen. Nu forestår en større opgave for UNAMA med at forberede og organisere de forestående valg i september 2004.

International Crisis Group (ICG) nævnte som UNAMA, at tadjikkerne fremstod som splittede under forfatnings-Loya Jirgaen. Forsvarsminister Mohammad Qaseem Fahim støttede præsident Karzai, mens en gruppe bestående af blandt andre Walli Massoud, der er Ahmad Shah Massoud's bror, prøvede at samle et flertal imod forfatningsforslaget¹². Denne gruppe forsøgte også at bejle til general Dostum. Pashtunerne fremstod som en mere samlet gruppe efter forfatnings-Loya Jirgaen. Det lykkedes aldrig royalisterne klart at definere deres dagsorden, og de endte med at bakke op om præsident Karzai¹³. På dette grundlag lykkedes det præsident Karzai at opnå en bred opbakning for forfatningen.

¹¹ Nordlige Alliance er en gruppering af fortrinsvis etniske tadjikker, uzbekere og fraktioner af hazaraer, som kæmpede sammen mod Taliban.

¹² Ahmad Shah Massoud var militær leder af den Nordlige Alliance. Han blev dræbt ved et attentat den 9. september 2001. Han dyrkes nu som en krigsmartyr i Afghanistan, hvor hans billede mange steder hænger side om side med billedet af præsident Hamid Karzai.

¹³ Royalisterne er den gruppe, der er tilhængere af den tidligere konge Zahir Shah, mange levede i eksil med ham i Rom. Royalisterne deltog også i Bonn-forhandlingerne.

2.2 Valgforberedelserne

Flere kilder nævnte, at det har afgørende betydning for landets fremtid, hvordan afholdelsen af valgene til september kommer til at foregå.

UNAMA anførte, at gennemførelsen af frie og retfærdige valg er en meget vigtig del af opfølgningen på forfatningen. Kilden fandt i den forbindelse, at en af de væsentligste opgaver i forbindelse med de forestående valg er at sikre troværdigheden omkring afholdelsen. Dette indebærer blandt andet, at forskellige politiske partier og grupper skal kunne deltage i valget uden at blive udsat for chikane. Det, der ifølge kilden kan skabe problemer i forhold til gennemførelse af valgene, er dels spørgsmålet om, hvorvidt den civile administration er i stand til at følge med i valgforberedelserne og dels den problematiske sikkerhedssituation i landet.

UNAMA vurderede, at vedtagelsen af en forfatning for landet er et meget vigtigt skridt i den rigtige retning. Kilden beklagede dog, at der fortsat ikke eksisterer en konkret politik eller plan for løsning af problemerne vedrørende krigsherrerne og advarede imod opfattelsen af, at et valg i sig selv vil ændre den politiske situation og give centralregeringen mere magt i landdistrikterne. Samtidigt anførtes det, at det internationale samfund presser på for at få valgene gennemført så hurtigt som muligt. Afholdelsen af valg uden de tilstrækkelige valgforberedelser kan imidlertid betyde, at valgene i befolkningens øjne kommer til at fremstå utroværdigt.

Den norske chargé d'affaires påpegede i forhold til valgene, at der på nuværende tidspunkt er flere provinser særligt i det sydlige og sydøstlige Afghanistan, hvor sikkerhedssituationen er så dårlig, at det kan blive svært at afholde valg i løbet af et halvt år.

Den danske chargé d'affaires anførte, at valgforberedelserne hidtil er gået langsomt. Kilden understregede, at det har stor betydning for den politiske proces, hvorvidt valgene af afghanerne selv vil blive betragtet som retfærdige og frie.

2.3 Loven om politiske partier og nye politiske grupper.

European Union (EU)'s særlige udsending oplyste, at en ny lov om registrering af politiske partier er vedtaget, men at registreringen af politiske partier er gået langsomt. Det fremgår af loven, at partier med relationer til væbnede eller milits grupper ikke kan blive registreret. Ifølge EU's særlige udsending er det muligt, at der kan opstå problemer, når de gamle politiske partier, der er tilknyttet forskellige mujaheddin-grupper, vil registreres, da der vil komme et stort pres på regeringen for at lade dem registrere. Kilden vurderede, at det vil være mere hensigtsmæssigt, hvis denne bestemmelse i valgloven bruges som løftestang til at tvinge politiske grupper til afvæbning.

Kilden forudså, at mange små partier, nogle med ens partiprogram, vil stille op ved valget. Kilden sammenlignede i den forbindelse situationen i Afghanistan med andre nye demokratier. Kilden nævnte, at et parti kaldet National Unity Union, der består af tidligere People's Democratic Party of Afghanistan (PDPA) tilhængere, har forsøgt at blive registreret, men er blevet afvist.

UNAMA oplyste også, at nogle tidligere jihadi-partier har ansøgt om at blive fritaget for registrering, og at dette var til diskussion i regeringen¹⁴. Efter kildens opfattelse, vil det betyde, at regerin-

¹⁴ Jihadi-partier er partier, der er tilknyttet mujaheddin-grupper.

gen mister troværdighed og have en meget negativ signalværdi, hvis disse jihadi-partier fritages fra at blive registreret.

Den afghanske justitsminister oplyste, at man har vedtaget hovedparten af valglovene og nu er i gang med at vedtage de sidste love. Justitsministeriet har fået henvendelser fra mange politiske partier, der ønsker at blive registreret heriblandt tidligere jihadi-partier. Kilden oplyste, at disse partier kan blive registreret, hvis de er parate til at aflevere deres våben. Indtil videre er seks partier godkendt. Dette er overvejende intellektuelle partier, dannet af personer, der er vendt tilbage til Afghanistan fra vesten. Se bilag 3 for en liste over partier, der er blevet registreret.

Justitsministeren oplyste, at et tidligere medlem af centralkomiteén for PDPA, Abdul Rashid Jalili, leder et af de partier, der er blevet registreret. Partiet blev accepteret, fordi det har et demokratisk partiprogram. Partier med en kommunistisk ideologi ikke kan blive registreret.

3. Sikkerhedssituationen

3.1 Den generelle sikkerhedssituation

De fleste kilder oplyste, at sikkerhedssituationen især for udlændinge og afghanere, der arbejder for udlændinge, er blevet forværret i løbet af de sidste 18 måneder.

International Office for Migration (IOM) oplyste, at sikkerhedssituationen blev væsentligt forværret i midten af 2003. Den er ifølge kilden forbedret lidt siden, men det er uvist, hvordan den vil udvikle sig i løbet af det næste halve år. Ifølge kilden er der altid en risiko for, at noget kan eksplodere i et område. Kilden nævnte i den forbindelse, at flere og flere afghanere er utilfredse med koalitionsstyrkernes indsats i den sydlige og sydøstlige Afghanistan. Kilden var af den opfattelse, at forberedelserne til valgene i september kan føre til øget ustabilitet.

UNHCR oplyste, at sikkerhedssituationen for personer, der støtter regeringen, forværredes markant i begyndelsen af 2003, hvor en medarbejder fra ICRC blev dræbt. Siden har mange nødhjælpsarbejdere været mål for angreb. Kilden vurderede, at sikkerhedssituationen var forbedret inden for de sidste to måneder. De påpegede, at sikkerhedssituationen varierer indenfor hvert distrikt, og at man skal være opmærksom på, at hvert eneste distrikt har sin egen magtstruktur.

EU's særlige udsending i Afghanistan var af den opfattelse, at sikkerhedssituationen ikke har ændret sig betydeligt for almindelige afghanerne i løbet af de seneste 18 måneder. Situationen for afghanere med tilknytning til udlændinge er derimod ikke specielt god særligt uden for Kabul, hvor Taliban har øget sine aktiviteter. Kilden bemærkede i den forbindelse, at der fortsat er fuldstændig mangel på retssikkerhed i landet. Regeringens kontrol når ikke ud i provinserne, hvor magtfulde krigsherrer regerer. Kilden oplyste, at det ikke udelukkende er magtfulde krigsherrer, men også lokale kommandanter som bruger vold og magt overfor civilbefolkningen blandt andet i konflikter om privat ejendom.

Den norske chargé d'affaires fandt det problematiske, at der i områder med dårlig sikkerhed foregår ringe eller ingen udvikling. Dette øger utilfredsheden med regeringen i disse områder og er igen med til at forværre sikkerhedssituationen.

Den norske chargé d'affaires pegede på, at udviklingen i opiumsdyrkingen og narkohandelen er en anden undergravende faktor for landets sikkerhed. Der er stærke politiske og finansielle kræfter involveret, der vil være imod, at narkoproduktionen reduceres. Der dyrkes nu opium i 28 af landets 34 provinser. Det forventes, at der vil blive høstet 6000 tons opium i år, hvilket betyder, at produktionen er på højde med produktionen før Taliban-tiden. Kampen mod narkoproduktionen kan gå ud over bønderne. Mange opiumsbønder låner penge med pant i forventet produktion. Hvis bøndernes afgrøder destrueres, vil fattigdommen øges enormt i landdistrikterne.

Danish Committee for Aid to Afghan Refugees (DACAAR) mente også, at sikkerhedssituationen er gradvis forværret siden marts 2003, hvor en international medarbejder for ICRC blev dræbt. I maj 2003 udstedte Talibans leder, Mullah Omar, et dekret, der gjorde bistandsorganisationerne og lokale afghanere, der er knyttet til disse, til et legitimt mål. Dette har betydet en forværring af sikkerhedssituationen for disse grupper. DACAAR var af den opfattelse, at andre dele af civilbefolkningen

ikke i så høj grad er berørt af den forværrede sikkerhedssituation. Organisationen har på grund af den forværrede sikkerhedssituation trukket sig ud af flere provinser.

Agency Coordinating Body for Afghan Relief (ACBAR) nævnte også, at bistandsorganisationer og myndigheder ikke har adgang til dele af de sydlige og sydøstlige områder. ACBAR oplyste, at i områder med meget dårlig sikkerhed, er der en tendens til, at lokalbefolkningen ikke tror på fredsprocessen. De ser, at krigsherrerne stadig regerer i området, og at centralregeringen ikke gør noget ved det.

ACBAR oplyste, at NGOerne opnår sikkerhed ved gennem de lokale ældreråd (shuras) at samarbejde med lokalsamfundet. Lokalsamfundet beskytter så NGOerne, så godt de kan og advarer dem, hvis de bliver opmærksomme på fjendtlige aktioner eller bombeangreb. På denne måde behøver NGOerne ikke at lave aftaler direkte med krigsherrerne for at få lov at arbejde i et specifikt område.

3.1.1 ISAF's mandat og Provincial Reconstruction Teams

Det fremgår af Bonn-aftalen at sikkerheden i og omkring Kabul, indtil der er etableret en national afghansk hær, skal sikres af en international sikkerhedsstyrke (ISAF). Styrkens mandat blev udvidet den 13. oktober 2003, så den også kan operere andre steder i landet. Provincial Reconstruction Teams (PRTs), der består af mindre militære og civile enheder, startede som en del af koalitionsstyrkernes arbejde med at sikre stabilitet i landet. Der var den 19. marts 2004 i alt 11 PRTs i Afghanistan. Ti af disse hører under koalitionsstyrkerne. PRT-enheden i Kondoz hører under ISAF. Det er planlagt, at ISAF skal overtage kontrollen med PRT-enheder¹⁵.

UNAMA oplyste, at ISAF stadig ikke opererer i større omfang uden for Kabul på trods af, at antallet af fredsbevarende styrker i Afghanistan synes forøget. Ifølge den danske chargé d'affaires i Afghanistan tæller ISAF mellem 4000-5000 mand.

UNAMA oplyste, at PRT-enhedernes mandat aldrig er blevet klart defineret, og at PRT-enhederne fungerer forskelligt. Man kan opdele PRT-enheder i to grupper, De nordlige, som har en stabiliserende rolle for sikkerheden og de sydlige, der fungerer som den "bløde side" af militæret. Hvor godt en PRT-enhed fungerer, afhænger af dets ressourcer, den lokale sikkerhedssituationen og i hvilken grad, man vægter enhedens egen sikkerhed.

Kilden mente ikke, at PRT-enheder er det endelige svar på, hvordan man øger sikkerheden i Afghanistan. Der er imidlertid eksempler på PRT-enheder, der er med til at øge sikkerheden i de områder, de opererer i. UNAMA nævnte i denne forbindelse det britiske PRT i Mazar-e Sharif og dets arbejde med at mægle for at sikre våbenhvile mellem de stridende parter i området. Kilden nævnte videre det new zealandske PRT i Bamian, som har lettet presset på det internationale hjælpesamfund. Kilden påpegede, at det var positivt, at PRT-enheden har adskilt de militære og de politiske opgaver. Som eksempel på en problemstilling for PRTs, nævnte UNAMA PRT-enheden i Asadabad, provinshovedstaden i Konar, som har måttet opgive deres arbejde, idet de ikke kunne sikre deres egen sikkerhed.

¹⁵ United Nations General Assembly Security Council, *The Situation in Afghanistan and its Implications for International Peace and Security*, 19 March 2004

Den danske chargé d'affaires i Afghanistan var også af den opfattelse, at de forskellige PRT-enheder løser opgaverne forskelligt. Kilden oplyste, at PRT-enheder i det syd- og sydøstlige Afghanistan som en af deres hovedopgaver gennemfører besluttede rehabiliteringsprojekter, hvorimod andre PRT-enheder primært fokuserer på at forbedre sikkerhedssituationen, for derigennem at skabe bedre rammer for den politiske og økonomiske udvikling. Kilden fandt, at etableringen af flere PRT-enheder er en god løsning for landet, selvom det ikke er den optimale løsning.

Det afghanske Indenrigsministerium var af den opfattelse, at PRTs har haft en positiv indflydelse på udviklingen i de områder, hvor de opererer, særligt i forbindelse med genopbygningen af landet.

3.2 Sikkerheden og magtfordelingen i forskellige regioner

3.2.1 Kabul

UNAMA oplyste, at ISAF-styrkerne har stor indflydelse på den relativt gode sikkerhedssituation i Kabul.

DACAAR oplyste, at det er længe siden, at der har været rettet angreb mod civilbefolkningen i Kabul. De angreb, der har været, har snarere været rettet mod ISAF og andre udenlandske aktører, blandt andet var der i januar 2004 et bombeangreb mod ISAF-styrkerne. Kilden oplyste, at DACAAR's ansatte lever et helt normalt liv i Kabul og færdes frit i byen. Dog med den begrænsning, at de ikke er ude om natten eller tager til steder, de ikke kender. Andre internationale organisationer har skrappe sikkerhedsforanstaltninger i forhold til de ansattes færden. Kilden oplyste videre, at mange af organisationens lokalt ansatte er vendt tilbage til Afghanistan fra Pakistan. Flere ansatte ønsker på nuværende tidspunkt imidlertid ikke, at deres familier skal vende tilbage til Kabul. De henviser til sikkerhedssituationen, omkostningsniveauet og kriminalitet som begrundelse for ikke at lade deres familier vende tilbage.

SCA oplyste, at Kabul er en relativt rolig by og at kriminalitetsniveauet er i en størrelsesorden, man må forvente i en by af Kabuls størrelse. Kilden nævnte dog, at der havde været bombeattentater i byen. Kilden fandt, at den stigende befolkningstilvækst i byen kan være en tikkende bombe under sikkerheden.

3.2.2 De centrale områder

UNHCR oplyste, at den sydlige del af de centrale områder er kontrolleret af de to fraktioner af hazara-partiet Hezb-e Wahdat. Her er kampe mellem disse to fraktioner, som ledes af henholdsvis Karim Khalili og Mohammad Aqbari. Kampene drejer sig om politisk kontrol og penge, som kommer fra indkrævning af told og afgifter og om kvinder, der i den forbindelse betragtes som en økonomisk ressource.

Den sydlige del af Bamian-provinsen, og de nordlige distrikter i provinserne Oruzgan og Ghazni kontrolleres af Aqbari, mens den nordlige del af Bamian-provinsen samt Bamian by kontrolleres af Khalili. Der er fortsat spændinger mellem de to fraktioner af Hezb-e-Wahdat. I nogle distrikter har dette resulteret i åbne konflikter, samt at grupper af befolkningen er blevet internt fordrevet. Kilden nævnte videre, at regeringen er meget dårligt repræsenteret i disse områder, og at der opholder sig ca. 300.000 hjemvendte flygtninge fra Iran.

UNHCR mente dog, at Bamian-distriktet og Bamian by, som kontrolleres af Khalili, er det mest sikre område i Afghanistan. Her har, som nævnt, det new zealandske PRT blandt andet indflydelse.

I området var der tidligere etniske konflikter mellem tadjikkerne og hazaraerne, ikke bare i Bamian-distriktet, men også i distrikterne Shiber og Yakaowlang. Disse konflikter eksisterer ikke mere. Tadjikkerne, der tidligere måtte flygte fra området på grund af problemer med hazaraerne, er nu vendt tilbage og lever i fred og ro med hazaraerne. Tadjikkerne har endvidere fået deres huse tilbage uden problemer.

UNHCR oplyste, at der i det nordligste distrikt i Bamian-provinsen, Kamard, har været problemer i form af kampe. Lokalbefolkningen har beskyldt Aqbari for at stå bag disse kampe.

UNHCR oplyste endvidere, at der i Ghazni-provinsen har været spændte forhold mellem hazaraer og pashtuner og mellem hazaraer og kuuchis¹⁶. Disse stridigheder har drejet sig om retten til jord og vand, men har ikke resulteret i omfattende kampe.

UNAMA oplyste, at det er et problem at få adgang til områder i det centrale højland på grund af den manglende infrastruktur. Kilden fandt, at der fortsat er problemområder i det centrale højland og nævnte, at centralregeringen har meget lille indflydelse i dette område.

SCA fandt også, at det centrale højland er svært tilgængeligt på grund af den ringe udviklede infrastruktur. SCA var af den opfattelse, at det centrale højland generelt er et underudviklet område, men at der ikke er alvorlige sikkerhedsproblemer. Kilden nævnte, at der er mange NGO'er, der ønsker at arbejde i området, og der er et stort antal udviklingsprojekter i gang her.

3.2.3 Det sydlige, sydøstlige og østlige Afghanistan

De fleste samtalepartier oplyste, at sikkerheden i det sydlige, sydøstlige og østlige Afghanistan er meget dårlig med det resultat, at mange organisationer ikke kan operere i disse områder.

IOM oplyste, at de ligesom FN-organisationer ikke kan operere i størstedelen af de sydlige og de sydøstlige områder. De vurderede, at sikkerheden i disse områder er dårlig for udlændinge og for afghanere, der arbejder med udlændinge. Den er nogenlunde god for almindelige afghanere.

UNHCR var ligeledes af den opfattelse, at sikkerhedssituationen i det sydlige Afghanistan er meget ustabil. De vurderede, at centralregeringen har mindre kontrol i de sydlige områder i dag end for 18 måneder siden. I april 2003 havde UNHCR adgang til 90 % af distrikterne i syd. I november 2003 havde organisationen kun adgang til 20% af distrikterne. UNHCR oplyste, at den manglende tilstedeværelse af internationale organisationer i disse områder betyder, at lokalbefolkningen mister troen på centralregeringen. UNHCR råder ingen til at returnere til de sydlige og sydøstlige dele af landet. Nogle personer gør det alligevel, og disse har ifølge kilden helt sikkert et netværk at vende tilbage til.

UNHCR var ikke i besiddelse af oplysninger om situationen i grænseområderne mellem Afghanistan og Pakistan. UNHCR oplyste, at sikkerhedssituationen i Nangarhar i det østlige Afghanistan er relativt stabil, og organisationen har adgang til halvdelen af distrikterne i provinsen.

UNHCR vurderede, at Taliban-infiltratorer i området udgør en mindre risiko for lokalbefolkningen end for internationale organisationer, nødhjælpsarbejdere og personer, der arbejder for disse. UNHCR er dog, på grund af organisationens manglende tilstedeværelse i området, ikke i stand til at

¹⁶ Kuuchierne er en afghansk nomadebefolkning.

monitorere situationen for lokalbefolkningen og heller ikke til at yde den nogen form for beskyttelse. Efter UNHCR's opfattelse ser lokalbefolkningen Taliban-infiltratorer, der kommer til landsbyerne, som en trussel, fordi Taliban i nogle områder intimiderer befolkningen.

Ifølge UNHCR er det meget få personer, der vender tilbage til provinserne Kunar og Nuristan i det østlige Afghanistan. I disse områderne opererer Gulbuddin Hekmatyars parti Hezb-e Islami. UNHCR oplyste, at de ikke havde nogen fungerende kontorer i Khost og Kunar på grund af den dårlige sikkerhedssituation.

Også UNAMA oplyste, at sikkerhedssituationen er forværret i flere områder i det syd-, sydøstlige og østlige Afghanistan. Organisationen nævnte, at der er mulighed for, at sikkerheden på kort sigt yderligere forværres i disse områder på grund af koalitionsens forårsoffensiv, kampen imod opiumsproduktionen og de forestående valg. Det er planlagt at udrydde opiumsproduktionen i provinserne Helmand, Kandahar og Nangarhar. UNAMA var af den opfattelse, at kampen mod opiumsproduktion vil få direkte konsekvenser for lokalbefolkningens levestandard, da mange bønder ikke har nogen anden indtjeningskilde.

DACAAR oplyste, at de kendte til, at Taliban-grupper i det sydlige Afghanistan har intimideret befolkningen. Sådanne grupper truede i 2003 i Jalalabad med at dræbe taxachauffører, hvis de tog udlændinge som passagerer i deres biler.

SCA oplyste, at organisationen ikke arbejder i Kunar, Khost, Laghman og Paktika af den simple grund, at koalitionsstyrkerne er til stede i disse områder og skaber ustabilitet. SCA var foruroliget over, at der for nyligt har været angreb på SCA's pigeskoler i disse områder. SCA er uvidende om, hvem der står bag disse angreb.

SCA var af den opfattelse, at civilbefolkningen i disse områder bliver intimideret af lokale krigsherrer, som bruger alle midler til at fastholde deres kontrol og udnytte områdernes ressourcer blandt andet til opiumsdyrkning. Kilden fandt, at i nogle områder er sikkerhedssituationen meget ustabil og svarer til situationen før Taliban kom til magten. SCA havde oplysninger fra de østlige provinser, om at der særligt dér er kampe om adgang til jord.

ICG var af den opfattelse, at lokalbefolkningen i områder, hvor Taliban og koalitionsstyrkerne opererer, er under pres fra begge sider. Taliban presser civilbefolkningen til ikke at samarbejde med koalitionsstyrkerne, og koalitionsstyrkerne presser lokalbefolkningen til ikke at samarbejde med Taliban.

3.2.4 Det nordlige og nordvestlige Afghanistan

Samtlige kilder oplyste, at sikkerheden i det nordlige Afghanistan er rimelig god, men at området fortsat er præget af spændinger mellem general Dostum og den tadjiske krigsherre Mohammad Atta fra Jamiat-e-Islami¹⁷.

¹⁷ *Jamiat-e-Islami* er et politisk parti ledet af Burhanuddin Rabbani. Det er tadjik-domineret. Partiet blev stiftet i 1973. Partiet har spillet en stor rolle i kampen mod det kommunistiske styre i Afghanistan og videre i kampen imod Taliban-styret. Ahmad Shah Massoud er en meget kendt nu afdød kommandant for Jamiat-e-Islami.

IOM oplyste, at sikkerheden i det nordlige Afghanistan har været nogenlunde god de sidste to år, men at den kan ændres meget pludseligt, da der fortsat er spændinger mellem forskellige krigsherrer i området.

UNHCR oplyste, at der i det nordlige Afghanistan ikke er de store sikkerhedsmæssige problemer. Området er delt imellem general Dostum, Mohammad Atta og Hezb-e-Wahdat partiet. UNHCR oplyste videre, at der hvert år er sammenstød mellem de tre fraktioner, hvor et antal soldater bliver dræbt, men at kampene stort set ikke rammer civilbefolkningen.

UNHCR oplyste, at hele Faryab-provinsen nu er kontrolleret af det uzbek kontrollerede parti Junbesh-e-Milli, der er ledet af general Dostum. Dette har ifølge UNHCR medvirket til stabilisering af provinsen. Menneskerettighedssituationen er forbedret, og general Dostum har indvilliget i, at pashtunerne vender tilbage. Også Jowzjan-provinsen er under Junbesh-e-Milli's kontrol. UNHCR oplyste dog, at en person, som har haft konflikter med general Dostum, kan få problemer med at vende tilbage til landsbyer i disse provinser.

UNHCR oplyste endvidere, at der i Sar-e-Pul-provinsen er sporadiske kampe mellem Junbesh-e-Milli og Jamiat-e-Islami. Disse kampe er ikke direkte rettet mod civilbefolkningen, men kan ramme den, hvis den befinder sig på det forkerte sted på det forkerte tidspunkt. Badakshan, Kunduz, Balkh og Takar er relativt rolige provinser. Situationen i byen Mazar-e-Sharif er dog ifølge UNHCR stadig ustabil.

UNAMA beskrev også situationen i nord som relativt rolig. Organisationen nævnte imidlertid også, at der fortsat er spændinger mellem Mohammed Atta fra Jamiat-e-Islami og general Dostum fra Junbesh-e-Milli, som til tider udmønter sig i kampe.

DACAAR nævnte tillige konflikterne mellem Mohammad Atta og general Dostum og mente, at de lokale konflikter ofte går ud over andre end de direkte involverede parter. I Badakshan-provinsen er der konflikter med baggrund i opiumsproduktionen. I Faryab-provinsen er der lokale konflikter mellem lokale kommandanter.

SCA betegnede sikkerhedsrisikoen som forholdsvis lille i disse områder. Organisationen oplyste som de andre kilder, at de nordlige områder er præget af konflikten mellem general Dostum og Mohammad Atta. Der er dagligt tilfældige sammenstød i forbindelse med denne konflikt. Efter SCA's mening var sikkerhedssituationen i områder rundt om Taloqan særlig dårlig.

Efter delegationens hjemkomst til Danmark i den første uge af april 2004, fandt der nye sammenstød sted i det nordlige Afghanistan. Tropper loyale mod den uzbekiske krigsherre i nord general Dostum invaderede Maimana, provinshovedstaden i Faryab. Den afghanske regering sendte efterfølgende 500 tropper fra Afghan National Army (ANA) til området. Der fandt yderligere sammenstød sted i byen Kod-e-Barq 20 km fra Mazar-e-Sharif i provinsen Balkh mellem tropper, som er loyale mod general Dostum og tropper, som er loyale mod Mohammad Atta¹⁸.

¹⁸ IRIN Asia English reports 4/12/2004

3.2.5 Det vestlige Afghanistan

I Herat, der ligger i den vestlige del af landet, og som hidtil har været betegnet som et af de mere stabile områder, udbrød der kampe den 21. marts 2004 mellem tropper loyale mod Herat's guvernør, Ismail Kahn, og tropper loyale imod den regeringsudpegede kommandant, general Zahir. Kampene kom som et resultat af længere tids spændinger mellem de to ledere og blev udløst, da guvernørens søn og minister for luftfart og turisme, Mirwais Siddiq, blev dræbt, da han forsøgte at trænge ind i generalens bolig. Efterfølgende sendte regeringen tropper fra ANA til Herat. FN's Assistent Secretary General rapporterede i marts 2004, at situationen var rolig men anspændt¹⁹. Denne episode blev efterfølgende omtalt ved flere samtaler delegationen havde.

UNAMA vurderede, at det vil blive nødvendigt for centralregeringen at begrænse guvernør Ismail Kahns magtudøvelse i Herat, og at dette er en faktor, der kan være medvirkende til, at sikkerhedssituationen forværres i det vestlige Afghanistan.

DACAAR mente, at konflikten i Herat ikke kom uventet. DACAAR havde dog inden konflikten betragtet området som værende meget sikkert. Konflikten mellem Ismail Khan og centralregeringen har ifølge organisationen været under opbygning i længere tid.

ICG mente, at præsident Karzais beslutning om at sende tropper til Herat kan være et påskud for at få regeringstropper udstationeret der. Tilstedeværelse af regeringstropper kan betyde, at centralregeringen vil få nemmere ved at gennemføre administrative reformer i Herat.

3.3 Talibans og al-Qaedas organiserede tilstedeværelse og udbredelse

Efter UNHCR's opfattelse består Taliban-infiltrationen i de sydlige, sydøstlige og østlige områder blandt andet af små grupper, der kommer på motorcykler over grænsen fra Pakistan og laver attentater i Afghanistan. UNHCR var ikke af den mening, at Taliban har et egentligt organisatorisk hovedkvarter i Afghanistan. De bekræftede, at der har været rygter om, at Taliban har overtaget kontrollen med flere distrikter, men var af den opfattelse, at det, hvis det har været tilfældet, har drejet sig om meget kortvarige operationer.

Den norske chargé d'affaires mente, at det er uvist, om de angreb, der finder sted i det sydlige Afghanistan imod regeringen, foretages af en organiseret Taliban-struktur. Meget af det der foregår, kan betragtes som banditvirksomhed. Taliban-infiltration bruges som et samlebegreb for urolighederne i det sydlige Afghanistan. Nogle af dem, der deltager i angrebene i syd, går måske ideologisk ind for, hvad Taliban står for, men er ikke tilknyttet Taliban-organisationen. Kilden var af den opfattelse, at den langsomme genopbygning og de urealistiske forventninger til genopbygningen, styrker de Taliban-relaterede kræfter. Kilden fandt det dog usandsynligt, at det internationale samfund vil lade Taliban genetablere sig som en organiseret centralmagt i Afghanistan.

ICG var af den opfattelse, at Taliban-aktiviteterne i det sydlige Afghanistan styres af et begrænset antal tidligere Taliban-kommandanter. Kilden var af den mening, at sådanne aktiviteter ikke kan finde sted, uden at de lokale myndigheder samarbejder med disse kommandanter. Kilden anså det som sandsynligt, at aktiviteterne bliver koordineret fra Pakistan, men at de også delvist blev koordineret fra den afghanske side af grænsen. ICG oplyste, at der ikke er Taliban-grupper, der har taget

¹⁹ United Nations Security Council, *Statement of Mr. Hédi Annabi Assistant Secretary-General for Peacekeeping Operations on the Situation in Afghanistan*, 24 March 2004

kontrollen med et distrikt i noget område i Afghanistan med undtagelse af kortvarige besættelser af en til to distrikter i Paktika, som Taliban bruger som propaganda. ICG fandt heller ikke, at der eksisterer en parallel Taliban-administration i Afghanistan.

4. Udviklingen i centralregeringens mulighed for udøvelse af myndighed og genopbygningen af vigtige afghanske statsinstitutioner

4.1 Centralregeringens muligheder for udøvelse af myndighed

Flere kilder var af den opfattelse, at centralregeringen har øget sin indflydelse i provinserne i løbet af de sidste 18 måneder. Kilderne påpegede dog, at lokale hærledere fortsat er meget magtfulde i provinserne, især uden for provinshovedstæderne.

EU's særlige udsending for Afghanistan vurderede, at centralregeringen har været i stand til at øge sin indflydelse uden for Kabul på nogle områder, blandt andet har den været i stand til at opkræve af skatter i nogle områder.

UNAMA var af den opfattelse, at centralregeringen har fået mere kontrol i regionerne, men at der stadig må tages hensyn til lokale magtherrers interesser. Som eksempel på centralregeringens øgede indflydelse nævnte kilden, at bank- og kommunikationsnettet er blevet udbredt til flere provinser, at regeringsrepræsentanter mødes jævnligt med provinsguvernører, at vejnettet til provinserne er blevet genopbygget og at adgangen til markeder for den lokale befolkning generelt er forbedret. Kilden var dog af den mening, at regeringen ikke er så stærk i at levere service til provinserne, som befolkningen forventer. Kilden oplyste, at personer, der får problemer i provinsen, ofte stadig henvender sig til internationale organisationer som UNAMA for at få hjælp og ikke til regeringsrepræsentanter.

Kilden vurderede, at det forhold, at centralregeringen indsatte ANA i konflikten i Herat i marts 2004, kan ses som en form for test af regeringens muligheder for udøvelse af magt uden for Kabul.

UNAMA oplyste, at en egentlig reform af den civile administration ikke for alvor er i gang især ikke i provinsen. Kilden påpegede, at centralregeringen kun kan udpege guvernører, politifolk m.v. i provinsen, hvis disse personer samtidig accepteres af de lokale magthavere.

IOM vurderede, at centralregeringen kun langsomt øger sin magt uden for hovedstaden. Organisationen pegede i den forbindelse på, at det at udskifte embedsmænd fra provinserne med embedsmænd, der støtter regeringen, ikke i sig selv er nok til at øge regeringens indflydelse i provinsen. Kilden oplyste, at de fleste områder uden for Kabul fortsat ledes af lokale krigsherrer.

UNHCR oplyste, at regeringen har udpeget lokale guvernører i 202 ud af 354 distrikter. I 152 distrikter er guvernørerne fortsat selvudpegede. Kilden var af den opfattelse, at udpegelse af guvernører, der støtter centralregeringen, ikke er ensbetydende med, at regeringen har fuld indflydelse i pågældende distrikt. Kilden begrundede dette med, at nogle guvernører er nødt til at lukke sig inde i deres huse og sikre sig med bevæbnede sikkerhedsvagter for at kunne opholde sig i distriktet. Kilden gjorde opmærksom på, at der i det sydlige Afghanistan kun er et enkelt distrikt, hvor det er lykkedes regeringen at indsætte en regeringsvenlig guvernør.

Kilden fandt dog, at der har været fremgang i den økonomiske udvikling i Kabul og andre større byer. I forhold til situationen under Taliban har der været væsentlige forbedringer i adgang til uddannelse og i nogle områder i adgang til sundhedsfaciliteter for den almindelige afghanske

befolkning. Afghanere investerer i små forretninger og er i gang med at genopbygge deres huse overalt i landet, hvilket kilden tolkede som et tegn på, at befolkningen ser positivt på fremtiden.

ICG påpegede, at den relativt fredelige periode under præsident Karzais regeringsperiode har givet de forskellige krigsherrer mulighed for at berige sig og styrke deres magtposition i provinsen, hvilket betyder at flere af disse støtter præsident Karzai.

Den danske chargé d'affaires havde det indtryk, at centralregeringen har fået større indflydelse uden for Kabul end den havde for 18 måneder siden, men at der er mange områder, hvor den fortsat har ringe eller ingen indflydelse. Kilden fandt, at vigtige elementer i Bonn-aftalen imod alle odds er blevet gennemført, og kilden var af den mening, at landet på det politiske plan er gået i den rigtige retning. Efter kildens opfattelse har præsident Karzais regering holdt sammen, fordi den kan se en interesse i at holde sammen. Kilden nævnte, at der er mulighed for at dette sammenhold svækkes jo tættere, man kommer på valget, hvor de forskellige politiske fraktioner skal positionere sig.

Den norske chargé d'affaires var af den mening, at centralregeringen har øget sin indflydelse i provinsen i de sidste 18 måneder, men at man fortsat ikke kan tale om nogen egentlig kontrol. Kilden nævnte, at der har været op til flere udskiftninger i provinserne og distrikterne af lokale guvernører med regeringens guvernører. Men efter kildens opfattelse, er det forhold, at en regeringsvenlig guvernør indsættes ikke ensbetydende med, at regeringen har kontrollen med et distrikt. I nogle provinser er der krigsherrer, der er uenige med centralregeringen i Kabul, som sidder på magten. Kilden nævnte som eksempler herpå Herat's guvernør, Ismail Khan, og general Dostum i det nordlige Afghanistan.

Kilden nævnte, at en stor udfordring for landet er at sikre de centrale myndigheders indtægter. Mange af de lokale krigsherrer er ikke interesserede i at dele deres overskud med centralregeringen. Som et eksempel blev nævnt, at guvernøren i Herat, Ismail Khan, tjener en million US dollars om dagen på grænsehandelen med Iran, mens centralregeringen er afhængig af omfattende bistand udefra.

DACAAR var som andre kilder af den opfattelse, at der er sket en forbedring i regeringens udbredelse til provinsen, men at dens indflydelse i provinserne ikke er særlig stor uden for provinshovedstæderne. Kilden oplyste, at selvom guvernørerne i distrikterne er regeringsansatte, er det ikke ensbetydende med, at de er regeringstro. Kilden udtrykte det således, at en regeringsembedsmands kasket i Afghanistan ikke er særlig stor og let kan tages af. Kilden nævnte i øvrigt, at der i Afghanistan aldrig har været tradition for, at byerne har fuld kontrol over landdistrikterne. Det har altid været sådan, at lokale forholdsvis autonome grupper selv bestemte, om de vil støtte den centrale magt.

All Afghan Women Union (AAWU) var af den opfattelse, at lokale krigsherrer fortsat er meget magtfulde og presser den centrale regering.

4.2 Genopbygningen af den civile administration

Flere af de samtalepartnere, som delegationen mødte, oplyste, at der på forskellige områder er sket reformer i den civile administration, men at de i væsentlige dele af den civile administration går meget langsomt.

UNAMA fandt, at den civile administration har udviklet sig en del i forhold til for 18 måneder siden og at der er gennemført flere reformer af centraladministrationen. Kilden nævnte blandt andet reformeringen af Forsvarsministeriet, der efter kildens opfattelse var foregået langsomt men på en hensigtsmæssig måde. Endvidere fandt kilden det positivt, at reformer af sikkerhedstjenesten, National Security Directorate (NSD) er gået i gang. Kilden mente videre, at reformeringen af Indenrigsministeriet går alt for langsomt på trods af, at det er et meget vigtigt ministerium. Kilden nævnte den offentlige administration og retssystemet som eksempler på områder, der stadig halter bagefter. Kilden var endvidere af den opfattelse, at landet mangler den fornødne administrative struktur til at understøtte den politiske proces.

UNAMA var videre af den opfattelse, at der er et stort uopfyldt behov for velfungerende statsinstitutioner. Uden for Kabul og de større byer er disse ifølge kilden fraværende. Der er problemer med lokale krigsherrer, som gør, hvad de vil. For eksempel kan nye politichefer ikke udnævnes, hvis den stedlige krigsherre ikke er enig i udnævnelsen. Ledere til den statslige administration udnævnes blandt militærpersoner og ikke blandt civile personer, som har de rigtige kvalifikationer til at lede opbygningen af en statslig administration.

EU's særlige udsending oplyste også, at der endnu ikke er opbygget en egentlig civil administration. Der er endog ikke vedtaget nogen lov for en civil administration. Det betyder blandt andet, at personer, som får ansættelse i offentlige stillinger, benytter disse stillinger til at ansætte familie og venner og personer fra deres egen etniske gruppe. Denne praksis udgør en væsentlig hindring for bekæmpelsen af korruptionen.

Den norske chargé d'affaires var af den opfattelse, at der er sket meget siden Bonn-forhandlingerne, og at store dele af Bonn-aftalen er opfyldt. Kilden fandt, at opbygningen af statslige institutioner er nået et stykke vej, blandt andet har finansministeriet udarbejdet styringsplaner. Kilden var af den opfattelse, at mange er utilfredse med udviklingen, fordi de har en urealistisk opfattelse af, hvor meget der kan ske på så kort tid. Kilden fandt dog, at reformerne på det civile og det retlige område går meget trægt. Reformen af forsvaret og etableringen af en national hær går ligeledes meget trægt.

DACAAR fandt, at der er sket en klar forbedring i, hvordan de ministerier, som DACAAR har med at gøre, fungerer. Dette gælder for eksempel Ministeriet for Udvikling i Landdistrikterne (Ministry for Rural Development), der bliver mere og mere etableret. Kilden oplyste, at det har hjulpet en hel del på effektiviteten, at man har ansat 90 udenlandske specialister i ministeriet.

Den regionale direktør for SCA og en international NGO oplyste begge, at der i sundhedssektoren er sat meget i gang. Regeringen er i gang med et omfattende projekt, der skal sikre adgang til basale sundhedsfaciliteter for alle borgere. Se endvidere afsnit 9.3.2.

Den afghanske viceindenrigsminister fandt, at Afghanistan er nået et stykke vej i opbygningen af statsinstitutioner. Ministeren nævnte som eksempel vedtagelsen af den nye forfatning som en stor succes, ligesom han nævnte vedtagelsen af den nye retsplejelov og loven om behandlingen af fængslede. Han fandt på den baggrund, at kommissionen til reform af retsvæsenet, den juridiske reformkommission, er velfungerende²⁰. Ministeren tilkendegav samtidig, at kommissionen til

²⁰ Afghan Judicial Reform Commission blev, som en følge af bestemmelserne i Bonn-aftalen, nedsat i november 2002. Kommissionen har som hovedopgave at planlægge reformer af retsvæsenet i Afghanistan og har beføjelser til at komme med forslag til sådanne reformer til myndighederne. UNAMA/UNDP, *Rebuilding the Justice Sector of Afghanistan*, January 2003

genopbygning, derimod ikke fungerer så godt, hvilket efter ministerens opfattelse primært skyldes mangel på kvalificeret personale²¹.

4.2.1 Genopbygningen af retssystemet

De fleste af de kilder, som delegationen mødte, var af den opfattelse, at genopbygningen af retssystemet går trægt og at de initiativer, der er på området, endnu ikke er slået igennem. Flere kilder påpegede også, at mangel på dommere især i landdistrikterne er et stort problem.

UNAMA anførte, at etableringen af et effektivt retssystem hidtil har været en langsommelig proces. Den langsommelige udvikling er for en dels vedkommende en følge af manglende tro på retsvæsenets institutioner. Initiativerne på retsområdet mangler endnu at slå igennem. Efter UNAMAs opfattelse er der positive elementer i udviklingen, men en reel reform af retssystemet kræver politisk vilje. Flere steder i landet er retsvæsenet ikke-eksisterende. I de fleste større byer er der ifølge UNAMA en provinsdomstol, som er anden instans for distriktsdomstolene. Imidlertid har ikke alle distrikter en distriktsdomstol.

UNAMA oplyste, at retssystemet er administrativt dårligt fungerende. De fysiske rammer og faciliteter er dårlige, lønningerne til dommere og andre ansatte i retsvæsenet er lave. En almindelig månedsløn til en dommer er 35-40 US dollars, hvilket er så lavt, at det øger risikoen for korruption og betyder at dommere er afhængige af deres familier for at kunne overleve økonomisk. Nogle dommere kan af denne grund ikke flytte til andre områder af landet. De fleste dommere har ikke en juridisk uddannelse, fra en af de to lovskoler i Afghanistan: sharia-lovskolen og det juridiske fakultet, men er religiøst uddannet ved religiøse skoler (madrasaer). Dommerne er endvidere ofte udnævnt af lokale magthavere. Der er en koncentration af dommere i Kabul, og det er vanskeligt at rekruttere det fornødne antal dommere og anklagere til landdistrikterne. Dommere og anklagere søger hellere til de større byer. Ved de lokale distriktsdomstole er der af denne grund ikke altid både en dommer og en anklager.

UNAMA oplyste som et fremskridt, at en ny midlertidig retsplejelov netop er vedtaget. Den giver mulighed for at overføre kriminalsager fra distriktsdomstolene til provinsdomstolene i første instans, hvis der i et givet distrikt ikke er en distriktsdomstol. UNAMA oplyste, at den juridiske reformkommission uddanner dommere og anklagere.

Ifølge EU's særlige udsending ligger det juridiske system stadig i ruiner og man kan ikke sige, at der findes et egentligt juridisk system i Afghanistan. Højesteret er fortsat lagt i hænderne på konservative ekstremister, der blandt andet støtter sig til Sayyaf²². Efter kildens opfattelse er der ikke væsentlig forskel på den nuværende Højesteret og den Højesteret, som fungerede under Talebanstyret. Kilden var af den opfattelse, at det juridiske system i Kabul fungerer lidt bedre end i provinserne alene af den grund, at den fysiske infrastruktur er til stede i Kabul.

²¹ Genopbygningskommissionen blev nedsat efter Bonn-forhandlingerne. Kommissionens hovedopgave har været at fastlægge en strategi for genopbygningen af Afghanistan. Denne strategi blev lagt frem under donorkonferencen i Tokyo i januar 2002. Department for International Development, *Government of United Kingdom*, 27 December 2001.

²² Abdul Rasul Sayyaf er leder af partiet Ittehad-e-Islami

Den italienske Ambassade oplyste, at den vigtigste forskel på retssystemet for 18 måneder siden og nu er, at der nu er mange flere aktører involveret. Kilden oplyste, at det ikke er en let opgave at implementere internationale standarder i Afghanistan. Det har især været svært i retssektoeren, fordi der er mange forskellige uafhængige aktører på spil. Kilden oplyste, at det har været svært blot at få de forskellige aktører til at sidde sammen i det samme møde. Han gav som eksempel, at det er svært for justitsministeren at udøve autoritet over statsadvokaten. Kilden oplyste, at den juridiske reformkommission har identificeret flere områder for reformering: strafferetsplejen, lov om fængselsvæsenet, lovgivning om ungdomskriminalitet og domstolsvæsenet.

Kilden oplyste, at udarbejdelsen af en straffelov vil være det næste, som der tages fat på, men at arbejdet vil tage mange år. Dette arbejde vil primært skulle udføres af afghanerne selv. Kilden oplyste videre, at der foregår omfattende uddannelse af nye advokater, embedsmænd fra Justitsministeriet og allerede praktiserende advokater.

Kilden anslog, at der er nogle få tusinde uddannede dommere og anklagere i hele landet, hvilket kilden ikke fandt er noget problem i sig selv. Problemet er, at omkring halvdelen af dommerne og anklagerne befinder sig i Kabul, og at det på grund af den lave løn er meget vanskeligt at tiltrække dommere og anklagere til provinserne, hvor forholdene er vanskeligere og den personlige sikkerhed ringere. Forfatningen pålægger regeringen at afhjælpe dette problem, herunder at sikre dommerne en ordentlig løn. Kilden oplyste, at justitsministeriet for nyligt har præsenteret en plan til regeringen om at øge dommeres løn og give dem særlige fordele, for på den måde at få flere dommere til provinserne. Kilden påpegede også som et fremskridt på retsområdet, at en ny midlertidig retsplejelov er vedtaget. Se ovenfor.

Kilden oplyste, at der er planer om at inkludere distriktsdomstolene i The Afghan Stabilisation Programme, der er et program, som har til formål at opbygge det administrative apparat i alle distrikter. Retsbygningerne i distrikterne vil blive omfattet. I nogle distrikter findes der ingen retsbygninger. Genopbygningsprogrammet vil tage sin begyndelse i otte ud af landets 350 distrikter.

Kilden nævnte, at det er et generelt problem, at den offentlige administration mangler ressourcer og udfører arbejde af en utilfredsstillende kvalitet. En væsentligt forbedret retssikkerhed vil kræve en samlet indsats i forhold til den generelle sikkerhedssituation, afvæbning og opbygning af den offentlige infrastruktur (bygninger m.v.).

Kilden fandt videre, at der er behov for at gøre opmærksom på de eksisterende sekulære love, der sjældent er i direkte strid med menneskerettighederne. Mange dommere kender ikke disse love. Det er håbet, at hvis dommerne i højere grad undervises i de sekulære love, så vil de også i højere grad anvende dem. Ofte har dommerne ikke adgang til de relevante lovtekster, og i stedet forlader de sig på sund fornuft, som de så kalder sharia-lov. Kilden oplyste, at dommere, der ikke er analfabeter, vil blive uddannede. Dommere, som er analfabeter, kan dog ikke videreuddannes, og man må blot vente på, at de går af.

Den afghanske justitsminister vurderede, at genopbygningen af det afghanske retssystem er en meget langsommelig affære, og påpegede, at de vestlige demokratier brugte flere hundrede år på at opbygge deres retssystemer. Kilden var dog af den mening, at landet er godt på vej.

Højesteretspræsidenten oplyste, at domstolssystemet led stor skade under Taleban. Kilden oplyste også, at det er mangel på dommere. Det nuværende styre forsøger blandt andet at afhjælpe dette ved at genansætte de dommere, som blev afskediget af Taleban, men de lave dommerlønninger gør det

meget vanskeligt at tiltrække dommere til stillinger i provinsen. Højesteretspræsidenten oplyste, at man derfor har anmodet præsident Karzai om at se på problemet. Dommere aflønnes som andre statsansatte. En meget fremtrædende dommer kan tjene 200 US dollars om måneden. En almindelig dommer ved første instans tjener typisk 60-70 US dollars om måneden. Der er 400 domstole i alt i Afghanistan, heraf 30 domstole i Kabul.

Lawyers Union of Afghanistan anførte, at genopbygningen af retssystemet må foregå helt fra bunden. De seneste 10 år er retssystemet blevet helt ødelagt. Kilden oplyste, at det er meningen, at den juridiske reformkommission skal udarbejde nye love og revidere de gamle. Kommissionen gennemfører endvidere en række kurser, som sigter mod at uddanne nyt personale og nye dommere og videreuddanne nuværende dommere, som alene er uddannet i sharia-lovene.

4.3 Etablering af et nationalt politi og militær herunder fremskridt i afvæbningsprocessen

4.3.1 Genopbygning af et nationalt politi

Flere kilder oplyste, at der er en del initiativer i gang for at etablere et nationalt politi, men at der fortsat er problemer med den måde, politiet opererer på.

UNAMA oplyste, at uddannelsen af politiet er gået langsomt, men at der dog er sket noget. Indenrigsministeriet har etableret et menneskerettighedskontor og har placeret to menneskerettigheds-officerer i hvert distrikt. Disse officerer skal monitorere menneskerettighedssituationen og uddanne personer i menneskerettigheder. Hensigten er endvidere, at de skal tage imod klager om overgreb. Kilden oplyste, at dette projekt støttes af UNAMA og at der er allokeret 1,6 millioner US dollars til projektet. Kilden var dog af den opfattelse, at politiets opførsel stadig er et massivt problem. Der er stadig sager om overgreb, der er fuldstændigt uacceptable. Kilden nævnte en sag, hvor to til tre personer fra politiet havde gennembanket en lille dreng. Drengen kom på hospitalet. Moren klagede efterfølgende til politiet og to personer blev arresteret. Senere klagede moren over, at hun var blevet udsat for trusler og at nogen prøvede at flytte drengen fra hospitalet. Sagen endte med, at de to arresterede personer blev løsladt uden retsforfølgelse.

EU's særlige udsending oplyste, at der har været fremskridt indenfor politiets arbejde og at menneskerettigheder diskuteres i Indenrigsministeriet. Tyskland har gennemført et uddannelsesprogram for politiet, hvor man har koncentreret sig om uddannelse af lærere. USA har også gennemført nogle kortere kurser for nuværende politifolk. Kilden nævnte dog, at politiets magtudøvelse fortsat er et problem og at korrupsion stadig er meget udbredt. Der er dog lokale forskelle. I Kabul er der et retssystem med en vis infrastruktur. I provinserne eksisterer sådan en struktur ikke. Der er eksempler på, at lavere rangerende kommandanter udøver vold og afpresning og afkræver vejsskat og told, begår voldtægter m.v. Regeringen er ikke i stand til at gøre noget for at dæmme op for det, fordi der ikke er en regulær national politistyrke og et fungerende retsvæsen.

ICG oplyste, at indtil for et halvt år siden var det tyske uddannelsesprogram det eneste program rettet mod forbedring af det afghanske politi. Nu har USA bevilget 50 millioner US dollars til syv regionale uddannelsescentre. Hvis det tyske og det amerikanske uddannelsesprogram følges op af målrettet rekruttering, vil det efter organisationens mening på længere sigt hæve politiets standard. For tiden fungerer kommandanter på samme tid som politi og militær. Ved at uddanne politi-lærere søger man at nå at uddanne så mange politifolk som muligt inden præsident- og parlamentsvalgene.

Det var ICG's opfattelse, at der bortset fra enkelte distrikter kun er sket marginale forbedringer af politiets standard. Ofte er politiet formelt civilt, men i realiteten er mange politifolk især i provinsen tidligere mujaheddiner. Der er i praksis ingen forskel mellem politi og militær og alle kan kalde sig kommandant. ICG udtrykte bekymring over, om politiet vil være i stand til at yde den fornødne beskyttelse i forbindelse med de forestående valg i september.

Viceindenrigsministeren oplyste, at der sker forbedringer hele tiden. Inden for politiet har hvert distrikt nu et menneskerettighedskontor. I fire provinser er der anlagt uddannelsescentre for politifolk og man regner med at udvide til i alt seks uddannelsescentre. Det er hensigten, at uddannelsesniveaet skal hæves både for eksisterende og for kommende politistyrker. Indenrigsministeriet har planer om, at der skal være færdiguddannet 20.000 politifolk i 2004, at der skal være uddannet 52.000 politifolk i første halvdel af 2005 og at der i alt skal være 75.000 uddannede politifolk. Kilden oplyste, at både nye rekrutter og personer, der allerede arbejder som politifolk, bliver uddannet.

Lawyers Union of Afghanistan oplyste, at politifolk fra cirka otte til ni ud af Kabuls atten politidistrikter er blevet trænet. I praksis kan man bede politiet om hjælp, men ofte giver det ikke mening. Kilden oplyste som eksempel, at man ikke altid går til politiet, hvis man har haft indbrud i sit hjem i Kabul, da det afhænger af, hvor man bor. Bor man i et distrikt, hvor der er en krigsherre ved magten, går man ikke til politiet, da der er stor sandsynlighed for, at det er krigsherren selv, som står bag indbruddet.

4.3.2 Etableringen af en national hær

EU's særlige udsending oplyste, at arbejdet med at opbygge ANA går meget langsomt. Foreløbig er der rekrutteret 8.000 soldater. Der er dog visse fremskridt i forhold til spørgsmålet om at gøre hæren multietnisk. Eksempelvis er der nu flere pashtuner, der søger om at blive optaget i ANA. Kilden oplyste videre som et positivt skridt, at der har været en rokade i Forsvarsministeriet, og der nu er udnævnt en viceforsvarsminister, som ikke er mujaheddiner.

ICG oplyste, at i Gardez i Paktia-provinsen blev ANA sat ind med det formål, at bevare sikkerheden i byen i forbindelse med indsættelsen af personer fra centralregeringen. Hæren blev trukket ud igen, men vendte tilbage. Dette resulterede i, at den gamle magtstruktur blev udfordret og sikkerheden i byen bedredes.

Kilden var dog af den opfattelse, at ANA ikke kan opfattes som en direkte trussel imod lokale krigsherrer. Gardez er et eksempel på, at ANA blev brugt til at øge sikkerheden, men hæren bliver også brugt mod formodede Taliban-tilhængere i det sydlige Afghanistan. ANA har endnu ikke nået en størrelse, som for alvor virker afskrækkende på krigsherrene. Den sættes ind mod oprør, men er ikke permanent tilstede noget sted i landet uden for Kabul.

4.3.3 Afvæbningsbestræbelserne

Alle kilder, som delegationen talte med, fandt, at afvæbningsprocessen ikke rigtigt er gået i gang, selvom at demilitarisering er vigtig i forhold til at skabe fred i landet.

Efter EU's særlige udsendings opfattelse foregår der ikke nogen reel afvæbning af de mange militser. Der er ikke sket væsentlige fremskridt på området, og i praksis har myndighederne ikke opnået

noget. Regeringen arbejder for en 40 procents afvæbning inden de forestående præsident- og parlamentsvalg, men ifølge kilden mangler et seriøst udspil fra regeringen på dette område endnu.

Den norske chargé d'affaires var også af den opfattelse, at afvæbningsprocessen går langsomt. Kilden oplyste, at afvæbningen af de mange krigsherrer er udsat, fordi reformer i Forsvarsministeriet og Indenrigsministeriet, der er en forudsætning for afvæbningsprocessen, endnu ikke er iværksat.

ICG oplyste som andre kilder, at afvæbningen reelt ikke er begyndt. ICG oplyste i den forbindelse, at det er et alvorligt problem, at forsvarsminister Fahim fortsat har styrker i Kabul. Ifølge Bonn-aftalen skulle de pansjiri-tadjikiske tropper have trukket sig tilbage fra Kabul. Det er ikke sket. USA og Japan har forsøgt at overtale forsvarsministeren til trække sine styrker ud af Kabul og at opløse to divisioner, men forsvarsminister Fahim har stadig tre divisioner i byen. Problemet er ifølge ICG, at hvis Forsvarsminister Fahim ikke vil opløse nogle af sine styrker, så vil de øvrige krigsherrer heller ikke begynde at afvæbne deres styrker. ICG mente ikke, at man kan forvente, at præsident Karzai lægger pres på Forsvarsminister Fahim nu, da præsident Karzai har brug for forsvarsministerens opbakning i regeringen. Derfor var kilden af den opfattelse, at afvæbning ikke vil blive effektiv uden betydelig international støtte og pres.

ICG nævnte videre, at der heller ikke foregår en egentlig afvæbning og opløsning af styrker i Herat, men snarere en taktisk flytten rundt på kommandanterne, så de ikke bliver for stærke. I det nordlige Afghanistan er der indgået en aftale om at afvikle nogle enheder, som kontrolleres af enten general Dostum eller Mohammad Atta. I det sydlige Afghanistan sker meget lidt.

ICG oplyste, at USA er begyndt at rekruttere personer til en reservestyrke, der skal operere i det sydlige Afghanistan. Det er hensigten, at der skal trænes 3.000 soldater i marts 2004 og 5.000 mand i juni 2004 til denne styrke. Det hævdes, at styrken er multietnisk, men i realiteten består styrken ifølge ICG overvejende af pashtuner. Den skæve etniske fordeling af soldaterne i reservestyrken kan resultere i, at pashtun-kommandanterne genvinder deres militære styrke. Opbygningen af denne styrke er derfor, efter ICGs vurdering, i modstrid med afvæbningsbestræbelserne.

ICG oplyste, at The Afghan New Beginning Programme²³ hævder at have afvæbnet og demobiliseret 5.000 mænd, men at mange af disse på ny er hvervet til lokale kommandanters væbnede styrker. Endvidere omfatter de 5.000 mand, som hævdes afvæbnede og afmilitariseret, også mænd, som allerede var afvæbnet inden programmet begyndte. Det er efter ICGs opfattelse nærmest op til folk selv, om de vil afvæbnes. Der savnes en ydre kontrol med demobiliseringen. Et af de få steder, hvor afvæbningen og demobiliseringen er lykkedes, er i Gardez. Her støttede ANA ordren om afvæbning op med militær tilstedeværelse, hvilket fik den lokale kommandant til at tilslutte sig demobiliseringen. Men bortset fra tilfældet i Gardez er beslutninger om demobilisering ikke fulgt op af magtændelse nogen steder.

²³ The Afghan New Beginning Programme (ANBP) er etableret af den afghanske regering i samarbejde med den japanske regering og FN som led i implementeringen af demobiliseringen og reintegrationen i landet. Programmet skal sørge for at tilpasse soldaters og officerers færdigheder, baggrund og ønsker med de reintegrationsmuligheder som er tilgængelige i de respektive provinser. The Ministry of Foreign Affairs of Japan, *Statement by H.E. Hamid Karzai, President of Afghanistan; Tokyo Conferende on Consolidation of Peace: Disarmament, Demobilization and Reintegration*, Tokyo 22 February 2003

Den afghanske viceindenrigsminister oplyste, at afvæbningen og demobiliseringen tidligere ikke forløb efter hensigten. Regeringen er imidlertid nu gået aktivt ind i arbejdet og viceindenrigsministeren forventede, at dette vil give resultater i den kommende tid. Kilden oplyste, at man vil begynde med indsamling af tunge våben og at man vil anse en indsamling af 40% af de eksisterende våben for en succes.

4.4 Afghanistans uafhængige menneskerettighedskommission

Afghanistans uafhængige menneskerettighedskommission, Afghan Independent Human Rights Commission, AIHRC oplyste, at den arbejder med fem hovedområder: undervisning i menneskerettigheder, promovning af kvinders rettigheder, beskyttelse af børns rettigheder, monitorering og undersøgelse, og retsopgør (transitional justice). Se videre om AIHRCs arbejde under afsnittet Konsulterede personer, organisationer og myndigheder.

UNAMA støtter AIHRC, som efter kildens opfattelse er en vigtig organisation til fremme af menneskerettighederne. Kommissionen har etableret otte kontorer, men kan ifølge UNAMA ikke følge op på mange klagesager om menneskerettighedskrænkelser, fordi gerningsmændene er krigsherrer eller magtfulde personer i eller omkring regeringen. AIHRC modtager klager over vilkårlige fængslinger og tortur i fængslerne.

EU's særlige udsending fandt, at etableringen af AIHRC er noget af det bedste, som er sket i de seneste to år i Afghanistan. Kilden var af den opfattelse, at AIHRC vogter nidkært over sin uafhængighed, har en klart udviklet strategi, klart definerede mål og gør et meget godt arbejde. Kilden oplyste imidlertid at AIHRC stadig har behov for udenlandsk støtte og økonomisk bistand. AIHRCs medlemmer og ansatte modtager trusler fra magtfulde personer og mangler stadig nogen erfaring.

EU's særlig udsending nævnte endvidere, at AIHRCs regionale kontorer fungerer godt. Kilden anførte samtidig, at når kontoret i Mazar eller Herat fungerer godt, skal det forstås således, at de gør deres bedste. De kan ikke beskytte personer, der udsættes for overgreb, men de er gode til at monitorere og rapportere krænkelser. En mere effektiv beskyttelse af personer, der udsættes for overgreb ville forudsætte et velfungerende retssystem. Samtidig modarbejdes AIHRC af magtfulde krigsherrer. Nogle emner er så følsomme, at AIHRC ikke kan tage dem op. Det er sager, som involverer konflikter med krigsherrerne. Derfor burde AIHRC efter kildens opfattelse over hele landet være suppleret med menneskerettighedsobservatører fra FN.

Den norske chargé d'affaires vurderede AIHRCs nuværende arbejde som meget positivt. Kilden nævnte, at AIHRC har etableret regionale kontorer og tager mange spørgsmål op. AIHRC har trange kår, men er ikke uden en vis gennemslagskraft. Kilden nævnte i den forbindelse Shirpul-sagen, hvor et stort beboelsesområde i Kabul blev ryddet for blandt andet at skaffe boliger til højtstående embedsmænd. De ansvarlige var højt placerede personer med forbindelse til regeringen. AIHRCs arbejde resulterede i, at der blev nedsat en kommission til at undersøge forholdene omkring Shirpul. AIHRC er dog ikke kommet til noget resultat endnu, og der bygges stadig på området. AIHRCs medarbejdere er ifølge kilden modige, men har vanskelige arbejdsvilkår. De udsættes for trusler fra magtfulde personer og AIHRC må udføre en vanskelig balancegang i sit arbejde. Simar Samar, som er AIHRCs leder, har blandt andet flere gange været indkaldt for at redegøre for AIHRCs arbejde for præsidenten.

AIHRC oplyste, at de modtager klager vedrørende henrettelse uden rettergang, vilkårlige fængslinger, tortur under frihedsberøvelse, tvangsægteskaber, bortførelser af kvinder og tvangsmæssig

udelukkelse af kvinder fra uddannelse. AIHRC har modtaget flere end 500 klager over tidligere tiders menneskerettighedskrænkelser. AIHRC er for tiden ved at etablere en database over tidligere krænkelser. Der er tale om mange og omfattende krænkelser, og AIHRC samarbejder med Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR) i Genève om en kortlægning af disse krænkelser.

AIHRC oplyste, at selvom den retter henvendelse til myndighederne, kommer der ofte ikke noget ud af det. I en særligt grov sag, som omfattede otte drab og otte voldtægter, ville den lokale guvernør ikke retsforfølge gerningsmændene. AIHRC gik derefter til indenrigsministeren, som ikke har reageret, og endelig til præsidenten. Ingen af disse henvendelser har ført til, at gerningsmændene er blevet retsforfulgt.

Som eksempler på sager, hvor AIHRC har haft held til at påvirke situationen, nævnte kilden Shirpul-sagen, hvor AIHRC har været medvirkende til, at chefen for Kabuls politi blev afskediget. AIHRC udsendte en rapport om ulovlig fordrivelse af en række familier fra deres boliger. Rapporten førte til nedsættelse af en uafhængig kommission, som skal undersøge sagen. Ifølge kilden var det nødvendigt for præsidenten at afskedige chefen for Kabuls politi for at kunne bevare sin troværdighed. Videre har AIHRC foretaget undersøgelser mod tre provins-politichefer og har efterfølgende modtaget trusler fra de pågældende politichefer.

AIHRC oplyste, at et af Kommissionens største problemer er at sikre medarbejdernes egen sikkerhed. Krigsherrerne rundt om i landet finder sig ifølge AIHRC ikke stiltiende i dens rapporter, men søger at bevare deres nuværende position og magt. AIHRCs undersøgere er både blevet angrebet og skudt på. Kilden selv måtte skjule sig i to uger på grund af dødstrusler i kølvandet på offentliggørelsen af rapporten om Shirpul-sagen.

5. Menneskerettighedssituationen

5.1 Menneskerettighedssituationen generelt

EU's særlige udsending fandt, at præsident Karzai synes meget indstillet på at forbedre menneskerettighedssituationen i landet, men at der fortsat er en række problemer. Flere steder i landet begås alvorlige menneskerettighedskrænkelser af krigsherrer og politi.

Den norske chargé d'affaires beklagede, at mange af de overgreb, som fandt sted under Talebanstyret, fortsat finder sted. Kilden bemærkede i den forbindelse, at situationen for kvinder fortsat er svær.

Justitsministeren udtalte, at udviklingen hen imod demokratiske tilstande nødvendigvis må tage lang tid. Hvis Afghanistan skal udvikle sig til et civiliseret samfund, så er det kulturen og sædvaner, som skal ændres. Det gælder især med hensyn til indførelse af ægte politisk pluralisme, lighed mellem mænd og kvinder, frie valg osv. Afghanistan må ifølge justitsministeren starte fra bunden, hvis man vil gøre sig håb om at fjerne fundamentalisme og terrorisme.

Den afghanske viceindenrigsminister fandt, at der er sket en stor udvikling i forhold til ytringsfrihed, pressefrihed og ligeberettigelse for mænd og kvinder.

5.2 Retssikkerheden

5.2.1 Retssikkerheden generelt

Flere kilder oplyste, at det formelle retssystem i Afghanistan består af tre instanser: Distriktsdomstole, som er første instans, 32 provinssdomstole, som er anden instans, og Højesteret, som ligger i Kabul og er tredje og sidste instans. Herudover er der specialdomstole.

Stort set alle kilder, som delegationen talte med, var af den opfattelse, at man ikke kan tale om, at der findes retssikkerhed noget sted i Afghanistan, ej heller i Kabul.

UNHCR fandt, at der ikke er retssikkerhed noget sted i Afghanistan, men at der findes lokale mekanismer til at løse konflikter. Personer med indflydelsesrige slægtninge har stor mulighed for at få ret i en konflikt.

UNHCR påpegede, at retsvæsenet slet ikke er i stand til at yde kvinder beskyttelse. Det er fortsat sådan, at man i provinserne løser spørgsmål vedrørende kvinder efter traditionel sædvane. Kilden oplyste, at staten ikke kan yde enkeltpersoner beskyttelse mod forfølgelse og overgreb. Som afghaner går man til sit netværk efter beskyttelse. Trods bestræbelser på at etablere et retsvæsen med politi og domstole er det fortsat krigsherrerne, der bestemmer. Det gælder også i forbindelse med konflikter om jord.

Om retssikkerheden udtalte UNAMA, at den reelle adgang til domstolene og til at søge beskyttelse gennem domstolssystemet svækkes af den forringede sikkerhedssituation. Kilden oplyste, at domstolenes afgørelser ikke håndhæves, hvis den lokale magthaver/krigsherre ikke er enig i afgørelsen. UNAMA oplyste videre, at dommere intimideres flere steder. Mange steder i landet er der behov for at yde dommere og anklagere beskyttelse.

UNAMA var af den opfattelse, at de institutioner, som skal beskytte folk mod overgreb, ikke er stærke nok, når gerningsmændene er krigsherrer eller regerings- eller politifolk. UNAMA kendte eksempler på, at borgere, som har problemer med magtfulde personer, ikke har kunnet klare sig ved at tage til Kabul, men var nødsaget til at flygte ud af landet, og at sådanne konflikter er gået ud over forældre eller søskende til disse personer.

UNAMA var af den opfattelse, at det i landdistrikterne er den, som har flest våben, som bestemmer, og ikke domstolene, fordi domstolssystemet er meget svagt. Selv de lokale ældreråd, shuraerne, er ifølge UNAMA svækkede efter mange års krig og er nu afhængige af krigsherrerne. UNAMA nævnte, at i Herat har Ismail Kahn stor indflydelse i retssystemet. Hvis domstolen vil have en fængslet person løsladt, sker det kun, hvis Ismael Khan er enig. UNAMA nævnte også Mazar-e-Sharif som et eksempel på et område, hvor det ikke ville være muligt for en uafhængig ret at fungere. Det samme er ifølge organisationen tilfældet for Bamian-provinsen, hvor forskellige krigsherrer bekæmper hinanden, og hvor der ikke findes en reel regeringsrepræsentation.

ICG oplyste, at man kun kan opnå beskyttelse ved at indgå alliancer med lokale krigsherrer i de områder, hvor man bor. Sådanne alliancer indgås ifølge kilden på landsbyniveau eller som personlige aftaler. Kilden var af den opfattelse, at hvis man ikke har en sådan beskyttelse, er man meget sårbar.

En international NGO henviste til et studie, de havde lavet, der viste, at implementeringen af lovgivningen i Afghanistan ikke lever op til de internationale menneskerettighedsstandarder. Kilden oplyste, at personer, som er sigtet for en lovovertrædelse, ikke bliver oplyst om retten til juridisk bistand og til at kontakte folk uden for fængslet. De oplyses ikke altid om baggrunden for tilbageholdelsen, om hvad de er sigtet for. Ligesom der er mange eksempler på, at en sigtet sidder varetægtsfængslet i en periode, som overstiger den maximale straf for den pågældende forbrydelse. Kilden gav i denne forbindelse et eksempel på en ung dreng, der sad fængslet i 18 måneder for tyveri af nogle kyllinger. Kilden nævnte videre som et andet eksempel en sag, hvor der opstod uroligheder i Kabul, og hvor en tilfældigt forbipasserende mand fra Herat blev taget med. Det stod ret hurtigt klart, at manden intet havde at gøre med urolighederne, men alligevel var han frihedsberøvet i 18 måneder. Når de pårørende forsøgte at tale med anklageren, fik de oplyst, at sagsakterne var bortkommet.

Den internationale NGO var i øvrigt af den opfattelse, at der ikke findes retssikkerhed noget sted i landet. Der findes særligt ikke retssikkerhed i et område, hvor en magtfuld krigsherre regerer. Retsikkerheden i landdistrikterne er et meget stort problem. Shuraerne kan finde problematiske løsninger på konflikter ved for eksempel at give kvinder bort. I landsbyerne går ingen til politiet, fordi man ikke har tillid til det. Situationen er bedre i de større byer, fordi man dog har infrastrukturen her. Kilden nævnte, at der sjældent findes forsvarsadvokater. En familie kan betale et advokatfirma for at lave et skriftligt indlæg, der senere kan blive læst op i retten. Organisationen fandt dog, at der sker en positiv udvikling af retssystemet i Kabul og at der er interesse for at forbedre retssikkerheden. Man kan ifølge kilden kun vinde en sag, hvis man har gode kontakter til de lokale magthaverne.

Den internationale NGO var af den opfattelse, at dommerne er nødt til at være på god fod med anklagemyndigheden og politiet for at beholde deres arbejde, hvilket betyder, at det er vanskeligt for dommerne at være uafhængige og upartiske. Kilden nævnte, at det er de impliceredes personlige forbindelser, som afgør en sags udfald.

Den italienske Ambassade oplyste, at der er store geografiske variationer i det formelle retssystemets evne til at skabe retssikkerhed og retfærdighed. Systemet er ikke tilfredsstillende noget sted i landet, og selv i Kabul, som regnes for det bedste område, er der behov for væsentlige forbedringer. Overalt i landet er dommerne udsat for påvirkninger i deres arbejde. Ingen dommer er fri til at træffe afgørelser helt efter sit eget uafhængige skøn. Den manglende uafhængighed i arbejdet gælder også politiet. Kilden påpegede, at retsvæsenet herunder politiet og andre administrative instanser er påvirket af den generelle sikkerhedssituation i landet.

Lokale krigsherrer kan ifølge kilden give selv den mest motiverede dommer problemer. I Kabul udøver krigsherrerne et lidt mere indirekte pres på dommerne, end de gør i provinserne. Selv regeringen kan fra tid til anden udøve pres på domstolssystemet. Kilden nævnte som et eksempel den retssag, som fandt sted efter drabet på en UNHCR-medarbejder. Retssagen blev afviklet uden de fornødne retssikkerhedsgarantier for den tiltalte. Kilden vurderede, at dette skete, fordi regeringen ville vise handlekraft og derfor have en hurtig afgørelse og straf.

Højesterets præsident oplyste, at det formelt er politiet, som skal håndhæve landets love og domstolens afgørelser. Men i nogle distrikter, som ligger meget langt fra større byer, kan der være problemer med lokale krigsherrer. Kilden oplyste om retssikkerheden og adgangen til retfærdig rettergang i landet, at personer, som har svært ved at få juridisk bistand, kan få hjælp fra det offentlige. Kilden oplyste, at selv ubemidlede har mulighed for at føre en sag helt til Højesteret i Kabul. Højesteretspræsidenten nævnte samtidig som et problem, at det direktorat, som har ansvaret for at yde juridisk bistand til ubemidlede, er placeret i Kabul, og hvilket betyder, at personer i provinsen ikke har let adgang til juridisk bistand.

På spørgsmålet, om det kan forekomme, at en lokal krigsherre vælger at tilsidesætte eller overhøre en domstolsafgørelse, oplyste højesteretspræsidenten, at en dom afsagt af en afghansk domstol ikke kan tilsidesættes. Hvis en krigsherre ignorerer en afgørelse, kan der klages til myndighederne i Kabul, som så vil drøfte sagen med krigsherren. Tidligere forekom det, at dommere blev truet af lokale krigsherrer, men dette problem forekommer ikke mere, fordi alle dommere nu udnævnes fra Kabul.

Lawyers Union of Afghanistan oplyste, at forholdene i domstolssystemet er præget af kaos. I den samme ret kan man ifølge kilden den ene dag møde en dommer, som alene er religiøst uddannet, og den næste dag en juridisk uddannet dommer, som til gengæld anvender sharia-lovene for at beskytte sig selv mod kritik. Denne retstilstand medfører blandt andet, at kvinder fortsat sættes i fængsel for utroskab. Kilden forudså, at reformerne på retsområdet på et tidspunkt vil slå igennem og ændre disse forhold. Kilden oplyste videre, at der er en så udbredt korruption, at man ikke kan tale om faktisk adgang til domstolsprøvelse og lige adgang til retssikkerhed. Efter kildens opfattelse er det således kun nogle få procent af de afgjorte sager, som er retfærdigt og korrekt afgjort. Enhver kan starte en retssag, men det er den mest magtfulde og indflydelsesrige, som vinder sagen.

Lawyers Union of Afghanistan svarede på spørgsmålet om systemets evne til at hjælpe sine borgere, at det afhænger af, hvem man søger systemets beskyttelse mod. Kilden anførte, at de samme personer, som altid har haft våben, nu formelt er gået sammen med regeringen, men at de i princippet fortsætter med at gøre, hvad de altid har gjort. Indenrigsministeren har gennemført visse ændringer, som har bevirket, at krigsherrerne holder lavere profil. De har fået uniformer på, men de er stadig krigsherrer.

Kilden oplyste, at man i princippet kan bede politiet om hjælp, men at det ikke hjælper. Kilden oplyste som eksempel, at spørgsmålet om at gå til politiet, hvis man har haft indbrud i sit hjem, afhænger af, hvor man bor i Kabul. Bor man i et distrikt, hvor en krigsherre har magten, går man ikke til politiet, fordi der er stor sandsynlighed for, at krigsherren står bag indbruddet.

Kilden oplyste, at formelt kan enhver afgørelse truffet af en distriktsdomstol appelleres til en provinsdomstol og videre til Højesteret, men i praksis er der kun tre måder at løse problemer på. Kilden nævnte disse i prioriteret rækkefølge således:

Den første mulighed er at gå til krigsherrerne, hvilket betyder, at man går til den mest magtfulde person i lokalområdet med sit problem. Den mest magtfulde person er den, som har flest våben, og som kontrollerer området/lokalsamfundet. Løsningen eller afgørelsen af den konkrete tvist afhænger af krigsherrens syn på sagen. Når en krigsherre eller kommandant har besluttet, at en given sag skal afgøres på én måde, træffer distrikts- eller provinsdomstolen ikke en afgørelse som går i modsat retning. En anden mulighed er at gå til det lokale stammeråd. Stammerådene består af personer, som i lokalsamfundet anses som kloge og retfærdige mennesker, som kan løse konflikter. Se endvidere afsnit 5.2.3 om shuraer og jirgaer. Den tredje og sidste mulighed er det formelle domstolssystem.

Flere kilder påpegede, at det eksisterende retssystem særligt i forhold til kvinder er utilstrækkeligt og problematisk. Se endvidere afsnit 6.2.3 om kvinders retssikkerhed.

5.2.2 Retsanvendelse – sharia-love og sekulær lovgivning

UNAMA oplyste, at i praksis anvendes både sekulære love, sharia-love, stammelove og sædvaneret. Forfatningen siger alene, at landet er islamisk. Sharia-love bliver ofte praktiseret i retten og andre love anvendt som et supplement.

Under Taliban brugte man ifølge UNAMA sharia-lovene til at idømme strenge straffe såsom amputationer og stening, disse straffe anvendes ifølge UNAMA ikke i dag, da der er mange bevismæssige forhold, der skal være opfyldt, før der kan idømmes sådanne straffe.

EU's særlige udsending nævnte, at artikel 3 i den nye forfatning anfører, at ingen lov kan vedtages, som strider mod ånden og bestemmelserne i Islam. Det betyder i praksis, at ingen lov, som strider mod sharia-lovene, kan vedtages. Herved er der en indbygget konflikt i forfatningen i de situationer, hvor forfatningens eget kapitel om menneskerettigheder strider mod sharia-lovene.

Den norske chargé d'affaires nævnte om opbygningen af et retssystem, at selv om forfatningen ikke indeholder henvisning til sharia-loven, så skal forfatningen fortolkes af Højesteret, som domineres af præsteskabet, og om vil håndhæve sharia-lovene mest muligt.

Den italienske Ambassade oplyste, at sekulære love er over sharia-lovene. Det er hermed forbudt at anvende sharia-lovene, hvor disse strider mod de sekulære love. I den forbindelse er det et stort problem, at de fleste dommere kun er religiøst uddannet og ikke er uddannet i sekulær ret. Kilden oplyste videre, at der ikke er gennemført amputationsstraffe eller stening de seneste to år. Kilden anførte endelig, at det uformelle retssystem kan spille en vigtig rolle i forhold til at pacificere fundamentalisterne. Nogle shuraer kan have en modererende indflydelse.

Højesterets præsident oplyste, at de gamle love fortsat anvendes overalt i landet. Kilden oplyste, at de love, som anvendes af domstolene blandt andet i forbindelse med straffesager, er sharia-lovene

og Koranen, som suppleres med sekulære love, hvis det er nødvendigt. Højesteretspræsidenten oplyste i den forbindelse, at den afghanske regering i samarbejde med italienerne har lavet en ny, midlertidig straffelov, men i øvrigt følger det af den nye forfatning, at de afghanske love ikke må være i strid med Islam.

Kilden oplyste, at de traditionelle straffe, som foreskrives i sharia-loven som stening og amputationer blev anvendt hyppigt under Taleban-styret, fordi det var politisk opportunt, men uden at de mange betingelser, som foreskrives i shariaen, var opfyldt. Efter Talibans fald har stening og amputation ikke været anvendt, fordi de mange bevismæssige betingelser ikke har været opfyldt.

Lawyers Union of Afghanistan oplyste, at for 30 år siden var de afghanske love lavet efter fransk og egyptisk forbillede. Hvis de sekulære love ikke var tilstrækkelige på et givet område, supplerede man med sharia-lovene. Denne praksis blev fulgt indtil Najibullahs fald. Efter Najibullahs fald ophævedes alle civile love, og indtil Taleban-styrets afslutning brugte man alene sharia-lovene. Efter Talebans fald bestræber man sig på at genopbygge retssystemet ved indførelse af nye love eller genindførelse af love fra Najibullahs tid. I provinserne er det imidlertid fortsat kun sharia-lovene, der anvendes. Kilden bekræftede, at der efter Taliban-styret ikke er anvendt amputationsstraffe. Kilden oplyste, at det er almindeligt, at alle også i Kabul anvender sharia-loven. Det gælder både anklagere, dommere og forsvarere.

5.2.3 Lokale domstole/stammeråd - shuraer og jirgaer

Flere kilder nævnte, at lokale ældreråd, shuraer, og samlinger af repræsentanter fra lokalsamfundet, jirgaer, spiller en stor rolle i løsningen af lokale konflikter, men at disse råd ikke træffer entydige afgørelser, og også er underlagt den lokale magtstruktur²⁴.

UNAMA oplyste, at de fleste tvister og konflikter i praksis løses af de traditionelle mekanismer som shura og jirgaerne uden om det formelle retsvæsen.

En international NGO oplyste, at shuraerne træffer beslutninger i henhold til traditioner og sædvaner, og ikke i henhold til sekulær ret. Såfremt man har en konflikt i et distrikt, kan man gå til shuraene, der er mere effektive end det officielle system. Der er dog i Paktika- og Paktia-provinserne eksempler på, at drabssager afsluttes ved, at gerningsmandens familie som bod afleverer en ung kvindelig slægtning til den dræbtes familie, som så typisk behandler kvinden efter forgodtbefindende.

Den italienske Ambassade oplyste, at man som en del af straffelovsreformen arbejder på en lov om forholdet mellem de uformelle retssystemer shuraer/jirgaer og det formelle retssystem. Man har erkendt, at man ikke kan afskaffe de traditionelle institutioner, og vil derfor søge at inkorporere shuraerne i det formelle retssystem i den udstrækning, deres virke ikke strider mod menneskerettighederne.

Kilden vurderede, at de uformelle mekanismer (shuraer/jirgaer) spiller en stærk rolle i spørgsmålet om adgangen til retfærdighed. Kilden anførte således, at i civilretslige sager kan de uformelle mekanismer virke lettere, hurtigere og mere pålidelige. Kilden understregede dog, at dette ikke er til-

²⁴ En shura er et råd, som almindeligvis består af de samme personer en landsby eller slægt har udpeget. En jirga er en forsamling, der indkaldes til, hvis der opstår et større problem. Det er løst sammensat af repræsentanter fra forskellige grupper i samfundet heriblandt de ældre og mest respekterede.

fældet i alle provinser. I forbindelse med spørgsmålet om, hvad der skal til for at shuraerne/jirgaerne kan fungere bedre, nævnte kilden, at det er nødvendigt, at det uformelle retsvæsen kædes sammen med det formelle retssystem, og at man monitorerer shuraernes afgørelser for at sikre, at de ikke handler i strid med menneskerettighederne, for eksempel løser problemerne ved at give unge piger bort som bod. Der er endvidere behov for uddannelse af shuraernes medlemmerne. Straffesager bør efter kildens opfattelse ikke behandles ved shuraer. I dag er det imidlertid sådan, at sager, som omhandler forbrydelser mod andre mennesker, også behandles af shuraerne og jirgaerne. Kilden fandt, at der især er et tvingende behov at flytte straffesager, hvor kvinder er ofre eller gerningspersoner, til det formelle retssystem, idet kvinder har brug for det formelle retsvæsens beskyttelse og brug for retshjælp.

Om aflevering af kvinder som bod i sager om drab bekræftede Højesterets præsident, at det forekommer, at lokale shuraer træffer sådanne afgørelser. Kilden oplyste, at aflevering af unge kvinder som bod er i strid med sharia-lovene, og at gerningsmændene skal straffes ved de almindelige domstole. Højesteretspræsidenten oplyste, at den nye regering forsøger at bekæmpe sådanne traditionelle straffe.

Lawyers Union of Afghanistan oplyste, at medlemmer af shuraerne gerne vil fremstå som retfærdige og derfor søger at træffe afgørelser, som generelt accepteres. Shuraerne følger derfor traditioner og sædvaner. De forskellige distrikter løser konflikterne på forskellig vis efter den lokale sædvane. Afgørelser truffet i dag ligner afgørelser truffet for mange år siden. Kilden nævnte som eksempel på sådanne sædvaner eller stammelove, eksemplet med bortgivelse af unge piger. Se ovenfor.

5.2.4 Fængselsvæsenet

EU's særlige udsending nævnte, at der eksisterer fængsler både under det NSD og under Justitsministeriet. Der er fortsat private fængsler, som kontrolleres af krigsherrer og af lokalt politi, hvor regeringen ikke har indflydelse. Ifølge kilden anerkender den nye direktør for NSD, at forholdene for tilbageholdte er dårlige og er samtidigt indstillet på at forbedre dem.

ICRC oplyste, at organisationen har adgang til både centralregeringens og koalitionsstyrkerne i Afghanistan. ICRC besøger Bagram-fængslet, der ledes af koalitionsstyrkerne, hver anden uge. ICRC oplyste, at der stadig tilbageholdes mellem 900-1000 personer i Sheberghan-fængslet i det nordlige Afghanistan. Efter at Taliban overgav sig i Kunduz i 2001, blev mere end 3500 personer arresteret og ført til Sheberghan-fængslet. Af denne gruppe tilbageholdes stadig 900 personer i Sheberghan-fængslet. En del af disse personer er afghanere fra det sydlige Afghanistan og andre er fra Pakistan. I begyndelsen af 2002 var situationen sådan i fængslet, at ICRC var nødsaget til at give fangerne mad, men situationen i fængslet er forbedret siden. Et af de store spørgsmål for fangerne i dette fængsel er, hvor lang tid de fortsat skal være frihedsberøvede, da der ikke er nogen afklaring af dette. ICRC oplyste videre, at de har kendskab til ca. 100 kvindelige fanger i Afghanistan, hvoraf 70-80 af disse befinder sig i Central Herat Prison.

UNAMA oplyste, at fængsler i Herat er velorganiserede og godt vedligeholdt.

En international NGO oplyste, at forholdene for fængslede kvinder er forbedret. Der er tilsyn med de 31 kvinder, som er fængslet i Kabul. I øvrigt fandt organisationen, at forholdene i fængslerne fortsat er kritisable. I Kabul holdes 521 mænd fængslet i fængsler, som er bygget til 200 indsatte.

Fængsler udgør et område, som Den italienske Ambassade betegnede som meget problematisk. Fængselsvæsenet modtager ifølge kilden ikke tilstrækkelig støtte fra det internationale samfund. Donorerne interesserer sig ikke for fængselsvæsenet og uden for Kabul skal fængselsvæsenet bygges op fra bunden. Det er hensigten at afmilitarisere fængselsvæsenet, hvilket ifølge kilden vil kræve omfattende uddannelse af fængselsvæsenets personale.

Justitsministeren oplyste, at der er gennemført visse forbedringer af de afghanske fængsler. Blandt andet forsøger man nu at give fangerne tilstrækkelig mad, og der er indført klagekasser i fængslerne, hvor fangerne kan indgive klager over hvad som helst og komme med forslag til forbedringer. Internationale organisationer har adgang til at besøge fængslerne. De afghanske medier har tilladelse til at skrive frit om forholdene i fængslerne, hvis der er noget at kritisere.

Kilden oplyste, at der er ved at blive uddannet 450 dommere og anklagere i retsvidenskab og at genopbygningen af retslokaler er i gang. Pul-e Charki-fængslet i Kabul er under renovering og har skiftet navn til Kabul Central Prison.

5.2.5 Anvendelse af tortur

Cooperation Centre for Afghanistan (CCA) oplyste, at man ikke er bekendt med forlydender om, at den nuværende sikkerhedstjeneste har anvendt tortur og begået massedrab, som Khidamat-i-Ittala'at-i-Dawlati (KHAD) gjorde det, men at man ikke kan udelukke, at sikkerhedstjenesten anvender tortur²⁵. CCA oplyste videre, at det er almindeligt kendt, at krigsherrer anvender tortur i provinsen.

Lawyers Union of Afghanistan oplyste, at tortur er forbudt, men at forholdene i praksis er helt anderledes. I de områder som styres af en krigsherre, er det almindeligt, at de anholdte gennembankes, indtil de tilstår en given forbrydelse. Straffen afhænger af forbrydelsen og af den anholdtes forhold til kommandanten. Kilden var af den mening, at brug af tortur ved politiet i Kabul ikke er så udbredt på grund af de er mange journalister, vestlige organisationer osv., der opholder sig i byen, men at politiet dér også kan optræde groft.

Global Rights oplyste, at tortur forekommer på politistationerne, men ikke i fængslerne. Arresteres man af politiet, kan man forvente at blive banket til at tilstå det, man er sigtet for. Endvidere sidder personer, som er tilbageholdt under mistanke for en lovovertrædelse, ofte tilbageholdt mere end en uge på politistationerne, selv om loven foreskriver, at man skal stilles for en dommer inden for 24 timer.

5.3 Ytringsfrihed

Flere kilder var af den opfattelse, at ytringsfriheden er forbedret i forhold til tiden under Taliban, men at der stadig er grænser for ytringsfriheden. Mange af kilderne henviste til en sag fra juni 2003, hvor to journalister blev arresteret og anklaget for blasfemi, fordi de havde skrevet en artikel, der kritiserede krigsherrerne for at tage Islam til indtægt for handlinger, der reelt ikke havde med religion at gøre. Sagen blev vurderet i en særlig kommission for pressefrihed. Præsident Karzai løslod efterfølgende journalisterne, mens de afventede retssagen. Begge journalister forlod herefter Afgha-

²⁵ Ministeriet for Statens Sikkerhed under det kommunistiske styre i Afghanistan.

nistan med deres familier og rejste til Pakistan. De blev udsat for chikane i Pakistan og fik siden med hjælp fra UNHCR asyl i vesten²⁶.

EU's særlige udsending anførte, at der fortsat er problemer med ytringsfriheden. Kritik af regeringen, personer i regeringen eller krigsherrer giver problemer. Personer, som fremsætter en sådan kritik, risikerer at blive udsat for chikane og trusler, gennembanket, tortureret og skudt. Både i medierne og blandt politiske aktivister praktiseres derfor en udbredt selvcensur. Kilden nævnte videre at, aviser og blade, der kritiserer fremstående personer ved navns nævnelse, kan få problemer. Dette betyder, at også nye politiske partier er forsigtige med at udtale offentlig kritik.

ICG var også af den opfattelse, at personer, der åbent rapporterer om menneskerettighedskrænkelser, risikerer repressalier. De nævnte i den forbindelse, at en Human Rights Watch Afghanistan rapportør var nødt til at forlade landet, da en rapport, der kritiserede menneskerettighedsforholdene i det sydlige og centrale Afghanistan, blev offentliggjort i juli 2003.

Den norske chargé d'affaires var af den opfattelse, at medierne har vanskelige kår. Journalister udsættes for overgreb, hvis de skriver noget, som kan opfattes som kritik af Islam eller regeringen. Kilden henviste i øvrigt til den omtalte sag om de to journalister.

AIHCR oplyste, at ytringsfriheden er forbedret i Kabul, men at dens grænser afhænger af, hvem man kritiserer. Organisationen nævnte i den forbindelse også historien med de to journalister.

Lawyers Union of Afghanistan fandt, at det billede, som andre tegner af forholdene i Afghanistan med hensyn til ytringsfrihed, er et skønmaleri. I Kabul er alle meget forsigtige med, hvad de siger eller skriver og i provinserne er der slet ingen ytringsfrihed.

En international NGO nævnte også den tidligere omtalte sag om de to journalister. Kilden nævnte, at et resultat af sagen er, at presseloven er blevet revideret. Den nye reviderede presselov er dog ikke blevet endeligt vedtaget.

National Union of Journalists fandt, at der er en positiv udvikling i gang i retning af mere demokratiske tilstande i Afghanistan. Det nye styre arbejder i den rigtige retning. Der udgives ca. 270 aviser og blade. Kilden beklagede dog, at kun en håndfuld af disse udgivelser har en rimelig kvalitet. Den nye regering har vedtaget en lov om pressefrihed, som giver total frihed. Nogle folk misbrugte imidlertid den nye frihed langt ud over hvad kilden fandt var rimeligt. I den forbindelse var kilden af den opfattelse, at man i Afghanistan skal have pressefrihed, men også har et vist ansvar og en vis kultur, der betyder, at man ikke må skrive nedsættende og krænke folks anseelse og ære eller tro i sine artikler. Kilden beklagede, at disse regler for pressefrihed ikke altid respekteres. Kilden oplyste i den forbindelse, at det forekommer, at nogen kritiserer forsvarsminister Fahims politik, men det er sjældent, fordi ophavsmændene til sådanne artikler udsættes for trusler. Det samme gælder, hvis man ytrer sig kritisk om en krigsherre.

En lokal kilde oplyste, at det ikke vil være muligt at forblive i Afghanistan, hvis en journalist i Kabul har skrevet en artikel i en avis, som kæder regeringspersoner sammen med narkokriminalitet.

²⁶Reporters sans Frontières, *Afghanistan - 2004 Annual Report*.

CCA anførte, at ytringsfriheden er forbedret væsentligt de seneste tre år, i det det nu er muligt at udgive aviser og blade, men at forholdene endnu ikke er tilfredsstillende. CCA nævnte i den forbindelse forskellige sager, hvor kritisk journalistik har ført til overgreb mod journalister og lukning af aviser. I Herat skrev en journalist kritisk om magtfulde folk og deres forhold til Islam i bladet Aftab. Både journalisten og redaktøren for Aftab blev efterfølgende gennembanket. En anden journalist, som blev udsat for fysiske overgreb, havde udtalt sig kritisk om magthaverne i en radioudsendelse. Endelig nævnte CCA en sag, hvor et blad, Telaya, i Pol-e Khumri havde skrevet kritisk om guvernøren, som blev beskyldt for uretmæssigt at tilegne sig arkæologiske fund. Ingen blev anholdt, men bladet blev lukket. Foreningen til forsvar for journalisters rettigheder, Association for the Defense of Afghan Writers Rights, protesterede mod lukningen og fik bladet åbnet igen.

CCA var af den opfattelse, at hvis man skriver om magtfulde personer, om regeringens politik eller om personer i regeringen, får man problemer. Organisationen oplyste, at på trods af der nu er ytringsfrihed, er visse former for selv censur nødvendig. Det at skrive om navngivne personer kan give problemer. Organisationen gav som eksempel en avis, der havde bragt en karrikaturtegning af præsident Karzai. Dette resulterede i, at bladet blev lukket. Redaktøren blev anholdt og afhørt, dog kun i nogle timer.

Organisationen var af den mening, at ytringsfriheden i provinsen er endnu mere begrænset. Den oplyste, at hvis man ytrer sig kritisk om magtfulde personer i provinsen, risikerer man selv eller ens nærmeste repressalier. Organisationen nævnte videre, at i dele af det sydlige og centrale Afghanistan er ytringsfriheden ganske enkelt begrænset ved, at der slet ikke udgives aviser eller blade.

CCA oplyste, at man selv har modtaget trusler fra folk i eller omkring regeringen. Dette skete blandt andet i 2003, hvor Afghanistan tilsluttede sig Den Internationale Krigsforbryderdomstol. CCA skrev dengang om Afghanistans tilslutning og om at landet fremover ville være bedre i stand til selv at gøre op med krigsforbrydere. Umiddelbart derefter modtog CCA trusler fra folk, som frygtede, at CCA ville angive krigsforbrydere til domstolen, og som opfordrede CCA til at afholde sig fra at skrive om menneskerettighedssituationen i landet.

5.4 Religionsfrihed

De kilder, som delegationen konsulterede, oplyste, at hinduer og sikher kan opholde sig i Afghanistan uden at få problemer på grund af deres religiøse tilhørsforhold, men at konvertering til andre religioner fra Islam ikke er tilladt.

EU's særlige udsending kendte til, at ismaili-muslimer har klaget over at de blev udsat for chikane, da de havde arrangeret en "happening" i forbindelse med forberedelserne til valget²⁷. Kilden havde ikke oplysninger om, at sikher eller hinduer blev udsat for nogen former for chikane, men havde indtryk af, at de godt kunne blive udsat for diskrimination. Kilden havde ingen oplysninger om forholdene for kristne.

²⁷ Ismailierne har sine rødder i shia-retningen af islam. De er en relativt lille gruppe i Afghanistan, som er bosiddende i de centrale og nordlige dele af landet. Ismailierne betragter Aga Khan som deres åndelige overhoved. United States Department of State, *Afghanistan; International Religious Freedom Report 2003*, februar 2004.

AIHRC oplyste, at sikher og hinduer havde nogle problemer under Taliban-styret, men at de generelt i dag kan praktisere deres tro uden større problemer. Kilden oplyste, at der ikke er rapporter om, at kristne familier skulle have problemer. Dog straffes konvertering fra Islam til en anden religion med døden.

En international NGO oplyste, at religion i Afghanistan i dag er et meget følsomt emne. Forfatningen understreger, at Afghanistan er et islamisk samfund men at tilhængere af andre religioner, kan praktisere deres religion indenfor lovens rammer. Kilden nævnte, at der findes hinduer og sikher og en meget lille gruppe kristne i Afghanistan.

CCA oplyste, at hinduer og sikher kan praktisere deres religion uden at risikere overgreb. Konvertering er ikke tilladt og CCA havde ikke kendskab til, at personer er konverteret fra Islam til andre religioner i Afghanistan. CCA antog, at en konvertit i første omgang vil få problemer med sit eget familiemæssige og sociale netværk, som ikke vil acceptere konverteringen, og siden hen med det omgivende samfund. Se endvidere afsnit 6.9 om situationen for personer i blandede ægteskaber.

5.5 Muligheden for fri bevægelighed og betydningen af netværk

Samtlige adspurgte kilder var af den opfattelse, at det er svært at slå sig ned noget sted i Afghanistan, hvis ikke man har et netværk til at hjælpe en. Herudover pegede flere kilder på, at personer der er forfulgt i et område, har svært ved at opnå beskyttelse andre steder. Mange kilder henviste i den forbindelse til et tilfælde, hvor et pakistansk-afghansk ægtepar havde været udsat for forfølgelse og trusler fra deres egne familier på grund af det blandede ægteskab. Parret havde forsøgt at bosætte sig flere steder i Afghanistan, men var til sidst nødsaget til at flygte ud af landet.

IOM oplyste, at afghanere fra landdistrikterne søger mod de større byer efter arbejde og boliger. Kilden nævnte, at bortset fra Kandahar, er befolkningen i de større byer etnisk blandede. På trods af dette er det sjældent, at folk forsøger at slå sig ned på steder, hvor de ikke har netværk og ikke har opholdt sig tidligere. Kilden var dog af den opfattelse, at den afghanske befolkning er meget mobil og ikke har problemer med at bosætte sig et nyt sted, hvis det er muligt.

UNHCR oplyste, at Kabul er det eneste sted i Afghanistan, hvor man kan overleve økonomisk uden at have et netværk, men at det kræver visse erhvervmæssige evner, så man kan få arbejde ved en NGO eller lignende. Situationen for enlige kvinder er dog kompliceret. Se endvidere afsnit 6.2.5.

UNHCR fandt, at et alternativt flugtalternativ ikke er en mulighed i Afghanistan. Organisationen var af den opfattelse, at det kun er muligt at bosætte sig i et område, hvis man har et netværk, der kan hjælpe en med at etablere sig og opnå beskyttelse. Man kan ikke benytte Kabul eller noget andet sted som internt flugtalternativ, hvis man har en konflikt et andet sted i landet, fordi de klanmæssige og politiske netværk og forbindelser er tætte overalt i Afghanistan, og centralregeringen ikke er i stand til at yde beskyttelse.

UNHCR påpegede, at kvinder er afhængige af et netværk for at kunne bosætte sig et andet sted i landet. Dette betyder, at de reelt ikke har mulighed for at tage ophold i en anden del af landet for at undgå tvangsægteskab eller lignende. UNHCR nævnte i den forbindelse sagen om det unge par af pakistansk-afghansk oprindelse, som UNHCR søger at genbosætte i udlandet. UNHCR oplyste videre, at man må have gode forbindelser for at kunne vende tilbage til det sydlige og syd-østlige Afghanistan, hvis man skal opnå den nødvendige beskyttelse mod Taleban.

CCA udtalte, at hvis man for alvor er kommet i søgelyset hos en krigsherre som for eksempel general Dostum, er der ikke noget sikkert sted i Afghanistan, heller ikke i Kabul.

Lawyers Union of Afghanistan udtalte, at det er altafgørende, hvilke netværk man har, hvis man skal opnå beskyttelse, fordi man ved konflikter sædvanligvis går til den mest magtfulde person i lokalområdet med sit problem.

Viceministeren for kvindeanliggender oplyste som andre kilder, at kvinder er fuldstændigt afhængige af deres familiemæssige netværk for at opnå beskyttelse. Se endvidere afsnit 6.2.

6. Særlige grupper

6.1 Etniske minoriteter

UNHCR oplyste, at internt fordrevne pashtuner, der er vendt tilbage til det nordlige Afghanistan på "go and see"-besøg, har haft sikkerhedsproblemer med lokale krigsherrer i de nordlige provinser Faryab og Jowzjan²⁸. Kilden oplyste endvidere, at nogle af de pashtuner, som er repatrieret til disse områder, har haft problemer med at få adgang til ressourcer i lokalsamfundet. Kilden tilføjede, at flere pashtuner har givet udtryk for, at de ikke ønsker at vende tilbage til områder, som er kontrolleret af panjshiris.

UNHCR nævnte videre, at der også er etniske konflikter i Ghanzi og Uruzgan provinserne mellem hazaraer og pashtuner. I nogle områder kan hazaraer ikke rejse gennem områder, som kontrolleres af pashtuner. Kilden oplyste endvidere, at der i også Ghazni-provinsen har været spændte forhold mellem hazaraer og kuuchis, Afghanistans nomadebefolkning. Disse stridigheder har drejet sig om retten til jord og vand og har ikke resulteret i omfattende kampe.

IOM oplyste, at de også havde været involveret i "go and see"-besøg i det nordlige Afghanistan. Der har i forbindelse med disse besøg været sikkerhedsproblemer for pashtunerne.

CCA havde ikke kendskab til tilstedeværelsen af alvorlige etniske konflikter i Afghanistan.

6.2 Kvinders situation

6.2.1 Kvinders situation generelt

UNHCR fandt, at de fleste områder i Afghanistan stadig er meget konservative, når det gælder behandlingen af kvinder. Kilden nævnte, at især i pashtunske områder har kvinder stort set ingen rettigheder. Det er kvindens far eller ægtefælle, der bestemmer over hende. Kilden oplyste, at kvinder har større mulighed for at få arbejde i Kabul end andre steder. Kilden nævnte, at UNHCR er ved at oprette et herberg for kvinder i Kabul, men på nuværende tidspunkt er det uvist, hvorvidt dette herberg vil være i stand til at yde kvinderne beskyttelse.

EU's særlige udsending var af den mening, at kvinders situation selv i byerne er ændret meget lidt de sidste 18 måneder. Kilden oplyste, at der dog er regionale forskelle. For eksempel er kvinders situation i Bamian bedre end i andre områder, hvor det accepteres at kvinder deltager aktivt i det politiske liv. I pashtunske områder er kvinders situation meget dårlig. I mange områder kan kvinder for eksempel ikke færdes uden for hjemmet, enten fordi det ikke er tilladt, eller fordi de er bange for at blive udsat for overgreb eksempelvis i form af voldtægt. Kilden gjorde opmærksom på, at selvom det fremgår af den nye forfatning, at kvinder og mænd er lige, så fremgår det også, at der ikke må laves love, der strider mod retningslinierne i Islam. Dette kan betyde, at det bliver svært at ændre forholdene for kvinder.

²⁸ "Go and see"-besøg er besøg, der arrangeres for at internt fordrevne personer har mulighed for at vende tilbage til de områder, hvor de kommer fra, for at se om de endeligt ønsker at repatriere.

Kilden var af den opfattelse, at den seneste udvikling i landet kun har forbedret forholdene for en lille gruppe af kvinder. Kilden nævnte, at problemet overvejende er, at kvinder fortsat er uuddannede og ikke kender til deres rettigheder. Kilden oplyste, at kvinder stadig udsættes for overgreb såsom vold i hjemmet, begrænsninger i adgang til uddannelse fordi ægtefæller eller fædre ikke tillader kvinder at uddanne sig eller arbejde, begrænsninger af deres bevægelsesfrihed idet kvinder i nogle områder stadig ikke må bevæge sig uden for hjemmet. I nogle områder findes endvidere rapporter om, at krigsherrer kidnapper kvinder med henblik på tvangsægteskab eller for at voldtage dem. Kilden var af den opfattelse, at Ministeriet for Kvindeanliggenders arbejde er forbedret. Ministeriet arbejder nu mere direkte med strategisk og politisk planlægning.

Viceministeren for kvindeanliggender fandt, at der på nogle områder er sket forbedringer i kvinders situation de sidste 18 måneder. Kvinder har nu mulighed for at studere på universitetet, de kan bevæge sig uden for deres hjem og kan deltage i det kulturelle og politiske liv. Kilden gav som eksempel, at der deltog kvinder i forfatnings-Loya Jirgaen, at der er to kvindelige ministre i regeringen, og at landet har kvindelige ambassadører. Kilden oplyste, at der i Kabul nu er 20 forretninger styret af kvinder og at kvinder for eksempel kan arbejde for NGOer.

Kilden var endvidere af den opfattelse, at den nye forfatning er et positivt skridt i forbedringen af kvinders situation. Kilden fandt det positivt, at kvinder og mænd er lige ifølge den ny forfatning. Kilden oplyste, at det nu er en vigtig del af ministeriets arbejde at implementere forfatningen. Ministeriet arbejder endvidere på at indføre lovgivning, der støtter kvinder. De arbejder blandt andet for, at alle ægteskaber skal registreres og at ægteskabsalderen for mænd og kvinder skal være 18 år. I den nuværende lovgivning skal kvinder være 16 år og mænd 18 år, men der kan dispenseres, såfremt familien er enig heri. Se endvidere afsnit 8.2 om ægteskabsindgåelse.

Viceministeren havde dog det synspunkt, at der stadig er mange problemer for kvinder i Afghanistan. Kilden oplyste, at Afghanistan er et mandsdomineret samfund, hvor der fortsat er kvindeundertrykkende traditioner. Det er efter kildens opfattelse meget svært at ændre situationen for kvinder, blandt andet fordi 90% af kvinderne er analfabeter og ikke kender deres egne rettigheder. Kilden oplyste, at størstedelen af kvinder i Afghanistan ikke kan bestemme over deres eget liv. Det er vanskeligt for kvinder at ændre denne situation, fordi de er økonomisk afhængige af deres ægtefæller eller fædre.

DACAAR var af den opfattelse, at kvinder i Afghanistan har flere muligheder i dag sammenlignet med tiden under Taliban-styret. Kilden oplyste, at man dagligt i Kabul ser flere og flere kvinder uden burka. Det var dog kildens indtryk, at der fortsat er stor usikkerhed omkring fremtiden for kvinder i Afghanistan, og at der ligeledes fortsat er stærke traditioner, der sætter begrænsninger for kvinders gøren. Kilden nævnte som eksempel, at nogle kvindelige medarbejdere i DACAAR ikke kan deltage i efteruddannelseskurser, fordi det ville betyde, at de skulle sidde i samme rum som deres mandlige kollegaer.

AAWU fandt, at der på overfladen er sket positive ændringer siden Taliban-tiden. Kvinder har nu adgang til skole og flere kvinder er blevet ansat i forskellige stillinger. Man kan ifølge kilden også se, at flere kvinder begynder at klæde sig mere frit.

Imidlertid var kilden af den opfattelse, at situationen for flertallet af kvinder ikke har ændret sig i løbet af de sidste 18 måneder og at den på nogle områder har bevæget sig i negativ retning. Kilden var af den mening, at et af de store problemer for kvinder i dag er, at de er økonomisk afhængige. Kvinder er stadig udsat for tvangsægteskaber, hvor unge piger helt ned til ni års alderen tvinges til

at gifte sig med ældre mænd på 50-60 år. Endvidere har mange kvinder ikke adgang til arbejde og basale sundhedsfaciliteter.

6.2.2 Sikkerheden for kvinder

UNHCR oplyste, at der er sket en stigning i det nordlige Afghanistan i antallet af voldtægter af piger og kvinder og at der ligeledes er sket en stigning i handel med kvinder og piger. Kilden oplyste, at Saudi Arabien har sendt 241 børn tilbage til Afghanistan. Børnene har sandsynligvis været ofre for menneskehandel.

UNHCR oplyste, at mange af de repatrierede flygtninge har omfattende gæld, når de vender tilbage til Afghanistan. Der er eksempler på, at repatrierede flygtninge tilbagebetaler deres gæld ved at give døtre væk.

UNHCR var af den opfattelse, at situationen for afghanske kvinder, der er repatriere til Afghanistan, er værre end for kvinderne i flygtningelejrene i Pakistan. Kilden gav som eksempel en lokalt ansat UNHCR medarbejder, der havde været nødt til at opgive at sende sine døtre i skole i Kabul, fordi de blev udsat for chikane på vej til skole.

Viceministeren for kvindeanliggender nævnte, at den generelt dårlige sikkerhedssituation i Afghanistan, den manglende demilitarisering og den fortsatte tilstedeværelse af krigsherrer betyder, at mange kvinder er bange for at færdes på gaden og at gå på arbejde. Kvinderne er udsatte både for hævnakter rettet mod hende selv og hendes familie og for mishandling inden for familien.

AIHRC oplyste, at den har modtaget rapporter om sager, hvor lokale kommandanter har kidnappet kvinder til tvangsægteskab og voldtægter. Kilden nævnte en sag, hvor en 16-årig pige var blevet kidnappet i Mazar-e-Sharif. Se endvidere næste afsnit om kvinders retssikkerhed.

AAWU oplyste, at kidnapninger af kvinder er et stort problem, især i Kabul. Kilden havde selv kendskab til en sag, hvor en ung pige blev kidnappet i Kabul for flere måneder siden. Familien har henvendt sig til politiet, men der er intet sket i sagen.

6.2.3 Kvinders retssikkerhed

Flere kilder oplyste, at der er alvorlige problemer med kvinders adgang til retssystemet og at kvinders retssikkerhed er meget dårlig. Flere kilder henviste i den forbindelse til, at det i nogle områder er praksis at løse en drabssag ved, at familien til den skyldige giver en eller flere piger eller kvinder til den dræbtes familie.

EU's særlige udsending oplyste, at den nye forfatning indeholder bestemmelser om menneske- og borgerrettigheder, der er i overensstemmelse med internationale standarder, herunder om ligeberettigelse mellem mænd og kvinder. I praksis har forholdene for kvinder dog kun ændret sig lidt og i provinserne slet ikke. Kilden vurderede, at der stort set ikke findes retshjælp for kvinder. Kvinders retsstilling er meget dårlig, især i afsidesliggende områder.

UNHCR fandt, at situationen for en kvinde, der har overskredet de sociale normer i sin familie, er meget alvorlig, fordi hun ikke længere vil have familiens beskyttelse. Såfremt hun kaster skam over familien, risikerer hun, at familien dræber hende. Ifølge kilden findes der ikke noget internt flugtalternativ for sådanne kvinder.

Viceministeren for kvideanliggende oplyste, at i familier, der er traditionsbundne, er det fortsat ikke tilladt for en kvinde at forlade huset. I sådan en situation er det rent fysisk ikke muligt for en kvinde, der ønsker at anmelde et forhold, at henvende sig til politiet. Endvidere betyder bare det, at hun forlader huset uden tilladelse, at hun kan komme i fængsel. Det er almindeligt, at kvinder, der flygter fra deres mænd, kommer i fængsel. Dette skaber store problemer for kvinden, der efter et fængselsophold ikke længere betragtes som ærbar. En pige, der kommer i konflikt med sin familie, kan ikke opnå beskyttelse noget sted.

Viceministeren oplyste, at i situationer, hvor en pige bliver kidnappet af en lokal krigsherre, kan familien henvende sig til politiet. Ministeriet råder også over en klageinstans, der tager sådanne sager op. Instansen har problemer med at fungere i områder, hvor regeringen ikke har indflydelse. En far, som dræber eller mishandler sin datter, vil dog ifølge kilden komme i fængsel.

AIHRC var af den opfattelse, at det eksisterende retsvæsen er utilstrækkeligt og problematisk for kvinder. Kilden oplyste, at AIHRC ikke kan gøre noget, hvis en kvinde udsættes for tvangsægteskab. Dette gælder dog ikke, hvis en krigsherre har taget pigen for at gifte sig med hende imod familiens ønske. Kilden beklagede dog, at i sådanne tilfælde går krigsherren ofte fri.

AIHRC nævnte som et eksempel en sag fra februar 2004, hvor en 16-årig pige i provinsen var blevet bortført, voldtaget og dræbt. Sagen er blevet behandlet, pigens lig fundet og gerningsmanden fængslet. Straffesagen er dog ikke afgjort endnu. Kilden forudså, at det afgørende for udfaldet vil være, hvor sagen behandles. Hvis sagen behandles ved en lokal distriktsdomstol, forudså kilden, at der vil blive lagt pres på domstolen for at dømme gerningsmanden mildt. AIHRC arbejder derfor for at få sagen overført til Kabul, hvor der er større chancer for, at den vil blive underkastet en reel behandling. Præsidenten for Højesteret er imidlertid imod at overføre sagen fra provinsen til Kabul.

Kilden nævnte også en anden sag fra Kabul, hvor en krigsherre kidnappede en pige med henblik på at voldtage hende. ISAF fik oplysninger om sagen, hindrede voldtægten og anholdt krigsherren. Efter to måneders forløb blev krigsherren løsladt uden at være blevet retsforfulgt. Samtidigt hermed var pigen frihedsberøvet og sad i fængsel sammen med kvindelige kriminelle.

AAWU fandt, at kvinders retssikkerhed ikke er forbedret væsentligt i de sidste 18 måneder. Kilden var af den opfattelse, at der ikke findes nogen myndighedsbeskyttelse for kvinder. Såfremt en mand beskylder sin kone i retten for utroskab, vil hun meget ofte komme i fængsel. Kilden nævnte, at en mand kan vælge at befale sin ægtefælle at gå, hvis han vil giftes igen, hvorefter hun vil være nødt til at tage ophold hos sin familie. Manden kan efter to-tre måneder henvende sig til politiet og fortælle, at hans kone er flygtet, hvorefter hun vil risikere at blive smidt i fængsel. Kilden oplyste, at det er meget sjældent, at en mand vil tillade skilsmisse dels af hensyn til hans ære, og dels fordi det kan betyde, at han skal betale penge til den fraskilte kone.

Kilden oplyste videre, at kvinder, der har været i fængsel, efterfølgende er stemplet af samfundet og anses for at have bragt skam over familien. De har store problemer med at reintegrere sig og nogle ender i prostitution. Kilden nævnte et eksempel fra Herat, hvor en kvinde var blevet anholdt på gaden og taget ind til en gynækologisk undersøgelse, fordi hun førte en samtale med en mand.

En international NGO oplyste, at adgang til retssystemet i særdeleshed er vanskelig for kvinder. Kvinder, der henvender sig til politiet, løber en stor risiko for selv at få problemer med politiet.

Lawyers Union of Afghanistan oplyste, at kvinder bliver straffet meget hårdt for utroskab, ligesom der sidder mange kvinder i fængsel anklaget for utroskab. Endvidere oplyste kilden, at kvinder, der ønsker af flytte fra deres ægtemænd, stort set ingen beskyttelse har. En kvindes ægtefælle kan søge hende, hvis han vil.

Højesterets præsident oplyste imidlertid, at kvinder har adgang til retssystemet på lige fod med mænd. Han oplyste, at en kvinde, der ønsker skilsmisse skal henvende sig til en bestemt familieretsinstans, som vil behandle sagen. Er manden ikke indstillet på at tillade skilsmisse, kan det være svært for kvinden at opnå denne, men det kan ifølge kilden lade sig gøre, hvis hun har nogle meget vægtige grunde. Kilden oplyste, at der er vedtaget en ny ægteskabslov, der tillader kvinder, hvis mænd har været forsvundet i mere end fire år, at blive skilt.

6.2.4 Tvangsægteskaber

Ifølge EU's særlige udsending er det almindeligt, at unge kvinder giftes bort mod deres vilje med ældre mænd, hvilket er medvirkende til et stort antal selvmord blandt unge kvinder.

En international NGO oplyste, at ægteskaber mellem mindreårige er almindeligt forekommende. Ægteskaber mellem børn på syv år og op til 15-17 år er almindeligt forekommende. Det er ligeledes almindeligt forekommende, at piger på 13 år allerede har fået børn.

Viceministeren for kvindeanliggender bekræftede, at tvangsægteskaber er udbredt. Det er også almindeligt, at en 12-årig pige må gifte sig med en 50-årig mand. En kvinde risikerer at blive dræbt af familien, hvis hun ikke gifter sig med den, familien har valgt. Kilden oplyste, at det ikke muligt i praksis for en ung pige at søge myndighedernes eller politiets beskyttelse mod et tvangsægteskab, som forældrene har besluttet.

Højesterets præsident oplyste, at det ifølge islamisk ret ikke er tilladt at tvinge en kvinde til at gifte sig imod hendes vilje. Kilden oplyste, at en kvinde altid vil kunne klage til retten i sådanne situationer.

6.2.5 Situationen for enlige kvinder

UNHCR var af den opfattelse, at der i afghansk kultur ikke opereres med begrebet "enlige kvinder". En kvinde vil altid tilhøre en slægtning. En enke vil for eksempel ofte blive gift igen, men kan blive behandlet meget dårligt. UNHCR havde kendskab til en sag, hvor en gruppe enlige kvinder var vendt tilbage fra Iran til Afghanistan, og hvor den eneste måde at sikre deres beskyttelse var, at de blev gift.

UNHCR oplyste videre, at den eneste måde hvorpå en enlig kvinde at vende tilbage til Kabul ofte er ved at blive gift. Kilden oplyste, at enlige kvinder har meget svært ved at klare sig. En undersøgelse over hvordan forskellige grupper af repatrierede flygtninge klarede vinteren i Afghanistan viste, at husstande med en kvindelig forsørger var den eneste gruppe, som havde markant sværere ved at klare vinteren.

EU's særlige udsending oplyste, at det er meget svært for enlige kvinder at bosætte sig i Afghanistan. Det kan ikke lade sig gøre uden en eller anden form for socialt sikkerhedsnet.

Viceministeren for kvindeanliggender oplyste, at man i det afghanske samfund ikke kan garantere enlige kvinders sikkerhed. Der er i det afghanske samfund ikke forståelse for begrebet "enlige

kvinder”. En kvinde, der kommer tilbage til Afghanistan alene og bor alene, vil ifølge viceministeren blive mistænkeliggjort, fordi hun bor alene. Hun risikerer at blive plyndret, voldtaget og dræbt. Hvis hun bliver plyndret, vil folk tro, at hun også er blevet voldtaget. Kilden oplyste, at hun selv var vendt tilbage fra Tyskland uden sin ægtefælle efter Talibans fald. Viceministeren er en højtuddannet kvinde, der både er gift og har børn. Alligevel var hun ikke i stand til at bosætte sig alene i Kabul, men måtte tage kontakt til en morbror og anmode om at bo hos ham.

AAWU oplyste, at en enlig kvinde kun kan slå sig ned i Kabul, hvis hun både er meget rig og har råd til at købe sig sikkerhedsvagter og kan få arbejde for en NGO, der kan beskytte hende og er klog nok til at vide, hvordan hun skal undgå at komme galt af sted. Kilden oplyste, at en almindelig enlig kvinde vil få problemer, hvis hun vender tilbage til Afghanistan.

6.2.6 Adgang til uddannelse og sundhedsvæsen for kvinder

UNHCR oplyste, at kvinders adgang til uddannelse er væsentligt forbedret siden Talibans fald.

SCA oplyste, at der er store geografiske forskelle på, hvor mange piger, der går i skole. Det store problem med pigeskoler er, at der er for få kvindelige lærere.

Ifølge EU's særlige udsending har mange kvinder begrænset adgang til lægehjælp. Det forventes, at kvinder skal behandles af kvindeligt sundhedspersonale, som der ikke findes nok af i landet.

SCA oplyste, at adgang for kvinder til sundhedsfaciliteter er et stort problem, fordi der udover de generelle problemer for sundhedsvæsenet mangler kvindeligt sundhedspersonale, og fordi mange kvinder ikke vil og ikke må undersøges af mandligt personale.

World Health Organisation (WHO) bekræftede, at mangel på kvindeligt sundhedspersonale er et stort problem, da det følger af afghansk kultur, at kun kvinder må undersøge kvinder. De kulturelle sædvaner forhindrer således en ordentlig udnyttelse af de i forvejen sparsomme ressourcer. Han oplyste, at mange kvinder dør, uden at det kommer til sundhedsvæsenets kendskab, fordi der er tale om kvindesygdomme og fordi sundhedspersonalet hovedsagligt er mænd. Se endvidere afsnit 9.3.1 om adgang til sundhedsbehandling.

6.3 Homoseksuelle

Ifølge UNHCR er homoseksualitet forbudt i følge islamisk lov i Afghanistan. Kilden fandt, at det er vanskeligt at sige noget konkret om forholdene for homoseksuelle. Dette skyldes først og fremmest, at der ikke er nogen, som står frem og erklærer, at de er homoseksuelle eller praktiserer deres seksualitet på en sådan måde, at den bliver offentligt kendt. Kilden havde ikke kendskab til sager under den nye regering, hvor homoseksuelle er blevet straffet.

Kilden pegede samtidig på, at adfærd mellem mænd, som ville vække opmærksomhed i mange vestlige lande, såsom at holde i hånd og kysse og omfavne ikke opfattes som eksplicit homoseksuel adfærd i Afghanistan. Kilden var af den opfattelse, at homoseksualitet mellem mænd er almindeligt i Afghanistan i forbindelse med den seksuelle debut på grund af den strenge adskillelse, der er mellem kønnene. Kilden havde desuden kendskab til, at flere kommandanter var kendt for at have forhold til unge drenge. Dette fører dog ikke til en generel accept af homoseksualitet for mænd i det afghanske samfund. Kilden oplyste videre, at den havde hørt rygter om, at personer fra den pansjiri-dominerede sikkerhedstjeneste voldtog unge pashtunske mænd for at bevise deres magt.

Kilden var af den opfattelse, at homoseksuelle ikke har problemer, hvis de sørger for at holde deres seksuelle orientering skjult og endvidere ikke overskrider de øvrige sociale normer i familien. Kilden nævnte, at det blandt andet kunne være nødvendigt, at de gifter sig, hvis familien kræver det. En mulig konflikt vil derfor først vise sig, hvis manden nægter at gifte sig.

CCA oplyste, at homoseksualitet er forbudt i Afghanistan. Åbenlyse homoseksuelle forhold vil blive straffet hårdt. Organisationen havde kendskab til eksistensen af homoseksuelle forhold mellem mænd, men de havde ikke hørt om sager, hvor homoseksuelle var blevet straffet. De var af den opfattelse, at hvis nogen skal straffes for homoseksualitet, skal forholdet være bevist. Organisationen havde ikke kendskab til, hvorvidt der eksisterer homoseksuelle forhold mellem kvinder i Afghanistan.

6.4 Sekulær opførsel

UNHCR oplyste, at der ikke er store problemer med sekulær opførsel i Kabul såsom at drikke alkohol og se vestligt orienteret fjernsyn og video. Eventuelle sanktioner omkring sådan en opførsel afhænger af, hvilken familie man tilhører. Overskridelse af forskellige sociale normer kan blive sanktioneret hårdt, hvis man tilhører en familie, der ikke accepterer det. UNHCR oplyste dog, at de havde kendskab til, at to videoforretninger var blevet sprunget i luften i byen Gardez.

EU's særlige udsending kendte ikke til sager om personer, der var blevet alvorligt chikaneret for uislamisk opførsel. Kilden havde kendskab til, at Ismail Kahn der er guvernør i Herat i det vestlige Afghanistan, lukkede videobutikker efter vedtagelsen af forfatningen med den begrundelse, at man nu har en islamisk forfatning for landet. Kilden havde også kendskab til en episode i Herat, hvor et bryllup blev lukket med den begrundelse, at der blev spillet for højt musik. Endvidere har Højesterets præsident udtalt, at kabel-tv er uislamisk. Højesterets præsident har været stærk modstander af, at nationalt afghansk fjernsyn viser kvindelige sangere og havde derfor oprindeligt forbudt kvindelige sangere på tv. Dette forbud blev senere omgjort af den afghanske kulturminister.

CCA oplyste, at alle frit kan se fjernsyn og videofilm i de store byer. De oplyste, at der på mange hoteller i større byer bliver serveret alkohol. De var af den opfattelse, at man godt kan servere alkohol i sit hjem i Kabul uden at blive straffet, men at der er risiko for sanktioner, hvis man indtager alkohol offentligt. Efter organisationens vurdering kan afghanere dog indtage alkohol i selskab med udenlandske gæster på offentlige restauranter i de større byer, men dette er ikke tilladt flere steder i provinsen.

6.5 Tidligere medlemmer af PDPA herunder KHAD og personer med tilknytning til det tidligere Sovjetunionen

6.5.1 Tidligere medlemmer af KHAD og PDPA

UNHCR oplyste, at flere tidligere højtstående medlemmer af PDPA arbejder for den nuværende regering uden at have alvorlige problemer med at opholde sig i landet. UNHCR var af den opfattelse, at det at være eks-PDPA medlem ikke i sig selv betragtes som et problem i Afghanistan i dag. Spørgsmålet om, hvorvidt en person fra det tidligere PDPA eller KHAD risikerer nogen former for forfølgelse, vil afhænge af, hvorvidt denne person gennem sine aktiviteter for PDPA eller KHAD, har haft konkrete konflikter med eller er kommet i et modsætningsforhold til personer, der er magtfulde i dag.

UNHCR oplyste, at organisationen i perioden fra marts til december 2003 ikke har modtaget rapporter om chikane eller forfølgelse af tidligere medlemmer af PDPA, der er vendt tilbage efter Taliban-styrets fald. UNHCR nævnte dog, at de PDPA-medlemmer, som organisationen har kendskab til er vendt tilbage, ikke er højtstående medlemmer af PDPA. UNHCR oplyste, at organisationen ikke har kendskab til tilbagevendte tidligere medlemmer af KHAD.

UNAMA var af den mening, at ikke-profilerede tidligere medlemmer af PDPA godt kan opholde sig i Afghanistan. Kilden vurderede dog, at tidligere medlemmer af PDPA, vil have svært ved at organisere sig politisk med en kommunistisk ideologi uden at opleve en form for chikane. Graden af chikane vil efter kildens opfattelse afhænge af personens fortid. Det var kildens indtryk, at det politiske miljø i Afghanistan på nuværende tidspunkt ikke er åbent over for alle politiske holdninger. Kilden nævnte i den forbindelse, at personlige konflikter er vigtigere end politiske konflikter.

Kilden kendte til en sag, hvor en tidligere KHAD-officer er kommet tilbage til Afghanistan og nu arbejder for sikkerhedstjenesten. Denne person har klaget over, at han er blevet truet af magtfulde personer, som han i sit tidligere arbejde har foretaget undersøgelser af. Han er angiveligt blevet stoppet på gaden og truet på livet.

ICG var af den opfattelse, at muligheden for, at et tidligere medlem af PDPA kan vende tilbage til Afghanistan afhænger af, om personen forsøger at opnå politisk indflydelse som kommunist i det nuværende Afghanistan. Er det ikke tilfældet kan personen godt opholde sig i landet.

Kilden henviste til, at lederen af United National Party er et eksempel på, at et tidligere højtstående PDPA-medlem opholder sig i Afghanistan. Denne person er tidligere medlem af centralkomiteén for PDPA og præsident Karzai overvejer at ansætte ham i en højtstående position. United National Party er et nyt parti med en ikke-kommunistisk ideologi. United National Party er blevet registreret som parti til valget i september. Kilden oplyste dog, at det omtalte tidligere medlem af centralkomiteén for PDPA er nødt til at leve under omfattende beskyttelse.

Kilden var af den mening, at der findes tidligere PDPA-medlemmer, som ikke kan vende tilbage til Afghanistan. Kilden nævnte dog, at flere tidligere PDPA-medlemmer er udpeget af præsident Karzai til at arbejde for regeringen og at mange ministerier ikke vil kunne eksistere, hvis disse personer ikke arbejdede der. Kilden påpegede, at mange tidligere PDPA-medlemmer ikke er krigsforbrydere, men har relevante uddannelser, som de kan bruge til at bidrage til opbygningen af landet. Mange af disse personer prøver udelukkende at finde noget meningsfuldt at bruge deres ressourcer til i resten af deres liv, og de er ikke stærkt politisk interesserede.

En international NGO havde ikke kendskab til, at der er alvorlige problemer for tidligere medlemmer af PDPA. Organisationens mening var dog, at tidligere kommunister ikke er populære. Kilden havde oplysninger om, at tidligere kommunister ikke åbent kan propagandere for et kommunistisk politisk program.

CCA var af den opfattelse, at tidligere kommunister ikke oplever alvorlige problemer i Afghanistan i dag. Flere tidligere PDPA-medlemmer har organiseret sig på ny og der er flere eksempler på, at tidligere højtstående PDPA-tilhængere nu sidder i regeringen. CCA var af den opfattelse, at tidligere højtstående medlemmer af PDPA kan opholde sig i Afghanistan, hvis de ikke har personlige konflikter med magtfulde personer. CCA nævnte også som eksempel lederen af United National Party, der ifølge organisationen var højtstående militærofficer i PDPA og blandt andet organiserede de militære styrker, der bekæmpede mujaheddin.

CCA oplyste videre, at cirka halvdelen af de officerer, der arbejder i den nuværende afghanske efterretningstjeneste, er tidligere KHAD-officerer. Det har været nødvendigt at inddrage dem i efterretningstjenestens arbejde, fordi der mangler kvalificeret arbejdskraft på dette område. Organisationen nævnte som eksempel, at direktøren i 7. afdeling af den nuværende efterretningstjeneste tidligere besad samme position i KHAD.

AAWU oplyste, at der i det afghanske samfund stadig er fordomme over for tidligere medlemmer af PDPA. Kilden oplyste, at tidligere PDPA-medlemmer har problemer med at blive registreret i politiske partier og at de har svært ved at få job i regeringsadministrationen.

Ifølge Lawyers Union of Afghanistan er der ikke større risiko i Afghanistan i dag for tidligere medlemmer af PDPA end for almindelige afghanere. Det betyder ikke noget, hvilken position man havde i PDPA. Kilden oplyste dog, at meget profilerede tidligere medlemmer af PDPA ikke er kommet tilbage til Afghanistan endnu.

6.5.2 Situationen for personer med tilknytning til det tidligere Sovjetunionen

UNHCR og UNAMA oplyste, at man ikke har oplysninger om, at personer, der returnerer fra længere tids ophold i det tidligere Sovjetunionen, har problemer i Afghanistan i dag, alene af den grund at de har opholdt sig lang tid i Sovjetunionen.

CCA oplyste, at personer, der kommer hjem fra længerevarende ophold i de tidligere Sovjetunionen, ikke oplever de store problemer i Afghanistan, medmindre de har haft nogle konkrete konflikter med personer, der ønsker at hævne sig.

6.6 Personer i konflikt med de nuværende magthavere herunder den Nordlige Alliance

UNHCR oplyste, at Kabul ikke er et sikkert sted, hvis en person har en alvorlig konflikt med general Dostum eller en anden magtfuld krigsherre. Kilden var af den opfattelse, at der er meget lidt, man kan gøre for at skjule sig for krigsherrerne eller de lokale kommandanter. Kilden gjorde opmærksom på, at præsident Karzai er tæt på general Dostum. Regeringen ikke er i stand til at yde nogen form for beskyttelse mod krigsherrer og lokale kommandanter. Kilden nævnte, at en konflikt, hvor en person har været skyld i at krænke en krigsherres ære eller omdømme, må betragtes som alvorlig. UNHCR oplyste, at situationen for personer med tidligere konflikter med den Nordlige Alliance vil afhænge af, hvilket område pågældende vender tilbage til, og hvilken konflikt pågældende har.

6.6.1 Personer i konflikt med Jamiat-e-Islami og Shura-e-Nazar²⁹

CCA fandt, at personer, der har haft konflikter med Jamiat-e-Islami, vil få problemer i Afghanistan i dag. Problemerne afhænger af personernes profileringsgrad og karakteren af konflikten.

Organisationen oplyste videre, at spørgsmålet om hvorvidt en person, der har tidligere konflikter med personer fra Shura-e-Nazar vil få problemer ved en tilbagevenden til Afghanistan i dag, af-

²⁹ *Shura-e-Nazar* er en politisk komité tilknyttet Jamiat-e-Islami, med stor opbakning i Pansjhir-dalen, der er den nu afdøde leder af Shura-e-Nazar, Ahmad Shah Massoud's, oprindelsessted.

hænger af omfanget af konflikten, hvor profileret pågældende er, og hvor profileret, den person, som konflikten vedrørte, er. Det har tillige betydning, hvor man vender tilbage til. Kilden gav som eksempel, at hvis man har en ti år gammel konflikt med en enkelt mand fra provinsen og vender tilbage til Kabul, er det ikke sandsynligt, at man vil få problemer. Såfremt man har problemer med personer, der stadig er magtfulde indenfor Shura-e-Nazar, så kan man ifølge organisationen risikere forfølgelse i Afghanistan i dag.

6.6.2 Personer i konflikt med Hezb-e-Wahdat

UNHCR oplyste, at de to fraktioner af Hezb-e-Wahdat fortsat fungerer som partier. De kontrollerer hvert sit område i det centrale Afghanistan. UNHCR fremhævede, at det er vigtigt fortsat at monitorere sikkerheden i området. UNHCR fandt, at magtstrukturen i området er kompliceret. Det bjerg-rige område gør det ifølge UNHCR muligt for en enkelt kommandant at kontrollere og terrorisere en hel dal. Se endvidere afsnit 3.2.2.

UNHCR var af den opfattelse, at det kan være problematisk at vende tilbage til Afghanistan for personer, der har konflikter med Hezb-e-Wahdat-kommandanter. Personer kan blive forfulgt, hvis de vender tilbage til områder, hvor de har konflikter med den lokale kommandant.

UNAMA vurderede, at man ikke kan henvise til et andet sikkert sted at slå sig ned, hvis en person har alvorlige konflikter med en af de to Hezb-e-Wahdat-fraktioner.

CCA oplyste, at der er flere magtfulde personer i regeringen, som tilhører Hezb-e-Wahdat. CCA var af den opfattelse, at der er sket en opblødning af kampene mellem de to Hezb-e-Wahdat-fraktioner og at der ikke bliver set så alvorligt på gamle konflikter. Kilden fandt, at spørgsmålet om hvorvidt en person stadig har noget at frygte i Afghanistan, fordi han har haft konflikter med en af de to fraktioner af Hezb-e-Wahdat, afhænger af personens profileringsgrad, problemets størrelse, og hvor i landet han vender tilbage til. I Kabul vil en sådan person have lettere ved at undgå problemer, end det i provinsen.

6.6.3 Personer i konflikt med Junbish-i-Melli

UNHCR og CCA oplyste, at situationen for personer, der har konflikter med det uzbek-dominerede parti Junbesh-i-Melli og partiets leder general Abdul Rashid Dostum afhænger af, hvilket område pågældende kommer fra og skal vende tilbage til, samt hvor alvorlig konflikten er for de involverede parter. Det vil være svært at vende tilbage til de områder, der er kontrolleret af general Dostum, hvis man har en alvorlig konflikt med ham. Det kan også være svært at vende tilbage til Kabul, da der også her er personer med tilknytning til Junbesh-i-Melli. I den forbindelse nævnte CCA, at selvom det i nogle områder af Kabul vil være muligt at henvende sig til politiet, kan man ikke tale om, at regeringen i Kabul kan yde nogen form for beskyttelse i sådanne konflikter.

CCA fandt, at det ikke er sikkert, at personer i Kabul vil få problemer med general Dostum, hvis det kun drejer sig om små-konflikter. De gav som eksempel, at et blad i Kabul, "Rozana", har været i stand til at skrive om situationen for kvinder i general Dostums område uden at få problemer. Kilden var af den opfattelse, at lignende udgivelser ikke kan finde sted i de områder, som general Dostum selv kontrollerer.

6.7 Personer med tilknytning til Taliban

UNHCR vurderede, at tidligere medlemmer af Taliban, som har begået menneskerettigheds-overgreb med stor sandsynlighed vil få problemer i lokalsamfundet. Kilden oplyste, at ikke-profile-rede eller menige Taliban-medlemmer generelt ikke har problemer med at integrere sig i lokalsamfundet.

UNHCR oplyste, at det er højst sandsynligt, at en del af de personer, der tidligere støttede Taliban, nu opholder sig i Kabul og andre områder uden at have problemer med de nuværende magthavere. UNHCR oplyste imidlertid, at personer, der er kendt for at have støttet Taliban, vil risikere at modtage alvorlige trusler, hvis de vender tilbage til områderne Faryab, Badghis, Bamian og Ghazni i det nordlige, nordvestlige og centrale Afghanistan. Kilden oplyste, at der finder en del hævnaktioner sted, som relaterer sig til konflikter opstået under Taliban-tiden. Kilden havde kendskab til, at lokalsamfundet stiller visse betingelser for at tillade en flygtning, som de mener har begået overgreb, at vende tilbage. Kilden nævnte i den forbindelse, at koalitionsstyrkernes kampe i det sydlige- og sydøstlige Afghanistan er rettet mod profilerede Taliban-medlemmer og Al-Qaeda-medlemmer. Kilden havde i den forbindelse ikke kendskab til, at højtprofilerede Taliban-medlemmer er vendt tilbage til Afghanistan.

UNAMA fandt, at situationen for tidligere medlemmer af Taliban er kompleks. Det er kildens opfattelse, at spørgsmålet om hvorvidt et tidligere Taliban-medlem vil få problemer i Afghanistan, afhænger af, om pågældende har et solidt netværk blandt magthaverne og om personen er i stand til at overbevise disse magthavere om, at han har skiftet side.

En international NGO oplyste, at personer, der tidligere har arbejdet for Taliban, kan få problemer i Afghanistan i dag, men at problemernes omfang afhænger af pågældendes profilering.

Den norske chargé d'affaires påpegede, at ikke alle personer med tilknytning til Taliban begik overgreb. Kilden var af den opfattelse, at mange almindelige mennesker valgte at tilslutte sig Taliban for at få arbejde uden at de dermed er skyldige i menneskerettighedskrænkelser. Kilden var videre af den opfattelse, at der er meget lidt forfølgelse af talibanere i dag. De glider ind i det almindelige samfund og har ingen problemer alene fordi de er tidligere talibanere.

6.8 Personer med tilknytning til Hezb-e Islami

UNHCR i Afghanistan oplyste, at der er to fraktioner af Hezb-e-Islami; Hekmatyar-fraktionen og Khalis-fraktionen.

Kilden oplyste, at der findes mindre grupper af Hekmatyar/Hezb-e-Islami i Kunar provinsen. Der er ingen, der ved, hvor Hekmatyar selv opholder sig. Nogle af hans mænd samarbejder med Taliban. Efter kildens opfattelse står Hekmatyar svagt i dag. Khalis har sluttet sig til Shura-e-Nazar og flere Khalis-tilhængere arbejder for regeringen.

Kilden var af den opfattelse, at personer, der opfattedes som tidligere tilhængere af Hezb-e-Islami herunder tidligere Hezb-e-Islami-kommandanter, ikke har problemer med regeringen i Afghanistan i dag, hvis de gør det klart, at de ikke samarbejder med Hekmatyar. En del tidligere Hezb-e-Islami-medlemmer indtager høje positioner i regeringen. Kilden gav som eksempel, at Hekmatyars tidligere højrehånd i dag har en høj position i regeringen. Kilden vurderede, at det afhænger af per-

sonens historie, hvorvidt et tidligere Hezb-e-Islami-medlem risikerer forfølgelse i Afghanistan i dag.

Hezb-e-Islami havde tidligere mange embedsmænd tilknyttet og kilden vurderede, at præsident Karzai har besluttet at inddrage sådanne tidligere Hezb-e-Islami-embedsmænd i regeringen. Præsident Karzai har blandt andet udpeget flere tidligere Hekmatyar-tilhængere som guvernører. Spørgsmålet om, hvorvidt et medlem af Hezb-e-Islami risikerer forfølgelse, afhænger af pågældendes tilknytning til Hekmatyar og hvorvidt pågældende har konflikter med magtfulde personer i Afghanistan.

UNAMA havde kendskab til en sag, hvor en person var blevet anholdt af ANA og var blevet beskyldt for at være tilknyttet Hezb-e-Islami. Personen blev løsladt, fordi hans bror kunne overbevise ANA om, at pågældende ikke længere støttede Hezb-e-Islami. Kilden oplyste, at hvis sikkerhedsstyrkerne tror, at man har tilknytning til Hekmatyar's Hezb-e-Islami-fraktion, risikerer man at blive arresteret. Der er også risiko for, at personer af personlige grunde vil beskylde andre for at have tilknytning til Hekmatyar.

ICG var af den opfattelse, at Hezb-e-Islami ikke eksisterer som et egentligt parti i dag, men derimod som en løs struktur af individuelle hærledere. Kilden var også af den opfattelse, at Hekmatyar-Hezb-e-Islami fraktionen ikke kan betragtes som en væsentlig faktor i modstanden imod regeringen, men snarere som et irritationsmoment.

En international NGO var af den mening, at personer, der tidligere har arbejdet for Hezb-e-Islami kan få problemer i Afghanistan i dag, men at problemernes omfang afhænger af deres tilknytning til Hekmatyar, og hvorvidt de har konflikter med personer, der er magtfulde i dag.

CCA bekræftede, at der er personer tilknyttet regeringen, som tidligere tilhørte Hezb-e-Islami. Kilden nævnte, at en af præsident Karzais rådgivere tidligere var vicechef for Hezb-e-Islami's sikkerhedstjeneste i Peshawar. Kilden var af den opfattelse, at et tidligere medlem af Hezb-e-Islami, som har skiftet side og nu klart giver udtryk for at støtte regeringen, kan opholde sig i Afghanistan uden problemer. Det er dog en forudsætning, at man ikke længere er tilknyttet partiet. Personer, der på nuværende tidspunkt er aktive for Hezb-e-Islami, opfattes som værende i krig mod den nuværende regering på linie med Taliban-tilhængere. De vil ikke kunne opholde sig i landet uden problemer.

6.9 Situationen for personer i blandede ægteskaber

UNHCR oplyste, at organisationen ikke har oplysninger om forfølgelse fra regeringens side af personer i blandede ægteskaber. Kilden gjorde opmærksom på, at regeringen har udtalt, at alle afghanske statsborgere kan vende tilbage til Afghanistan med en partner af ikke-afghansk oprindelse og at man automatisk vil give statsborgerskab til ikke-afghanere. Kilden var dog af den opfattelse, at udenlandske kvinder generelt har flere problemer med at blive integreret i samfundet end udenlandske mænd.

Kilden anførte, at spørgsmålet om, hvorvidt parret vil blive udsat for forfølgelse fra familien, afhænger af familiens holdning. Kilden oplyste, at UNHCR har kendskab til sager, hvor blandede ægtepar var vendt tilbage til Afghanistan fra eksil uden at få problemer. Kilden var dog af den opfattelse, at blandede ægtepar for at undgå problemer er nødt til at vende tilbage til de store byer. Kilden oplyste, at UNHCR har haft en sag, hvor et blandet ægtepar bestående af en afghansk

hazara-mand og en pakistansk kvinde var udsat for forfølgelse og trusler fra familierne på grund af ægteskabet. Parret havde forsøgt at bosætte sig flere steder i Afghanistan, men var til sidst nødsaget til at rejse ud af landet.

CCA oplyste, at det er næsten umuligt for en muslimsk afghansk kvinde at gifte sig med en ikke-muslimsk mand. Det vil efter kildens opfattelse i de fleste tilfælde ikke blive accepteret af familierne. Ægteskabet vil ikke blive anerkendt og forholdet vil blive betragtet som ikke ægteskabeligt samvær, der straffes hårdt. En kvinde, der bryder disse normer, løber en stor risiko for at blive udstødt af familien eller i værste fald at blive dræbt. En muslimsk mand kan godt gifte sig med en kvinde fra jøde- eller kristendommen, men ikke med en sikh- eller hindu-kvinde.

CCA oplyste videre at have kendskab til flere tilfælde, hvor en kvinde fra det tidligere Sovjetunionen flyttede til Afghanistan, fordi hun har giftet sig med en afghansk mand. Sådanne par har ikke problemer i Afghanistan, men i mange tilfælde har kvinden efter kildens opfattelse svært ved at falde til i Afghanistan på grund af samfundets syn på kvinder.

6.10 Flygtninge og internt fordrevne

6.10.1 Repatriering af flygtninge

UNHCR oplyste, at de fleste flygtninge, der er repatrieret fra Pakistan, er vendt tilbage til Kandahar og Kabul. En stor gruppe afghanere, der opholder sig i Pakistan, kommer fra Khost, Logar og Paktia-provinserne. Denne gruppe ønsker ikke at vende tilbage. Kilden var af den opfattelse, at dette skyldes den dårlige sikkerhedssituation, koalitionsstyrkernes fortsatte kamp og Taliban-infiltration i disse provinser.

UNHCR oplyste, at den manglende afvæbning af milits grupper hæmmer repatrieringen. Det er stadig svært at få flygtninge til at vende tilbage til de sydlige områder. Kilden forventede dog, at repatrieringen til Kabul vil blive på samme niveau i år som i 2003. Kilden fandt, at forholdene for repatriering til Bamian er bedre nu end i 2002 og 2003, hvilket blandt andet skyldes indsættelsen af en PRT-enhed i Bamian.

Kilden var af den opfattelse, at de ringe muligheder for at få et arbejde bekymrer flygtninge, der overvejer at repatriere, mere end den usikre sikkerhedssituation. Kilden oplyste, at adgang til jord er blevet mere og mere problematisk for de hjemvendte flygtninge. En del flygtninge kan forpagte jord ved at betale en stor del af deres afgrøder til jordejeren, men det betyder samtidigt, at de forbliver i stor fattigdom og kommer ind i en gældscirkel.

IOM oplyste, at manglen på bolig og arbejde er en af de væsentligste grunde til, at afghanske statsborgere ikke ønsker at vende tilbage til Afghanistan. Organisationen oplyste, at boligmangel stadig er et af de største problemer i Kabul og andre store byer i landet. Organisationen oplyste, at byen oprindeligt er bygget til 500.000 personer, men at den nu huser tre millioner personer.

AIHCR havde kendskab til en sag, hvor en hollandsk statsborger af afghansk oprindelse blev anholdt og svært mishandlet, fordi han ikke ville betale tilstrækkelig bestikkelse. Kilden oplyste, at det kan være svært for afghanere at vende tilbage til Afghanistan. De bliver ofte betragtet som vestligt orienterede og det har fremmet modviljen, at flere vigtige poster i regeringen og administrationen er blevet besat med afghanere fra udlandet. Efter kildens opfattelse kan det også være vanskeligt for afghanere, som har opholdt sig i udlandet at vende tilbage til provinsen, medmindre de har beskyt-

telse fra den lokale krigsherre i området. Heller ikke i Kabul møder tilbagevendende afghanere velvilje.

6.10.2 Internt fordrevne

IOM oplyste, at 70.000 internt fordrevne personer er vendt tilbage til deres hjemegn i løbet af 2003. En stor del af denne gruppe var pashtuner. Der er ifølge IOM stadig ca. 200.000 internt fordrevne i det sydlige Afghanistan. Cirka 100.000 af disse er nomader. En anden stor gruppe er pashtuner fra det nordlige Afghanistan. Det er kildens opfattelse, at disse 200.000 internt fordrevne er de svageste og de vanskeligst integrerbare grupper.

IOM var af den opfattelse, at der fra international side er et stort politisk pres for at få pashtuner til at vende tilbage til det nordlige Afghanistan. UNHCR forhandler ifølge IOM til stadighed med de lokale krigsherrer for at sikre, at pashtuner kan vende tilbage til det nordlige Afghanistan. IOM oplyste, at man er involveret i forsøg på at repatriere etniske pashtuner fra det sydlige Afghanistan til den nordlige del af landet. Kilden oplyste, at et fåtal af de internt fordrevne, der er vendt tilbage, på ny bliver fordrevet.

De afghanere, som vender tilbage som led i Return of Qualified Afghans Programme³⁰, vender hovedsageligt tilbage til Kabul. Det er IOMs opfattelse, at kun få af disse bliver permanent i Afghanistan.

³⁰ Return of Qualified Afghans (RQA) er et program etableret af IOM med støtte fra EU-kommissionen. Formålet med programmet er at støtte højt kvalificerede afghanere, som ønsker at returnere til hjemlandet for at arbejde i den offentlige eller private sektor.

7. Særlige emner

7.1 Tvangsrekruttering og tvangsarbejde

UNHCR oplyste, at der sker en stigende tvangsrekruttering af unge drenge til lokale kommandanternes hære i det nordvestlige Afghanistan. Unge mænd bliver tilfældigt udvalgt af kommandanterne, og familierne skal betale penge, hvis de ikke afgiver deres sønner. Det drejer sig overvejende om unge drenge fra 14 års alderen og opefter. UNHCR kender ikke til omfanget af tvangsrekrutteringen. Kilden oplyste, at der også sker en stigning i forekomsten af tvangsarbejde, som især rammer unge drenge. Tvangsrekruttering og tvangsarbejde synes ifølge kilden at forekomme oftest i månederne fra januar til maj og fra juli til august i forbindelse med dyrkningen af opiumsvalmuer. UNHCR havde endvidere kendskab til, at unge mænd flygter til Iran for at undgå tvangsrekruttering.

7.2 Risiko for dobbeltstraf

UNHCR havde ingen generelle oplysninger om forekomsten af dobbeltstraf. De fandt, at risikoen for dobbeltstraf er et spørgsmål om, hvorvidt en straffedom, der er idømt og afsonet i udlandet, kommer til de afghanske myndigheders kendskab. Det er vanskeligt rent praktisk at følge med i, hvad der sker i Afghanistan og derfor endnu vanskeligere at følge med i straffesager i udlandet.

Højesterets præsident oplyste om risikoen for, at en person, som dømmes for en lovovertrædelse og straffes for den i Danmark, også bliver dømt og straffet for den i Afghanistan, at man som udgangspunkt straffes dér, hvor man har begået forbrydelsen. Højesteretspræsidenten anførte dog, at der er forskel på, om man har begået en forbrydelse, som rammer samfundet, eller om man har begået en forbrydelse, som er rettet mod individer. Hvis man alene har ramt samfundet, vil man ikke blive retsforfulgt på ny ved en tilbagevenden til Afghanistan. Hvis man derimod har begået en personforbrydelse for eksempel et drab risikerer man, at offerets familie søger oprejsning og begærer gerningsmanden straffet efter de afghanske love. I sådanne sager vil der være risiko for dobbeltstraf.

Justitsministeren anførte om dobbeltstraf, at hvis en straf er afsonet i udlandet, så er afsoningen endelig. Det gør ifølge justitsministeren ikke nogen forskel, at man er dømt og straffet for eksempelvis drab, hvor der er et offer og dermed slægtninge, som vil opleve sig som forurettede. Der er ikke risiko for dobbeltstraf, når drabsmanden har afsonet sin straf i udlandet. Justitsministeren anførte i den forbindelse, at han var uenig med Højesterets præsident om dette spørgsmål.

7.3 Sikkerhedstjenester

Den norske chargé d'affaires kendte ikke til detaljer om den nuværende sikkerhedstjeneste i Afghanistan, men oplyste, at en omfattende sikkerhedstjeneste eksisterer.

CCA oplyste, at de ikke havde kendskab til, at NSD er skyldig i overgreb i samme omfang som tidligere efterretningstjenester i Afghanistan har været det. De kunne dog heller ikke udelukke, at der kan forekomme overgreb under den nuværende sikkerhedstjeneste. Kilden var af den opfattelse, at sikkerhedstjenesten har ændret sig således, at det ikke er et selvstændigt organ, der er både ud-

øvende og dømmende, som det var tilfældet før i tiden. Indenrigsministeriet og Forsvarsministeriet skal ifølge organisationen nu involveres i NSDs beslutninger.

8. Familieretlige spørgsmål herunder dokumentudstedelser

8.1 Afghanske nationalitetspas

Ifølge Indenrigsministeriet har enhver afghansk statsborger ret til at få udstedt et nationalitetspas. Ved indgivelse af en pasansøgning skal ansøgeren personligt møde op hos myndighederne. Den pågældende skal på dette tidspunkt fremlægge dokumentation for sin identitet eksempelvis i form af et nationalitetsbevis. Hvis pasansøgeren ikke er i besiddelse af en sådan dokumentation, kan identiteten fastlægges ved det personlige fremmøde blandt andet ved et interview. Ved ansøgning om forlængelse af et afghansk nationalitetspas skal ansøgeren møde op personligt.

Ifølge kilden kan en mandlig afghansk statsborger få sin hustru og børn op til 14 år registreret i passet, uden at hustruen møder op og skriver under på dette. Der skal dog indsendes billeder af hustruen og børnene.

Ifølge Indenrigsministeriet har myndighederne i provinserne beføjelser til at udstede almindelige nationalitetspas. Politihovedkvartererne har egne pasafdelinger. Gyldighedsperioden for sådanne pas er fra et til to år, afhængigt af den periode der er ansøgt om. Handelspas (trade passports) og pas til udlændinge med opholdstilladelse i Afghanistan kan derimod alene udstedes af Indenrigsministeriet i Kabul. Sådanne pas har en gyldighedsperiode på tre år. Der foreligger et forslag om at udvide gyldighedsperioden for afghanske pas til fem til ti år. Dette er imidlertid endnu ikke vedtaget. Ved udstedelse af pas skal pasansøgeren betale et gebyr på 1.160 afghanis (cirka 20-22 US dollars) per år passet er gyldigt.

Ifølge Indenrigsministeriet har alle afghanske ambassader og konsulater myndighed til at udstede pas til afghanske statsborgere. Det er nødvendigt at møde personligt op på repræsentationen for at få udstedt pas, således at personen kan blive identificeret. Kilden oplyste dog, at de afghanske myndigheder vil anse identiteten som fastlagt, hvis en regering for eksempel den danske fremsender passene til en afghansk repræsentation.

De afghanske myndigheder er begyndt at registrere alle afghanske pas, der udstedes. Dette sker i en bog med serienummer, foto og fingeraftryk. På denne måde har man mulighed for at verificere, hvorvidt et pas er udstedt til den, der fremlægger det.

Indenrigsministeriet var af den opfattelse, at mange statsborgere fra Afghanistans nabolande uretmæssigt har fået udstedt afghanske nationalitetspas. Dette gælder personer fra Pakistan, Iran, Uzbekistan og Tadjikistan. Det er sket, fordi det ikke har været muligt at undersøge identiteten af ansøgerne.

8.1.1 Afghanske nationalitetsbeviser

Indenrigsministeriet oplyste, at afghanske nationalitetsbeviser (tazkara) er et problematisk område. Sådanne beviser er ikke blevet udstedt i de seneste 25 år. Det er problematisk at afgøre en persons

rette identitet, når der anmodes om et nationalitetsbevis, herunder om en person kommer fra Afghanistan eller et af nabolandene jævnfør ovenfor om afghanske nationalitetspas.

Ifølge Indenrigsministeriet kan nationalitetsbeviser kun udstedes af myndighederne i Kabul. Tidligere blev nationalitetsbeviser udstedt i form af en lille bog. Sådanne beviser udstedes i dag kun på et stykke papir i A-4 format. Kilden oplyste, at de afghanske myndigheder planlægger at udstede et identitetspapir i form af et egentligt nationalitetsbevis. Det planlægges også, at udvide mulighederne for udstedelse af nationalitetsbevis, således at man kan udstedt nationalitetsbevis også i provinsen. Disse planer er imidlertid ikke realiseret endnu på grund af mangel på ressourcer.

8.2 Ægteskabsindgåelse og vielsesattester

Viceministeren for kvindeanliggender oplyste, at når et ægteskab skal indgås, tages der kontakt til en mullah som forretter en ceremoni. Ægteparrets respektive familier og vidner for begge parter er til stede. Mullahen tilspørger manden og kvinden hver tre gange, om de vil have hinanden som ægtefæller. Kvinden er ofte under pres til at sige ja til ægteskabet, idet hun, hvis hun siger nej, risikerer at blive udstødt af familien og så ikke har nogen mulighed for overlevelse. Hvis kvinden ikke svarer ja på mullahens spørgsmål, træder vidnerne frem og svarer ja på hendes vegne.

En international NGO oplyste, at et ægteskab kan indgås ved stedfortræder. NGO'en oplyste, at der skal være tre vidner tilstede ved en vielsesceremoni.

Indenrigsministeriet oplyste, at det er meget få afghanere, som får udstedt en vielsesattest, og at det almindeligvis ikke forekommer uden for de store byer. Kilden påpegede, at der ikke eksisterer nogen registrering af ægteskaber, hvilket gør det umuligt at undersøge om to afghanske statsborgere faktisk er gift med hinanden. Viceministeren for kvindeanliggender oplyste i den forbindelse, at der i Afghanistan er mangel på kontorer, hvor ægteskaber bliver registreret.

En international NGO oplyste i overensstemmelse med ovenstående, at meget få ægtepar er i besiddelse af vielsesattester. Kilden anslog, at kun 25-30 % af alle ægtepar i Kabul i besiddelse af et vielsesdokument, mens det uden for Kabul alene er 10 % af ægteparrene, som har et sådant dokument.

Både Indenrigsministeriet og den internationale NGO nævnte, at et vielsesdokument kan udstedes efter indgåelsen af ægteskabet. Man skal i sådanne tilfælde henvende sig til retten, hvor man udfylder en formular. Man skal opsøge retten sammen med personer, som kan bevidne ægteskabets indgåelse, for eksempel vidner som overværede ægteskabsindgåelsen eller parternes familier.

Indenrigsministeriet oplyste endvidere, at afghanske repræsentationer i princippet ikke har bemyndigelse til at udstede beviser på vielser, fordi man ikke kan kontrollere om parret er gift. Hvis ambassaderne udsteder sådanne beviser er det mere et udslag af venlighed end en egentlig bekræftelse i juridisk forstand. Kilden oplyste, at man kan indgå et ægteskab på en afghansk repræsentation, såfremt begge parter er til stede.

Viceministeren for kvindeanliggender oplyste, at Ministeriet for Kvindeanliggender har foreslået, at alle ægteskaber, der indgås i Afghanistan, skal registreres. Det foreslås endvidere, at den ægteskabelige minimumsalder for indgåelse af ægteskab skal være 18 år både for kvinder og mænd. Kilden oplyste at minimumsalderen for indgåelse af ægteskab i dag er 16 år for kvinder og 18 år for mænd,

men at der kan ses bort fra denne lov, hvis familierne er indforstået med ægteskabet. Kilden oplyste, de andre ministerier støtter forslaget.

Kilden påpegede, at det normalt kun er manden i et ægteskab, der kan tage initiativ til skilsmisse. En skilsmisse finder almindeligvis sted ved, at manden siger højt tre gange, at han lader sig skille fra kvinden. Det er usandsynligt, at der er vidner til stede. Ved skilsmisse får kvinden forældremyndigheden over børn indtil drenge er 7 år og piger 9 år. Herefter overgår forældremyndigheden til børnenes fader. Det er meget svært for kvinden at opnå skilsmisse. Kilden nævnte videre, at begge parter kan henvende sig til retten og anmode om et skilsmisshedokument. Dokumentet kan udstedes, hvis parret møder op i retten sammen, eller hvis kvinden møder op sammen med mandens familie. I tilfælde af skilsmisse, skal manden betale et beløb tilbage til kvinden. Beløbets størrelse er blevet aftalt i forbindelse med indgåelsen af ægteskabet. Støtter manden eller hans familie ikke kvindens ønske om skilsmisse, vil der ifølge viceministeren ikke blive udstedt et skilsmisshedokument.

9. Den humanitære situation

9.1 Tørken

Flere kilder oplyste, at høsten i 2003 var god og at landet ikke længere er ramt af omfattende tørke, selvom mængden af nedbør i år har været mindre end normalt for årstiden.

UNAMA oplyste, at Afghanistan ikke på nuværende tidspunkt står over for alvorlige humanitære problemer såsom sultkatastrofer eller lignende. Dette er blandt andet resultatet af, at der har været to år med god høst og at fødevarer-situationen derved er forbedret.

DACAAR oplyste, at organisationen ikke på nuværende tidspunkt har projekter for at afhjælpe akutte tørkeproblemer i noget område i Afghanistan. Kilden oplyste, at sidste års landsbrugsproduktion var god. I år har der i de sidste en til to måneder været mindre nedbør end normalt. Kilden forudså, at fødevarerforsyningen kan blive problematisk i nogle områder til næste år, hvis der ikke falder mere nedbør. Kilden mente dog ikke, at der vil blive tale om en direkte katastrofe.

En international NGO oplyste, at situationen i områder, der var hårdt ramt af tørke sidste år, er væsentligt forbedret i år.

I forbindelse med spørgsmålet om tørke var ACBAR af den opfattelse, at tørken ikke er overstået, særligt i de sydlige områder, hvor der ikke faldt tilstrækkeligt med nedbør sidste år.

9.2 Adgang til uddannelse

UNAMA oplyste, at antallet af børn, der kommer i skole er stigende. Der er dog stadig problemer med adgangen til skolegang efter grundskole (primary school), da der ikke investeres tilstrækkeligt i mellemskoler (secondary schools).

SCA oplyste, at der efter Taliban-styrets fald blev investeret i et omfattende projekt for at få børn i skole. Siden er mange begyndt at gå i skole. Problemerne er at få tilstrækkeligt med lærere og klasselokaler til skolerne. Regeringens politik har været, at ingen børn nægtes adgang til skolerne, hvorfor antallet af børn i hver klasse er meget højt i nogle områder. Det er ifølge organisationen ikke usædvanligt at finde op til 100 elever i alderen 4-28 år i en klasse, som er beregnet til 30-35 elever. SCA var derfor bekymret over kvaliteten af undervisningen. Kilden oplyste videre, at der stadig ikke er udarbejdet en national skolepolitik. Kilden oplyste, at der stort set er adgang for alle til grundskole, mens adgang til mellemskole (secondary school) var et problem. Kilden oplyste, at mange mellemskoler finansieres af lokalsamfundet. Kilden oplyste endvidere, at der er adgang til både grund- og mellemskole i Kabul. Kilden nævnte dog, at befolkningstilvæksten inden for de sidste tre år er eksploderet i Kabul, hvorfor mange skoler er overfyldte.

9.3 Sundhedsbehandling

9.3.1 Adgang til sundhedsbehandling og medicin

Samtlige adspurgte kilder fandt, at adgangen til grundlæggende sundhedsfaciliteter i Afghanistan er meget begrænset.

World Health Organization (WHO) oplyste, at adgangen til et fungerende sundhedsvæsen er meget begrænset, især i landdistrikterne, og at flertallet af afghanere ikke har adgang til de mest basale sundhedsfaciliteter. Kilden oplyste, at det nok er muligt at finde klinikker i de forskellige distrikter, men at de ofte vil mangle kvalificeret personale og medicin. En eventuel overflytning fra en klinik i et distrikt til et provinshospital eller fra et provinshospital til Kabul kan være meget besværlig på grund af den dårlige infrastruktur. Det er patienterne selv, der skal sørge for en sådan overflytning, hvilket yderligere begrænser adgangen til sygdomsbehandling.

WHO oplyste, at behandlingsmulighederne på distriktshospitaler ofte er meget begrænsede, blandt andet kan sådanne hospitaler mangle kølefaciliteter til opbevaring af medicin. Kilden kendte ikke til behandlingsniveauet på provinshospitaler.

I Kabul og hovedstæderne i provinserne er der ifølge WHO adgang til primære sundhedsfaciliteter, som behandling af diarré, fejlernæring, malaria, infektioner, sår, mæslinger, mor/barn behandling og screening af gravide. Der er delvist adgang til sekundære sundhedsfaciliteter, herunder udførelse af basale operationer, men der er kun begrænset adgang til tertiære sundhedsfaciliteter, så som specialistbehandling, scanning og røntgen. WHO havde ikke kendskab til, at læger modtog bestikelse for behandlinger.

En international NGO oplyste, at der ikke findes en offentlig sygesikring i Afghanistan. 90% af befolkningen er afhængige af private udbydere, NGOer eller nødhjælpsorganisationer, hvis de bliver syge. Sådanne udbydere er ulige fordelt i landet. Der er en koncentration af klinikker og hospitaler i Kabul og andre større byer. Der er meget begrænset adgang til gratis sundhedsfaciliteter og kun cirka 10% af befolkningen har adgang til basale sundhedsfaciliteter såsom malariabehandling, graviditets- og fødselskontrol og behandling for diarré. Det er dem, der er heldige at bo i nærheden af en NGO, der tilbyder behandling. For personer, der bor i afsidesliggende områder, kan det ifølge organisationen tage en dag at nå til en klinik med basale sundhedsfaciliteter. Der er dog ingen garanti for, at disse klinikker har læger ansat. De bedste sundhedsfaciliteter findes i Kabul. Kilden var af den mening, at hvis man har penge i Kabul, kan man altid få lægehjælp.

Kilden oplyste videre, at der findes hospitaler i Kabul og i andre større byer. Disse hospitaler fungerer som privathospitaler, blandt andet fordi lægerne bliver nødt til at forlange betaling fra patienterne for at supplere deres indtjening. Ifølge kilden kan sådanne hospitaler udføre simple operationer såsom operationer for blindtarmsbetændelse og småoperationer i forbindelse med fødsler. Der er læger til rådighed på de fleste hospitaler. Nogle er veluddannede fra det tidligere Sovjetunionen, mens de resterende har en ringe uddannelse.

SCA fandt, at adgangen til sygdomsbehandling er yderst dårlig. Den gav som eksempel, at Afghanistan rangerer højt på listen over lande, hvor en høj rate af kvinder dør i forbindelse med fødsler, og at dele af befolkningen går rundt i årevis med sygdomme, der let kan kureres, for eksempel amøber. SCA fandt det dog positivt, at der er så mange aktiviteter på sundhedsområdet og var af den opfattelse, at når det nye sundhedsprogram kommer i gang, vil det afhjælpe væsentlige mangler ved det nuværende sundhedssystem. Se afsnit 9.3.2 om det nye sundhedsprogram. Kilden påpegede dog, at mangel på personale stadig er et stort problem, som det vil tage mange år at afhjælpe.

Særligt om kvinders adgang til sundhedssektoren se afsnit 6.2.6.

Med hensyn til spørgsmålet om adgang til medicin oplyste både WHO og en international NGO, at der er adgang til medicin på det private marked særligt i byerne, men også i landdistrikterne. Medi-

cinen importeres fra Pakistan eller Kina, og kilderne kendte ikke til dens kvalitet. Kilderne nævnte også, at medicinen ofte ikke opbevares hensigtsmæssigt for eksempel opbevares den ofte ikke på køl, samtidig mangler der kontrol med medicinen. Kilderne nævnte blandt andet, at det ikke altid vides om udløbsdatoen for medicinen er overskredet. Det er også et problem, at medicinen sælges af ikke uddannet personale, der ofte ikke er i stand til at vejlede i korrekt dosering af medicinen. Begge kilder var af den opfattelse, at for den almindelige afghaner er medicinen ofte så dyr, at den reelt ikke er tilgængelig. Dog kan den udleveres gratis af NGOer.

9.3.2 Udviklingen indenfor sundhedssektoren

En International NGO oplyste, at det afghanske Sundhedsministerium har modtaget økonomisk støtte, som skal gøre det muligt for de afghanske myndigheder at iværksætte et program med henblik på at etablere et primærsundhedsvæsen for hele den afghanske befolkning. Dette program kaldes for "Basic Packages of Health Service" og er støttet økonomisk af Verdensbanken, Den Asiatiske Udviklingsbank, EU og USAID. Programmet retter sig i første omgang mod landdistrikterne, dog med undtagelse af afsidesliggende områder i provinser Nuristan, Ghor, Kunar, Badakshan Baghlan, Paktika og Khost. Disse områder kan ifølge kilden ikke nås af sikkerhedsmæssige og geografiske årsager. Befolkningen i byerne er ikke omfattet af programmet. De behandlingsmuligheder, der vil blive inkluderet i programmet, er mor/barn behandling, tuberkulose, leishmaniosis, som er en udbredt hudsygdom, og malaria.

Kilden var af den opfattelse, at det er et meget ambitiøst program. Sundhedsministeriet er ikke selv i stand til at implementere programmet, men vil udlicitere det til nationale og internationale NGOer. De penge, som er bevilget, dækker en periode på 30-36 måneder. Sundhedsministeriet har i første omgang modtaget midler, så man kan tilgodese behovet for 60% af befolkningen. Kilden påpegede, at programmet fortsat er i sin indledende fase og stort set kun eksisterer på papiret i øjeblikket. Det har derfor ikke haft nogen indvirkning på befolkningens situation. Kilden så flere problemer med implementeringen af programmet:

- Mange af de NGOer, som deltager i programmet, har ikke den fornødne kapacitet. De mangler erfaring med logistik og medicin, som kræves for at kunne arbejde med sundhedssektoren i Afghanistan.
- Der er ikke nok læger, sygeplejesker og andet sundhedspersonale til stede i landet.
- Nogle lokale NGOer påtager sig store arbejdsopgaver i forbindelse med dette program og de opgiver i den forbindelse de programmer og opgaver, som de tidligere har arbejdet med. Konsekvensen er, at de distrikter, hvor de pågældende NGOer tidligere tilbød behandling, nu er uden adgang til lægehjælp. Kilden fandt, at dette på kort sigt vil have en negativ indflydelse på adgangen til og kvaliteten af sundhedsbehandling.

9.3.3 Behandlingsmuligheder for sygdomme

Cancer: En international NGO oplyste, at der generelt ikke er muligheder for behandling af cancer i Afghanistan. WHO var af den opfattelse, at kapaciteten for behandling af cancer i dag er begrænset, fordi der mangler både lægelig ekspertise, de fornødne fysiske faciliteter og medicin. WHO nævnte dog, at der er mulighed for at behandle nogle typer af børneleukæmi.

Tuberkulose: WHO oplyste, at behandling af malaria og tuberkulose er tilgængelig for mere end 70% af befolkningen. I slutningen af 2004 vil sådan behandling være tilgængelig for hele den afghanske befolkning. En international NGO var imidlertid af den mening, at kun 2-4% af befolkningen har offentlig adgang til behandling af tuberkulose og at dækningen rundt om i landet er tilfældig. Der er nogle NGO'er, som tilbyder behandling af tuberkulose. Den internationale humanitære hjælpeorganisation, MedAir, er særlig aktiv på dette område. NGO'en oplyste, at man i Kabul kan opsøge private læger, som tilbyder behandling for tuberkulose. Kilden påpegede, at behandling af tuberkulose strækker sig over længere tid. Effekten afhænger helt af, at patienterne samarbejder omhyggeligt, idet der ellers er risiko for at udvikle resistens overfor medicinen.

Diabetes: WHO mente, at den indledende diabetesbehandling kan udføres i Afghanistan, men at længerevarende behandling er problematisk. Insulin er meget dyrt og det er patienten selv, som betaler for medicinen. Et andet problem i denne forbindelse er, at der generelt mangler de fornødne faciliteter til at opbevare medicinen på en forsvarlig måde. En international NGO var af den opfattelse, at der ikke er regulære og vedvarende behandlingsmuligheder for diabetes i Afghanistan.

Alvorlige hjerte- og lungesygdomme: WHO oplyste, at simple hjerte- og lungesygdomme ikke kan behandles på distrikts- eller provinshospitaler, men vil kræve en henvisning til større hospitaler, hvor sådanne problemer i et vist omfang kan behandles. Det er dog ikke muligt at foretage for eksempel en bypass-operation på de store hospitaler. En international NGO mente, at behandling for alvorlige hjerte- og lungesygdomme ikke er tilgængelig i Afghanistan. Kilden nævnte i denne sammenhæng også, at det ikke er muligt at foretage en bypass-operation i landet. Patienter, som søger behandling, må rejse til enten Iran eller Pakistan.

Psykiske sygdomme: WHO mente, at der er meget begrænsede behandlingsmuligheder for psykisk syge, idet der er mangel på behandlingsinstitutioner og medicin. Der er ikke behandlingsmuligheder for eksempel for skizofrene og manio-depressive. I Kabul er der et psykiatrisk hospital, men WHO var ikke bekendt med behandlingsstandarden. Ved distriktshospitalerne er der i realiteten ingen behandlingsmuligheder for psykisk syge, men muligvis er der behandlingsmuligheder for lettere depressive forstyrrelser. WHO oplyste, at organisationen i landdistrikterne forsøger at undervise helse- og socialarbejdere og psykiatriske patienters familier i et forsøg på at yde en vis form for behandling.

En international NGO oplyste, at næst efter dødsfald i forbindelse med fødsel er psykiske sygdomme det alvorligste sundhedsproblem i Afghanistan, som er forårsaget af de mange år med krig. Problemet med at kunne tilbyde behandling for psykisk syge er, at denne behandling er yderst personalekrævende. Kilden kendte til et NGO-drevet program i Kabul, hvor man tilbyder behandling til psykiatriske patienter. Programmet yder dog kun behandling til få patienter. I øjeblikket tilbydes behandling til ca. 50 patienter. Bortset fra dette program er der næsten ingen behandlingsmuligheder. Antidepressiv medicin kan muligvis købes i Afghanistan.

HIV/AIDS: En international NGO mente, at HIV/AIDS-problematikken ikke er et alvorligt problem i Afghanistan. Kilden nævnte, at der er konstateret få tilfælde af HIV smittede afghanere, men at der ikke er behandlingsmuligheder for HIV/AIDS smittede.

Konsulterede personer, organisationer og myndigheder

Agency Coordinating Body for Afghan Relief (ACBAR)

Anja de Beer, Executive Coordinator

ACBAR, der blev stiftet i 1988, er et koordineringsled mellem NGO'er, som arbejder i Afghanistan. Såvel afghanske som internationale organisationer er medlemmer af ACBAR.

Afghan Independent Human Rights Commission (AIHRC)

Ahmad Nader Nadery, Commissioner

AIHRC oplyste, at den arbejder med fem hovedområder: undervisning i menneskerettigheder, promovning af kvinders rettigheder, beskyttelse af børns rettigheder, monitorering og undersøgelse af menneskerettighederne, og retsopgør (transitional justice). *Undervisning i menneskerettigheder* indebærer blandt andet oplysningsvirksomhed og afholdelse af seminarer for regeringen, embedsværket, politiet og hæren. *Promovering af kvinders rettigheder* arbejder med oplysning om kvinderettigheder og støtter kvinders deltagelse i de politiske processer, samt udarbejder anbefalinger om arbejdsvilkår for kvinder. Under *beskyttelse af børns rettigheder* hører bekæmpelse af menneskesmugling af børn, bekæmpelse af børnearbejde, ligesom AIHRC arbejder med børns retsstilling og retsforfølgning af børn. I dette arbejde har AIHRC et tæt samarbejde med UNICEF. En vigtig afdeling er *Monitorerings- og undersøgelsesafdelingen* vedrørende menneskerettigheder. AIHRC beskæftiger undersøgere, som følger op på konkrete klager, og AIHRC kan tilbyde mægling efter afsluttede undersøgelser. Om nødvendigt har AIHRC mulighed for at indbringe sagen for regeringen. AIHRC behandler herunder borgernes klager over politiet. Den sidste afdeling har til opgave at behandle *tidligere menneskerettighedskrænkelser*. Denne afdeling har til opgave at undersøge fortidens menneskerettighedskrænkelser, kortlægge forbrydelserne og aflægge rapport til præsident Karzai med anbefalinger for behandlingen af de undersøgte menneskerettighedskrænkelser. AIHRC er i øjeblikket i gang med nationale drøftelser om, hvordan et eventuelt retsopgør med de ansvarlige for tidligere tiders menneskerettighedskrænkelser, skal gennemføres.

Cooperation Centre for Afghanistan (CCA)

Abdullah Ahmadi, Assistant Program Manager for Human Rights

Sayed Arif, lektor på Kabul Universitet

Manija Hotak, uddannelsessansvarlig, lektor i journalistik

Kashefi, ingeniør

Khaleda Forogh, poet og chefredaktør for kvindebladet Sadaf

CCA er en afghansk NGO, der støttes af flere internationale hjælpeorganisationer, herunder Netherlands Organisation for International Development Cooperation, Norwegian Church Aid, Church World Service, USAID og forskellige FN-organisationer. Organisationen blev stiftet i 1990. Siden 1994 har CCA ledet et menneskerettighedsprogram. Organisationen er involveret i aktiviteter vedrørende kvinder, uddannelse og menneskerettigheder. Organisationen har kontorer i Afghanistan i henholdsvis Kabul, Mazar-i-Sharif og Bamian.

Danish Committee for Aid to Afghan Refugees, (DACAAR)

Gorm Petersen, Director

Alexandra Strand Holm, Public Information officer

DACAAR er en humanitær NGO, der blev grundlagt i 1984 med henblik på at yde støtte til afghanske flygtninge. Medlemmer af organisationen er Arbejdernes Samarit Forbund, Dansk Flygtningehjælp og Mellemløst Samvirke. De to hovedområder for DACAAR's aktiviteter i Afghanistan i dag er et integreret landbrugsudviklingsprogram samt et program for rent drikkevand. Programmerne finansieres hovedsageligt af DANIDA og EU men også med midler fra forskellige FN-organisationer og private kristelige organisationer. DACAAR arbejder i en stor del af det østlige, sydlige og vestlige Afghanistan.

Den italienske Ambassade i Kabul

Guiseppe Fedele, First Secretary

EU-delegationen i Afghanistan

Francesc Vendrell, Special Representative

Pia Pannula, Human Rights and Gender Advisor

Global Rights

Abhijit Dasgupta, Country Director

Ghizaal Haress, Senior Program Officer

Organisationen har for nyligt ændret navn fra International Human Rights Law Group. Navneændringen skyldes, at organisationen finder, at det nye navn bedre dækker organisationens aktiviteter. Global Rights er en menneskeretspressionsgruppe, der arbejder sammen med lokale aktivister for at fremme menneskerettighederne. Organisationen arbejder i 10 lande. I Afghanistan arbejder organisationen med at uddanne jurister på tværs af etniske grupper både i byerne og på landet. Global Rights fokuserer især på kvinders og minoriteters rettigheder. Organisationen får økonomisk støtte fra individuelle personer, fonde, lovfirmaer, virksomheder og regeringer. Organisationens

kontor i Kabul blev etableret i februar 2002 og er en forlængelse af et lignende projekt i Peshawar i Pakistan.

International Committee of the Red Cross (ICRC)

Pierre Wettach, Head of Delegation, Afghanistan

Højesteret i Kabul

Mawlawi Fazl Hadi Shinwari, Chief Justice

International Crisis Group (ICG)

Vikram Parekh, Senior Analyst

Niamatullah Ibrahimi, Research Assistant

International Crisis Group er en privat, multinational organisation, hvis formål er at styrke kapaciteten i det internationale samfund til at forudsige, forstå, og reagere for at forhindre konflikter. ICG støtter sig til forskning i felten og har politiske analytikere baseret i en række konflikt-ramte lande eller lande med risiko for konflikter for at indsamle informationer. ICG udgiver rapporter med anbefalinger til internationale beslutningstagere. ICG har hovedkvarter i Bruxelles. Kontoret i Afghanistan består indtil videre af to personer. ICG modtager finansiel støtte fra en række regeringer herunder Danmark, godgørende fonde, selskaber og private donorer.

International Organization for Migration (IOM)

Matt Huber, Chief of Mission

Richard Danziger, Senior Technical Advisor

Lawyers Union of Afghanistan

Dr. J. C. Phil. Kabir Ranjbar, President

Lawyers Union of Afghanistan blev ifølge præsident Dr. J. C. Phil. Kabir Ranjbar, etableret for 18 år siden som en ikke-regeringsstøttet organisation for advokater. Efter Najibullahs fald i 1991 oplevede organisationen en stille periode. Organisationen genoptog arbejdet efter Taliban-styrets fald. Organisationen blev anbefalet som samtalepartner af Det danske Institut for Menneskerettigheder.

Médecins sans Frontières-France

Huub Verhagen, Head of Mission

Médecins Sans Frontières er en privat international humanitær hjælpeorganisation, som yder medicinsk assistance til befolkninger i nød i mere end 80 lande. Organisationen blev etableret af en gruppe franske læger, og de fleste af MSFs medlemmer er læger og andet sundhedspersonale. I lande, hvor den medicinske infrastruktur er utilstrækkelig eller ikke-eksisterende samarbejder MSF med de respektive landes sundhedsministerier for at yde assistance. MSF arbejder med rehabilitering af hospitaler og sundhedscentre, vaccinationsprogrammer, vandprojekter og projekter som gælder andre sanitære forhold. MSF arbejder også med sundhedscentre i øde områder, i slumområder og med uddannelse af lokalt sundhedspersonale. MSF tilstræber neutralitet og uafhængighed, både politisk, økonomisk og religiøst. MSF-France har haft et program i Afghanistan siden 1979.

Ministry of Justice

Abdul Rahim Karimi, Minister of Justice

Ministry of Interior

Helalluddin Helal, Deputy Minister

Gol Mir Samady, Head of Passport Department Kabul

Ministry of Womens Affairs

Dr. Soraya Rahim, Deputy Minister

Momena Mansoor, Head of Planning Department

National Union of Journalists

Dr. Mahmoud Habibi, Head

Dr. Habibi oplyste, at National Union of Journalists opstod under Rabbani's styre, som en forening for journalister i Afghanistan. Foreningens aktiviteter ophørte stort set helt i Taliban-tiden. Efter Taliban-styrets fald genetablerede Dr. Habibi foreningen. Foreningens formål er at tjene demokratiet og civilsamfundet. Habibi oplyste, at foreningen stadig er under opbygning. Habibi har haft ledende stillinger indenfor radio og tv i Afghanistan siden 1960'erne. Han har blandt andet arbejdet som minister for information og kultur og som Kabuls guvernør. Han har endvidere været medlem af parlamentet. Delegationen blev anbefalet at tale med Dr. Habibi af Det danske Institut for Menneskerettigheder.

Office of the Representative of Denmark to Afghanistan

Dr. Michael Vinding, Chargé d'Affaires

Mads Bjørn Rasmussen, First Secretary

Royal Norwegian Embassy

Bjørn Johannessen, Chargé d' Affaires

All Afghan Women Union (AAWU)

Soraya Parluka, Director

Soraya Parluka var med til at etablere The Democratic Organisation of Afghan Women i 1965. Hun deltog i Loya Jirgaerne i 1985 og 1987. Hun var bestyrelsesformand for Afghan Red Crescent Society fra 1986 til 1992, hvor hun stiftede All Afghan Women Union. Organisationen kæmpede for kvinders rettigheder under Taliban-styret og arbejdede i skjul blandt andet ved at afholde computer- og engelsk kurser for kvinder og piger i deres hjem. AAWU arbejder fortsat for at forbedre kvinders rettigheder. De arbejder blandt andet med at forbedre beskæftigelsesmulighederne for udsatte kvinder. Organisationen støttes blandt af den tyske regering, Finlands ambassade i Kabul og en amerikansk NGO.

Swedish Committee for Afghanistan (SCA)

Jörgen Holmström, Regional Director

SCA er en af de største fungerende NGOer i Afghanistan. Organisationen har siden 1982 arbejdet med forskellige former for projekter i Afghanistan. SCA arbejder i 21 af landets 34 provinser og har 10.000 ansatte. I dag fokuserer organisationen på projekter indenfor sundhed, grundskole, og landbrugsudvikling. Organisationens hoveddonorer er Sveriges regering, EU og FN.

United Nations Assistance Mission in Afghanistan (UNAMA)

Margareta Wahlström, Chief of Staff

Paola Emerson, Head Field Support and Co-ordination Unit

Annabel Taylor, Civil Military Officer

Marco Toscano Rivalta, Rule of Law Officer

Dr. K. Sritharan, Human Rights Officer

World Health Organization

Dr. Ahmed Shadoul, Child Health Promotion

Kilder

BBC-News, *Afghan pool delayed until September*, 28/03/2004

BBC monitoring *Global Newslines South Asia Political File* 14/12/2003

Department for International Development, *Government of United Kingdom*, 27. December 2001

Det danske udenrigsministerium, *Vurdering af den vedtagne forfatning og Loya Jirga processen i Afghanistan*, 7. januar 2004

IRIN, *IRIN Asia English reports*, 4/12/2004

Reporters sans Frontières, *Afghanistan - 2004 Annual Report*.

The Ministry of Foreign Affairs of Japan, *Statement by H.E. Hamid Karzai, President of Afghanistan; Tokyo Conferende on Consolidation of Peace: Disarmanent, Demobilization and Reintegration*, Tokyo 22 February 2003

UNAMA/UNDP, *Rebuilding the Justice Sector of Afghanistan*, January 2003

UNHCR, *Return Information Update 1-15 April 2004*, UNHCR OCM Afghanistan

UNHCR, *UNHCR resumes repatriation from Pakistan to Afghanistan*, UNHCR Briefing Notes 9/03/2004

UNHCR, *Afghanistan*, UNHCR Briefing Notes 07/05/2004

United Nations General Assembly Security Council, *The Situation in Afghanistan and its implications for international peace and security*, 19 March 2004

United Nations Security Council, *Statement of Mr. Hédi Annabi Assistant Secretary-General for Peacekeeping Operations on the Situation in Afghanistan*, 24 March 2004

United States Department of State, *Afghanistan; International Religious Freedom Report 2003*, februar 2004.

Bilag 1: Kommissorium for missionen

1. Den politiske situation

- 1.1 Centralregeringens muligheder for udøvelse af myndighed
- 1.2 Implementeringen af den nye forfatning
- 1.3 Loven om politiske partier
- 1.4 Nye politiske grupper
- 1.5 Amnesti

2. Sikkerhedssituationen

- 2.1 ISAF's mandat og udvidelse (Provincial Reconstruction Teams)
- 2.2 Sikkerheden og magtfordelingen i forskellige regioner
 - 2.2.1 Kabul
 - 2.2.2 De centrale områder
 - 2.2.3 Det sydlige, sydøstlige og østlige Afghanistan
 - 2.2.4 Det nordlige og nordvestlige Afghanistan
 - 2.2.5 Det vestlige Afghanistan
- 2.3 Talibans og al-Qaedas organiserede tilstedeværelse og udbredelse

3. Opfølgningen på vigtige dele af Bonn-aftalen

- 3.1 Forberedelsen af frie valg
- 3.2 Opbygningen af politi og militær
- 3.3 Opbygningen af regeringsapparatet
- 3.4 Afvæbningsbestrebelse
- 3.5 Menneskerettighedskommissionen
- 3.6 Opbygningen af retssystemet

4. Menneskerettighedssituationen

- 4.1 Retssystemet/retssikkerheden
 - 4.1.1 Lokale domstole/stammeråd
- 4.2 Tilbageholdelser herunder tortur
- 4.3 Ytringsfrihed

4.4 Religionsfrihed

4.5 Fri bevægelighed (Internal Flight Alternative)

4.6 Betydningen af netværk og familiemæssige alliancer

5. Den humanitære situation

6. Særlige grupper

6.1 Etniske minoriteter

6.2 Kvinder

6.3 Tidligere medlemmer af PDPA/KhAD

6.3.1 Situationen for personer med tilknytning til det tidligere
Sovjetunionen

6.4 Personer i konflikt med Den Nordlige Alliance

6.5 Personer i konflikt med de nuværende magthavere

6.5.1 Personer i konflikt med Jamiat/Shura-e-Nazar

6.5.2 Personer i konflikt med Hezb-e-Wahdat

6.5.3 Personer i konflikt med Junbish/ Dustum

6.6 Personer med tilknytning til Taliban

6.7 Personer med tilknytning til Hezb-e Islami

6.8 Flygtninge

6.8.1 Reintegration

6.8.2 Internt fordrevne

7. Særlige emner

7.1 Rekruttering til de nationale styrker

7.1.1 Evt. forekomst af tvangsrekruttering/desertering

7.2 Muligheden for dobbeltstraf

7.3 Sikkerhedstjenester

8. Familieretlige spørgsmål herunder dokumentudstedelser

Bilag 2 A: Kort over Afghanistan

Bilag 2 B: Kort over provinserne i Afghanistan

Bilag 3: Liste over godkendte partier

Hezbe Jamhuri Khwahan-e-Afghanistan (Republican Seekers Party of Afghanistan)

Formand: Sebghatullah Sanjar

Adresse: Kabul, Sarake Shashome Qalae Fatehullah, Kocheye Zainabia

Registreret den 16.12.1382 (06.03.2004)

Hezbe Tahrike Wahdate Meli Afghanistan (National Unity Movement Party of Afghanistan)

Formand: Soltan Mohammad Ghazi

Adresse: Char Rahi, Moqabele Wozarate Dakhele

Registreret den 19.12.1382 (09.03.2004)

Hezbe Hambastagi Meli Jawanane Afghanistan (Afghan Youths National Correlation Party)

Formand: Mohammad Jamil Karzai

Adresse: Kabul Char Rahi Yaqub, Ba Tarafe Jadae Shahid, Daste Rast, Khanae Dowom Daste Rast,
Khanae 2, Daste Chap

Registreret den 16.12.1382 (06.03.2004)

Hezbe Esteqlale Islami Afghanistan (Islamic Independence Party of Afghanistan)

Formand: Dr. Farooq Nejrabi

Adresse: Kabul, 500 Family, Khair Khana Mina, Jaware Shafakhanæ D'Farooq de Maejawî Clinic

Registreret den 19.12.1382 (09.03.2004)

Hezbe Wahdate Meli Afghanistan (Afghan National Unity Party)

Formand: Abdul Rashid Jalili

Adresse: Kabul, Micro Rayon 3, Block 1, Apt. 24

Registreret den 18.12.1382 (08.03.2004)

Bilag 3 fortsat: Liste over godkendte partier (originalsprog dari)

Bilag 3

Registrerede politiske partier i Afghanistan pr. 28. marts 2004

شماره	نام حزب سياسي	رئيس حزب	آدرس	جواز	تاریخ جواز
۱.	حزب جمهوری خوانان افغانستان	صیفت الله منجر	کابل سرک ششم قلعه فتح ابد کویچه زینبیه	جواز گرفته است	۱۳۸۷/۷/۱۴
۲.	حزب تحریک وحدت ملی افغانستان	بیطان محمود غازی	کابل چهارراهی صدقات مقال وزارت داخله	جواز گرفته است	۱۳۸۷/۷/۱۹
۳.	حزب هیستگ ملی جوانان افغانستان	محمد جمیل کزازی	کابل چهارراهی حاکمی یعقوب به طرف جاده شهید دست راست خانه نوم دست چپ	جواز گرفته است	۱۳۸۷/۷/۱۶
۴.	حزب استقلال اسلامی افغانستان	دوکتور فاروق نجری	کابل بنجصد قاضی خیرخانه مینه جوار سفای خانه دقاروق ممالجوری کلینیکی	جواز گرفته است	۱۳۸۷/۷/۱۹
۵.	حزب وحدت ملی افغانستان	عبدالرشید حبیبی	کابل مکرویدان سوم بلاک اول اپرتمان ۲۴	جواز گرفته است	۱۳۸۷/۷/۱۸

زیت ۷.۰.۲۷۵۱.۷
۰۷۹۴۳۲۴۴۴

kilde: Det afghanske Justitsministerium